

MARIJANA SCHNEIDER

GRADOVI I KRAJEVI

NA SLIKAMA I CRTEŽIMA od 1800. do 1940.

POVIJESNI MUZEJ HRVATSKE

POVIJESNI MUZEJ HRVATSKE
ZAGREB

Dr MARIJANA SCHNEIDER

KATALOG MUZEJSKIH ZBIRKI
XV

GRADOVI I KRAJEVI
NA SLIKAMA I CRTEŽIMA od 1800. do 1940.

Urednik
Dr LELJA DOBRONIĆ

ZAGREB
1977.

Korice: Trsat — Oton Iveković 1895. (kat. br. 279)

Fotografije:
LJERKA KRTELJ

Prijevod sažetka:
Dr BLANKA JAKIĆ

Tisak:
MEDICINSKA NAKLADA, ZAGREB, ŠALATA bb.

SADRŽAJ

	str.
Uvod — — — — — — — — — — — — — — — —	7
Vedute u hrvatskom slikarstvu prije 19. stoljeća — — — — — — — — — — — — — — — —	8
Glavne značajke razvoja vedutnog i pejzažnog slikarstva u Hrvatskoj od 1800. do 1940. godine — — — — — — — — — — — — — — — —	11
Učitelji crtanja i slikanja kao autori veduta i pejzaža — — — — — — — — — — — — — — — —	15
Autori — amateri — — — — — — — — — — — — — — — —	19
Vedute u službi historiografije, povijesti umjetnosti i čuvanja spomenika kulture — — — — — — — — — — — — — — — —	24
Posebne narudžbe i namjene veduta i pejzaža — — — — — — — — — — — — — — — —	26
Pejzaži i vedute na umjetničkim izložbama — — — — — — — — — — — — — — — —	30
Veduta i pejzaž u drugim slikarskim žanrovima — — — — — — — — — — — — — — — —	31
Zaključak — — — — — — — — — — — — — — — —	38
Bilješke — — — — — — — — — — — — — — — —	40
Zusammenfassung — — — — — — — — — — — — — — — —	47
Biografije — — — — — — — — — — — — — — — —	50
Katalog — — — — — — — — — — — — — — — —	65
Popis ilustracija . — — — — — — — — — — — — — — — —	127
Ilustracije — — — — — — — — — — — — — — — —	129

UVOD

Prije devet godina, u prvom od niza Kataloga muzejskih zbirki Povijesnog muzeja Hrvatske, spomenuti su razlozi zbog kojih je najprije bila uzeta u obradu i objavljivanje grupa veduta iz 19. stoljeća u različitim grafičkim tehnikama. Sada je na redu sličan sadržaj u drugim tehnikama, originali u ulju, akvarelu i crtežu.

U međuvremenu se pokazalo da je adekvatnije karakteru Muzeja da se građa grupira prvenstveno prema sadržaju. Stoga je napuštena prvobitna namjera da se svi originalni crteži i akvareli, bez obzira na to što prikazuju, objave zajedno. U tom je smislu već postupljeno u katalogima »Historijsko slikarstvo u Hrvatskoj«, »Narodne nošnje u slikarstvu i grafici XIX stoljeća« i »Portreti 1800—1870.«, koji sadrže jednako uljene slike, kao i akvarele i crteže spomenutih motiva.

Materijal koji je okupljen u ovom katalogu relativno je kratko vrijeme u Muzeju. Od Oslobođenja na ovamo pristiglo je, što darom, što otkupom ili zamjenom, preko dvjesta kataloških brojeva. Vrlo je zanimljiva zbirka od 48 akvarela s motivima iz Dalmacije i Boke Kotorske iz godina od 1880. do 1898. godine, nabavljena 1972. godine.

Nadalje, intenzivno obrađivanje muzejske građe, kao i nedavno obavljena revizija sveukupnog muzejskog materijala, donijeli su na vidjelo mnoge prikaze koji prije nisu bili dovoljno istaknuti. Tako je npr. konačno jednom okupljeno svekoliko djelo — sedamdesetak komada — na ovu temu od ruke slikara koji je upravo na tome području dao svoj najznačajniji doprinos razvoju hrvatskog slikarstva, Ferde Quiquereza. Čitava je slikareva ostavština bila otkupljena još 1903. godine od njegove udovice Gizele Quiquerez, rođene Hadrović. Međutim, najznačajnije su uljene slike bile posuđene i izlagane izvan Muzeja, te su ovom prilikom okupljene ponovno nakon gotovo pola stoljeća.

Prilikom obrade materijala identificirana je skupina od trideset velikih akvarela, veduta i krajolika, koje su 1895. i 1896. godine naslikali Bela Csikos Sessia, Oton Iveković i Sigismund Landsinger, a predstavljali su među ostalim izlošcima Hrvatsku i Slavoniju na Milenijskoj izložbi u Budimpešti 1896. godine. Godinu dana kasnije bili su predani Arheološko-povijesnom muzeju u Zagrebu, a sada se po prvi put — nakon punih osamdeset godina — pojavljuju pred javnošću.

Zbog prvenstveno povijesnog kriterija kod sustavnog prikupljanja građe, ovaj katalog sadrži gotovo isključivo vedute starih gradina, gra-

dova i pojedinih građevina, a tek rjeđe posve čiste, neutvrđljive pejzaže. Ta vrsta umjetničkih djela nije sabirana za Muzej, nego se ovdje zatekla slučajem (kat. br. 366 i 367).

Za razliku od veduta 19. stoljeća u grafici koje su prikazivale veći broj stranih mjesta i krajeva, ovaj katalog obuhvaća gotovo isključivo domaće motive. Razumljivo je da petnaestak veduta stranih objekata nije moglo ostati neobrađeno, pogotovo jer su radovi istih autora koji su zastupljeni i domaćim motivima.

Osim malog broja poznatih akademskih slikara, autori su radova u ovom katalogu velikim dijelom dosad gotovo nepoznati, jer se često radi o amaterima. Neka imena, dijelom već spomenuta u prvim katalozima, ovdje su dobila zaokruženije biografije, kao Joseph Leard, Adolfo i Maksimilijan Methudy, a prikupljeni su podaci i o više dosada nepoznatih autora, kao što su Annibale Manzoni, Lavoslav Breyer i niz autora zastupljenih samo pojedinačnim radovima. Velika raznolikost jednako radova, kao i njihovih autora, tražila je opširniji prikaz razvoja veduta i pejzaža u Hrvatskoj u podužem vremenskom rasponu od 1800. do 1940. godine, kako bi svatko od njih našao svoje mjesto. Treba još istaći okolnost da se u najnovije vrijeme obnavlja zanimanje za slikanje starih gradova ili povijesnih objekata kod amatera i naivnih slikara, što dokazuje porast interesa za našu prošlost uopće.

Raspored ovog kataloga napravljen je prema istom sustavu kao i kod prvog kataloga veduta: mjesta ili krajevi poredani su abecednim, a prikazi istog mjesta kronološkim redom.

VEDUTE U HRVATSKOM SLIKARSTVU PRIJE 19. STOLJEĆA

Hrvatska je u pogledu svojih gradova i krajeva stoljećima bila objekt i područje proučavanja za vojne stručnjake, stratege i inženjere. Duž jadranske obale promatrali su Venecijanci kakove sigurne luke i zaljeve pruža to područje, koliko je i kakove su utvrde koje štite ove luke. U kontinentalnom dijelu Hrvatske zanimalo je Austrijance u kakovom su stanju gradine i gradovi, koliko ima tvrđava i uporišta za obranu protiv turske opasnosti. I jedni i drugi promatrali su, ocjenjivali, crtali i slikali, a dobrim dijelom i objavili u obliku knjiga, albuma ili serija grafičkih listova rezultate tih pregledavanja.¹

Vojni stručnjaci promatrali su stanje gradova na području koje se nalazilo pod turskom vlašću, kad im se za to pružila prilika, kao što to pokazuju drvorezi augsburškog grafičara Jörga Breua mlađeg (oko 1510—1547) u »Itinerariju« Benedikta Kuripešića.²

U stoljećima prije 1800. godine veduta i pejzaž vrlo su rijetki u djelima hrvatskih slikara. Gotovo tek po jedan ili dvojica u svakom stoljeću pozabavili su se tim motivima i to tek sakriveno, koristeći ih kao pozadinu ili okvir glavnoj temi svojih slika.

Oko godine 1500. dubrovački slikar Nikola Božidarević (oko 1460—1517)³ vrlo često upotrebljava vedutu kao popratni element u svojim kompozicijama, ali to je još daleko od samostalnih rješenja. Na njegovim se slikama nalaze vedute i krajolici, bilo kao okvir pojedinih većih prizora, bilo kao važniji sadržaj pojedinih predela, kao crkvice na Lopudu u koju dolaze dominikanci ili kao brod u luci.

Slavni hrvatski sitnoslikar Juraj Klović (1498—1578) uvrstio je u stranice misala, što ga je izradio u Budimu između 1524. i 1526. godine za zagrebačkog biskupa Šimuna Erdödyja, čitav niz veduta i pejzaža. Osim krajolika u kojima se zbivaju prizori iz Biblije ili života svetaca, naslikani su u posebnim malim medaljonima pejzaži uz rijeku, iz šume, s pašnjaka, s lova na jelene, klisure s gradinom na vrhu i mostom preko rijeke u nizini, dakle čitav jedan minijaturni svijet.⁴ Osobito je zanimljiva okolnost da je Klović te pejzaže i vedute slikao na način posve blizak srednjoevropskom slikarstvu toga vremena, koje poznajemo po djelima Michaela Wohlgemuta, Albrechta Altdorfera, Michaela Pachera i drugih majstora, dok je u prikazivanju figura stvarao pod očitim utjecajem talijanske renesanse.

Od poraza kod Mohača 1526. godine, pa sve do u drugu polovinu 17. stoljeća, teške prilike u Hrvatskoj nisu pružale mogućnosti za umjetničku djelatnost domaćih majstora, posebice na području vedute. Tek potkraj 17. stoljeća pomalo se javljaju pojedini pokušaji.

Među svim svojim drugim raznolikim djelatnostima Pavao Ritter-Vitezović (1652—1713)⁵ bavio se i crtanjem veduta. Surađivao je s Johannom Weikhardom Valvasorom u njegovoj radionici u Bogenšperku 1676/7. godine i tamo radio crteže i bakroreze za Valvasorovu knjigu veduta »Topographia Ducatus Carnioliae moderna« koja je objavljena 1679. godine. Među ostalim, Vitezović je izradio 59 veduta hrvatskih gradova, a posebno je crtao vedutu Dubice prilikom njene opsade 1685. godine.⁶

Iz 17. stoljeća potječu i vedute u kapeli Patačić u zgradi franjevačkog samostana u Zagrebu, od kojih jedna prikazuje morsku luku s brodovima u oluji, a druga pogled na Kaptol i staru katedralu iz godine 1683. Neki stručnjaci pripisuju te zidne slikarije zagrebačkom majstoru Bernardu Bobiću.⁷

Na slikama krilnog oltara sv. Ladislava iz stolne crkve u Zagrebu majstora Bernarda Bobića (?—1694. ili 95.)⁸ nalaze se i neke vedute kao okvir pojedinim prizorima, kao npr. »Graditelj pokazuje kralju Ladislavu nacrt zagrebačke katedrale«, gdje se u pozadini nalazi slika katedrale u gradnji s otvorenom krovnom konstrukcijom.⁹

U 18. stoljeću veliku i značajnu ulogu u razvoju slikarstva u Hrvatskoj odigrao je pavlinski red. Među djelima koje su pavlini izradili ili naručili nalaze se i neke vedute i pejzaži. Ivan Kukuljević Sakcinski na-

vodi 1856. godine u svom izvještaju o nekim spomenicima arhitekture u Hrvatskoj,¹⁰ da se u nekadašnjoj knjižnici pavlinskog samostana u Lepoglavi nalazi »više veduta, krajolika i alegorijskih slika«. S većom se sigurnošću može identificirati samo jedna od tih slika koja se pripisuje pavlinu Franji Bobiću (1677—1728).¹¹ Prikazuje pavline u molitvi, kako kleče u neobičnu vrtu. Strogo simetrično komponirana slika pokazuje sa svake strane po pet bijelih fratara na popločenu tlu, s molitvenicima u rukama. Iza svakog od njih nalazi se po jedna raskošna vaza puna cvijeća na visokom postamentu, a bočno niže se po pet palmi. U dnu je u sredini prikazan kip sv. Pavla Pustinjaka usred kamenite gromade, poput one nasuprot ulaza u bivšu pavlinsku crkvu u Remetama. Od redovnika dijeli ga niska balustrada s prolazom koji je flankiran manjim vazama cvijeća, te parterni vrt s ornamentalnim nasadima.¹²

Pavlini slikar Ivan Ranger (1700—1753)¹³ bio je svakako najznačajniji majstor koji je djelovao u Hrvatskoj u 18. stoljeću. Iako je po svome pozivu i po čitavoj svojoj djelatnosti slikar religioznih motiva, ipak ga njegov veliki talent i izvrsno školovanje, kao i promatranje prirode oko njega, često navode na to da slika i posve profane motive, koje rado uvrštava gdje god mu to okolnosti dozvoljavaju. Stoga je razumljivo da Ranger u svoje zidne ili štafelajne slike često unosi pojedinosti veduta i pejzaža.

Među njegovim ranijim radovima nastao je 1781. godine u sklopu glavnog oltara crkve sv. Ivana na Gorici iluzionistički riješen pejzažni prospekt. Nizovi malenih slika na naslonima korskih sjedala crkve u Lepoglavi, nastali 1737. godine za pjevalište, a 1743. godine za svetište, sadrže čitav izbor raznolikih krajolika i veduta, koji su sadržajno vezani s prizorima iz života svetaca, odnosno iz života Kristova. Na zavjetnim zidnim slikarijama ispod pjevališta crkve u Remetama, izrađenim između 1745. i 1748. godine, prikazao je često puta vrlo određene vedute, a neke od njih su vrlo dragocjeni dokumenti o danas posve izmijenjenom izgledu objekta, poput gradine Kalnika ili kompleksa remetskog samostana.¹⁴ U sakristiji zavjetne crkve u Belcu naslikao je Ranger 1739. godine sv. Jeronima u krajoliku s pećinama, te s vedutom grada na brdu u dnu. Nad ulazom u samostan Olimje prikazao je sv. Pavla Pustinjaka u pejzažu. Raznolike je vedute dao kao okvir prizorima u pobočnoj kapeli sv. Antuna u franjevačkoj crkvi u Varaždinu: gradske ulice, obala mora, prizor brodoloma. U svetištu crkve u Štrigovi naslikao je Ranger rimsku crkvu Sta Maria Maggiore, čistu vedutu bez ikakova popratnog prizora. Ista se veduta nalazi i na stropu crkve u Belcu, u dnu između figura donatora.¹⁵

Godine 1740. izrađen je kodeks »Status familiae Patachich« koji sadrži pedesetak akvarelom izrađenih veduta svih gradina i dvoraca koje je posjedovala ova bogata i ugledna hrvatska velikaška obitelj.¹⁶

U ugaonom salonu dvorca Miljana na Sutli u nišama prozora naslikani su rafinirani rokoko prizori koji se odigravaju u slobodnoj prirodi i

sadrže elemente pejzaža. Na sopraportama, u slikanim okvirima s rokoko ornamentikom izrađena su dva idealna krajolika s ruševinama, drvećem, pastirima i stadom, te dalekim brdima.¹⁷

Prizori bitaka Sedmogodišnjeg rata, održanih od 1756. do 1761. godine, u kojima je sudjelovao tadašnji vlasnik dvorca Kazimir Drašković, nalaze se na zidovima velike dvorane dvorca Brezovice, a nastali su 1776. godine.¹⁸ Bitke se odigravaju u slikovito izrađenim pejzažima, s vedutama gradova i sela.

Sve do u prva desetljeća 19. stoljeća održava se običaj slikanja veduta i krajolika na zidovima reprezentativnih dvorana i salona u dvorcima i gradskim kućama. U Poznanovcu nalazile su se takve slikarije, ali su uništene. Sačuvane su četiri velike zidne slike s pejzažima i vedutama gradova u sobi prvog kata kuće na Radićevu trgu 9 u Zagrebu. Vjerojatno su nastale u prvom desetljeću 19. stoljeća.¹⁹ Pejzaž s klasicističkom arhitekturom naslikan je u Bakru, u današnjoj zgradi muzeja. Nažalost je uništeno sedam velikih zidnih slika koje su se nalazile u centralnom salonu prvoga kata klasicističkog dvorca Januševac. Nastale su nakon 1820. godine, kad je dovršena gradnja, a prikazivale su različite vedute, vjerojatno jednoga grada: iz daljine, iz blizine, dvojica gradska vrata, trgove i ulice.

GLAVNE ZNAČAJKE RAZVOJA VEDUTNOG I PEJZAŽNOG SLIKARSTVA U HRVATSKOJ OD 1880. DO 1940. GODINE

Kao što su u prijašnjim stoljećima tek s vremena na vrijeme nastajale vedute i pejzaži, gotovo isto tako sporadički pojavljuju se slikari veduta i pejzaža u Hrvatskoj dobrim dijelom 19. stoljeća. Neki od njih stalno su živjeli i djelovali u pojedinim većim centrima, a prema narudžbama odlazili bi u druge krajeve. Djelatnost pojedinih stranih slikara koji su se zadržavali samo kraće vrijeme bila je na tom području češće vezana samo uz određene gradove. Stoga je gotovo nemoguće iznijeti suvisli pregled nekog neprekinutog razvoja, kad se slike i crteži krajeva i gradova pojavljuju jednom ovdje, drugi put tamo, jednom od ruke akademskog slikara, češće iz momentanog nadahnuća i sklonosti nekog neškolovanog amatera.

Promatramo li samo djelatnost školovanih slikara — jer amaterima je posvećeno posebno razmatranje — koji k tome nisu bili niti učitelji niti su se bavili nekim drugim poslom osim slikanja, ostaje vrlo malo imena onih slikara koji su češće radili vedute, budući da je zanimanje za tu vrstu slikarstva bilo neznatno, a narudžbe vrlo rijetke.

Zagreb sa svojom širom okolicom — sjeverozapadnom Hrvatskom — nije na početku 19. stoljeća imao niti vlastite slikare te struke, niti su se na tom području nalazili objekti zanimljivi za putujuće majstore. Pojedine se vedute Zagreba i drugih većih centara nalaze na cehovskim listo-

vima iz prvih desetljeća, izrađene u različitim grafičkim tehnikama.²⁰ Jednu od najzanimljivijih veduta Zagreba nacrtao je geometar zagrebačke županije Josip Szeman kao ukras velikoj bakroreznj karti zagrebačke biskupije iz 1822. godine.²¹

Nešto više zanimanja za gradove i dvorce u sjeverozapadnoj Hrvatskoj pokazao je iz posve poslovnih motiva izdavač i prvi litograf u Grazu Josef Franz Kaiser. On je oko 1825. godine pokušao objaviti seriju litografiranih veduta svih plemićkih gradina i dvoraca Hrvatske, kao što je to već bio učinio za susjednu Štajersku. Poslao je u Hrvatsku jednog zasad nepoznatog crtača, možda Simona Pregattera koji je za njega crtao štajerske objekte, jer Tršćanin Josip Kuvašek tada još nije radio za Kaisera. Prema crtežima tog neznanca izrađena je pokusna serija od šest litografija. Međutim, usprkos »sveopće izražene želje gospode posjednika imanja u Hrvatskoj«, Kaiser nije prikupio potreban broj od 150 preplatnika da bi ostvario svoju nakanu. Stoga je, nažalost, ostalo sačuvano samo šest veduta pokusne serije.²²

Među nevelikim brojem veduta Zagreba iz prve polovice 19. stoljeća²³ ističu se dvije uljene slike Markova trga: pogled prema zapadnoj strani, sa starim kazalištem, palačom Oršić, banskim dvorom i crkvom sv. Marka iz godine 1846.²⁴ i pogled prema istočnoj strani s nizom danas nestalih građanskih kuća i Kamenitim vratima u dnu, iz 1848. godine.²⁵ Njihov je autor Josip Stroberger koji je došao u Zagreb 1844. godine, a izrađivao je pretežno portrete u ulju i daguerreotipiji.²⁶

Čitav niz veduta Zagreba, njegovih pojedinih dijelova, osobito motiva iz okolice, poput parka Jurjavesi i različitih mjesta Prigorja i Zagorja, nacrtao je i naslikao Ivan Zsche (1825—1863) koji je ovdje stalno boravio od 1852. godine pa sve do kraja života. No njegova djelatnost vodila ga je također i u Liku i Hrvatsko Primorje, odakle je donio niz crteža i akvarela.

Iako je pretežan dio svog života proveo u Zagrebu, Ferdo Quiquerez (1845—1893) jedva da je ostavio koju vedutu toga grada, kao »Sv. Duh« (kat. br. 305) oko 1878. godine, a iz šire okolice vedutu Ozlja iz 1868/69. godine (kat. br. 176) i Marije Bistrice iz 1882-84. godine (kat. br. 147).

Više pojedinosti grada nacrtao je Maksimilijan Methudy (1849—1920?): »Ljubljanska ulica« iz 1880. godine (kat. br. 307), »Ilica« iz 1881. godine (kat. br. 308), »Mirogoj« oko 1880. godine (kat. br. 309), kao i nekoliko veduta Ozlja oko 1880. godine (kat. br. 177—179).

Zagreb i okolice slikao je, također oko 1880. godine, Eduard Weingärtner: »Maksimir« (kat. br. 306), »Susedgrad« (kat. br. 254) kao i »Ozalj«.

Vedute Zagreba i pejzaže iz njegove okolice slikao je krajem 19. i početkom 20. stoljeća Ferdo Kovačević (1870—1927) koji se školovao na Obrtnoj školi u Zagrebu i u Beču.²⁷ Bio je uz M. Kl. Crnčića prvi izraziti pejzažist hrvatskog slikarstva. Djelatnost Jose Bužana (1873—1936) na području vedute također je vezana uz stari Zagreb.²⁸

Od kraja 19. stoljeća zagrebački slikari radili su različite motive, a u pejzažnom i vedutnom slikarstvu nisu bili vezani samo za Zagreb. Nikola Mašić, Vlaho Bukovac, Bela Csikos Sessia, Ivan Tišov, Mirko Rački, Ljubo Babić, Slavko Tomerlin i drugi mlađi slikari prikazivali su pejzaže iz različitih dijelova zemlje, jednom iz Hrvatskog Zagorja, jednom iz Dalmacije, drugi put opet iz Slavonije, već prema tome koji su ih slikarski problemi zaokupljali i u kojem tipu krajolika su tražili rješenje. Drugi su opet usmjeravali svoju djelatnost prema posve određenom krajoliku, kao Menci Klement Crnčić koji je slikao motive iz Hrvatskog Primorja ili Celestin Medović koji se potkraj svoje djelatnosti posve obratio pejzažu svog rodnog Pelješa.

Nešto drugačiji bio je razvoj slikarstva veduta i pejzaža u gradovima duž jadranske obale. Za te je krajeve i zanimanje stranaca bilo mnogo ranije i jače izraženo nego u kontinentalnoj Hrvatskoj. Građevni spomenici antičkog Rima koji su sačuvani u Puli i Splitu još su od sredine 18. stoljeća privlačili poklonike nastajućeg klasicizma. Arhitekt Robert Adam (1728—1792), začetnik neoklasicizma u Engleskoj,²⁹ proučavao je Dioklecijanovu palaču u Splitu, te se na njenim arhitektonskim elementima inspirirao za svoje projekte. Objavio je 1764. godine 61 vedutu palače prema nacrtima nekolicine venecijanskih crtača.³⁰ Za njim je slijedio Louis-François Cassas (1756—1827),³¹ slikar pejzaža i arhitekture, ilustrator i puto-pisac, koji je 1782. godine posjetio Istru i Dalmaciju i crtao rimske građevne spomenike. Njegovi suradnici, bakropisac Louis-Joseph Masquelier (1741—1811) i bakrorezac François-Denis Née (1735—1818)³² izradili su prema njegovim crtežima velike ilustracije za knjigu koja je objavljena 1802. godine, a tekst je napisao Joseph Lavallée (1747—1816).³³

Kroz čitavo 19. stoljeće dolazili su slikari i crtači iz srednje i zapadne Evrope i uvijek nanovo nalazili nadahnuće u tim spomenicima prošlosti. Među njima jedan je od najzanimljivijih i najboljih Jean-Baptist van Moer (1819—1884) iz Bruxellesa,³⁴ slikar arhitekture i krajolika. Boravio je u Splitu i okolici 1858. godine i velikom vještinom crtao pojedine dijelove Dioklecijanove palače, ruševine Solina, Šibenik, ali i prizore iz pučkog života. Dosta vremena nakon povratka u domovinu izradio je neke od zabilježenih motiva u ulju, kao 1873. godine »Stupovlje Dioklecijanove palače«.³⁵ Tu je sliku Moer poslao na dar svome prijatelju grofu Burtattiju koji ju je početkom 1874. godine posudio na nekoliko dana za izlaganje u dvorani Zemaljskog muzeja u Narodnom domu u Zagrebu.³⁶ Oko 1930. godine nabavila je Grafička zbirka Sveučilišne knjižnice u Zagrebu sedam velikih, dijelom bojadisanih i četrnaest manjih crteža, koji nisu signirani, a samo jedan je datiran 18. 5. 1858. godine. Jedina je oznaka na njima bio žig »VENTE J. B. VAN MOER 1885.«³⁷ Tek sravnivanjem svih prikupljenih podataka o slikaru i njegovoj djelatnosti u našoj zemlji moglo se ustanoviti da su ti crteži Moerovi radovi, a žig znači da su bili

na prodaji u godini poslije njegove smrti. Još godine 1946. nuđena je na prodaju u Parizu njegova slika »Ruševine Dioklecijanove palače u Splitu«.³⁸

Osim rimskim starinama privlačila je naša obala mnoge strance i svojim prirodnim ljepotama, a more svojom promjenjivom čudi i slikovitim brodovima. Jednako tijekom 19., kao i na prijelazu u 20. stoljeće borave u Primorju i Dalmaciji mnogi slikari koji prikazuju te motive. Ivan Nepomuk Pessi slikao je 1825. godine motiv iz Rijeke, a kasnije buru na moru i druge prizore.³⁹ Tršćanin Lovro Butti (1805?—1860?) izradio je motive iz Rijeke i marine oko 1840. godine.⁴⁰ Njegov sugrađanin Vicko Poiret crtao je vedute i prizore koji su 1840. objavljeni u litografijama u »Album pittoresco della Dalmazia« u Zadru.⁴¹ Slikar pejzaža i arhitekture Gottfried Seelos (1829—1900) prikazao je sredinom 19. stoljeća akvareлом motiv iz Rijeke, a vjerojatno iza 1873. godine izradio je 35 veduta svjetionika i ulaza u luke na istarskoj i dalmatinskoj obali, kao i vedutu Visa.⁴²

Ljudevit pl. Rubelli iz Gorice posvetio se gotovo isključivo prikazivanju brodova, pomorskih prizora i bitaka, a izlagao je između 1878. i 1891. godine više puta u Zagrebu.⁴³ Sličnim se motivima bavio oko 1880. godine i Riječanin A. F. Luppis, koji je radio uljem i akvareлом.⁴⁴

Zanimljiva je pojava da od početka 20. stoljeća dolazi na području grafičke djelatnosti do novog vala prikazivanja veduta gradova iz onog vremena i prošlosti. Nastaje čitav niz mapa veduta i pejzaža iz različitih dijelova naše zemlje, a tim izdanjima prethode studije, crteži ili akvareli na terenu.

Tomislav Krizman (1882—1955) započinje od 1907. godine s objavljivanjem bakropisa s motivima iz Hrvatskog Zagorja, Bosne i Dalmacije. Slijedi 1910. Bosna i Dalmacija, 1917. i 1918. godine velika i mala mapa Makedonije. Zasnovaio je djelo »Jugoslavija u slici«, od kojeg je objavljen samo dio, a neka su područja ostala u pripremnjoj fazi. Nastavio je 1936. i 1937. godine s mapama »Naš Jadran« i »Bosna i Hercegovina«.⁴⁵

Branko Šenoa (1879—1939) bavio se više rekonstruiranjem izgleda starog Zagreba u svojim izvrsnim, često i bojadisanim bakrorezima. Između 1914. i 1935. godine nastale su mape o starom Zagrebu, starom Osijeku, a posebno o staroj zagrebačkoj katedrali.⁴⁶

Tu tendenciju prema historiziranju možemo zapaziti i u djelu Vladimira Kirina (1894—1963) koji započinje 1921. godine litografijama s motivima iz Londona, Pariza i Italije, da bi se od 1923. posvetio Zagrebu, većim dalmatinskim gradovima i Hrvatskom Primorju.⁴⁷ Manje je uspješan kad slične motive izrađuje u ulju (kat. br. 311).

Sličnoj se grafičkoj djelatnosti s vedutama rekonstruiranog izgleda posvećuje i Miljenko Đurić (1894—1945),⁴⁸ a mape sa serijama veduta objavljuje i Jovan Gojković (1898—1957).

UČITELJI CRTANJA I SLIKANJA KAO AUTORI VEDUTA I PEJZAŽA

Kod pregleda imena autora koji su se češće, pa i isključivo bavili crtanjem ili slikanjem krajolika, a još više veduta gradova i gradina, ubrzo se može uočiti činjenica da je među njima u prvoj polovici 19. stoljeća bio velik broj učitelja risarskih škola, a u drugoj polovici stoljeća niz učitelja crtanja na nižim i višim realkama, gimnazijama i drugim srednjim školama. Potkraj stoljeća i u 20. stoljeću pojavljuju se i imena nastavnika na Obrtnoj školi, zatim profesora na Akademiji likovne umjetnosti u Zagrebu.

Razlog toj pojavi je višestruk. Prvo, već po samom nastavnom programu, crtanje po prirodi obuhvaćalo je također i crtanje arhitekture i krajolika. Predložci propisani za nastavu dođuše stižu iz Beča, no upravo na području krajolika i vedute prisniji su lokalni motivi. S vremenom se, uporedo s nacionalnim razvojem, javlja i odgojni moment koji se očituje u razvijanju ljubavi prema užem rodnom kraju i prema domovini upoće i upoznavanju s povijesnim mjestima, osobito starim gradovima.

Zatim, učitelji su službom bili neko vrijeme vezani uz neko mjesto, pa su se i sami s tim krajolikom ili vedutom zblížili, makar bi potjecali iz drugih krajeva, pa i zemalja.

Risarske škole osnivaju se u Austriji od 1771. godine, u vrijeme prosvjećenog apsolutizma, u prvo vrijeme zbog školovanja obrtničkog podmlatka koji će omogućiti formiranje novih generacija dorašlih zahtjevima modernog vremena.⁴⁹

Zagrebačka risarska škola osnovana je i započela radom 1781. godine. Prvi njeni učitelji — Ivan Mittermayer (od 1781. do 1793) i Jakov Matija Raab (od 1794. do 1805)⁵⁰ — nisu još dovoljno proučeni da bi se mogli poznavati njihovi radovi, ukoliko su i sačuvani. Može se, dakle, samo pretpostavljati da su crtali krajolike i vedute. Život i djelatnost trećeg, Ivana Nepomuka Schauffa (od 1805. do 1821), poznati su daleko bolje.⁵¹ Još dok je od 1780. godine kao učitelj crtanja na osnovnoj školi bio u Požunu (Bratislava), napisao je i objavio prigodnu knjigu o svečanostima povodom krunidbe cara Leopolda II za ugarsko-hrvatskog kralja 1790. godine.⁵² Knjiga sadrži i desetak bojadisanih bakroreza, očito od samog Schauffa — signirana su samo dva⁵³ među ostalim i vedutu »Die öingliche freye Krönungsstadt Pressburg« s vrlo slikovitom štafažom. Schauff je u Požunu objavio i nekoliko teoretskih rasprava o umjetnosti,⁵⁴ kao i druge spise. Po svom dolasku u Zagreb izradio je u bakrorezu posve barokno koncipiranu vedutu prošteništa Marija Bistrica,⁵⁵ ali se povodio za ranijim predloškom Johanna Kaupertza iz Graza,⁵⁶ koji je to tog vremena opskrbljivao hrvatsko tržište pobožnim sličicama, a i sam je bio osnivač risarske škole u Grazu.

Učitelj na zagrebačkoj risarskoj školi bio je i Josip Lechner (1790—1862), vjerojatno rođen u Zagrebu, gdje je bilo više obitelji toga prezi

mena. Njegovo se ime prvi put bilježi povodom vjenčanja s Ludovikom Höflinger 1824. godine kao »Magister Graphidis«. ⁵⁷ Oko godine 1845. nacrtao je Lechner dvije vedute Zagreba, »Gornji varos.« i »Dolnji varos.« koje su litografirane i otisnute kod Horegschja. Vedute pokazuju dobru crtačku vještinu, poznavanje perspektive i spretno uklapanje štafaže. Signirane su »Gez. v. J. Lechner Z. Pr.« ⁵⁸ što znači »Zeichnung-Professor«, kako se on upisuje i povodom popisa stanovništva 1857. godine, ⁵⁹ kad je stanovao u kući na uglu današnje Matoševe 6 i Kuševićeve 6. Godine 1850. spominje se Lechner kao »učitelj slikarstva u miru«, ⁶⁰ ali je opet postavljen na dužnost 1852. godine kao »uredni učitelj risarske škole u Zagrebu«. ⁶¹ Konačno je umirovljen 1857. godine. ⁶²

Od godine 1842. živi u Zagrebu kao učitelj crtanja Bečanin Adolfo Methudy (1812—1892). ⁶³ Školovao se na Akademiji u Beču, gdje je upisan u studenom 1832. ⁶⁴ Njegovi zasad poznati radovi iz tog vremena s područja pejzaža jesu: lavirani crtež šumskog predjela (kat. br. 324), komponiran i izveden sa zamjernom vještinom, te dva akvarela, jedan planinski pejzaž i jedan krajolik s mlinom. ⁶⁵ Za svog dugogodišnjeg djelovanja u Zagrebu, kao prvi učitelj crtanja na gimnaziji do 1861. godine, zatim na plemićkom konviktu, na preparandiji sestara milosrdnica, raznim privatnim učilištima, kao i u privatnoj nastavi, zacijelo je dao temeljitu poduku čitavom nizu znanih i neznanih učenika. Prema crtežima Adolfa Methudyja izrađene su neke od veduta, koje je u litografiji donosio prilog »Agramer Zeitung« »Luna« 1044. i 1845. godine: »Kalnik« i »Ljetnikovac biskupa Haulika u Jurjavesi«. ⁶⁶ Godine 1864. izlagao je Adolfo Methudy u Zagrebu »vlastite risarije« i »izrađenja svojih učenikah i učenicah iz javnih i sukromnih zavodah u Zagrebu.« ⁶⁷

Poslije svog povratka u domovinu sa studija u Rimu bio je Vjekoslav Karas (1821—1857) — vjerojatno posredovanjem Ivana Kukuljevića Sakcinskog — 20. 11. 1849. imenovan privremenim učiteljem na Risarskoj školi u Zagrebu, ⁶⁸ no time nisu bile riješene velike financijske poteškoće slikareve. Uskoro napušta on službu i Zagreb i odlazi po narudžbi »Društva za povjesnicu i starine Jugoslavena« 1852. godine u Bosnu da slika nošnje i predjele.

Godine 1849. dolazi u Zagreb i Čeh Dragutin Stark (1822—1877), koji je studirao na Akademijama u Pragu i Beču, od 1834. do 1842. godine. ⁶⁹ Isprva je podučavao crtanje na privatnim školama i privatno, a među učenicima bila mu je i Fanny Daubachy Doljska. Učitelj i učenici izradili su 1859. godine po jednu vedutu Zagreba sa sjeverne strane, od kojih je Starkova izrađena uljem. Sam grad prikazan je iz veće udaljenosti, dok prednje planove zauzima gusta bjelogorična šuma, njive i livade s nekoliko figura u narodnoj nošnji. ⁷⁰ Prostrana savska ravnica u dnu slike, kao i slikoviti oblaci s mrljama svjetla i sjene, daju ovoj slici prvenstveno pejzažni karakter. Od 1854. godine Stark postaje prvo učiteljski suplent u crtanju, pa zatim nastavnik i profesor na novoosnovanoj zagrebačkoj Re-

alci, gdje službuje 23 godine, sve do svoje smrti. ⁷¹ Kroz to vrijeme manje slika, a više se posvećuje pedagoškom radu i teoretskim spisima, poput niza napisa »Tvrne umjetnosti u našoj domovini«, od kojih je osobito zanimljiv treći »Nauk risanja naprama obrtima«. ⁷² Na zagrebačkoj izložbi 1864. godine izložio je Stark različite slikarije kao pomoćna sredstva za nastavu. ⁷³

Na istoj je Realci postao profesorom i Ferdo Quiquerez 1878. godine, a neko je vrijeme bio učitelj crtanja na šegrtskoj školi. Godine 1882. zamjenjuje ga na Realci Skender Povranović, »učiteljski kandidat sposobljen za prostručno risanje.« On je godine 1887. postavljen za pomoćnog učitelja Realke, a slijedeće godine postaje učitelj Realke u Petrinji. ⁷⁴ Od njegovih crteža zanimljiv je prikaz Obrtne škole u Zagrebu, sastavljen od 11 sličica pojedinosti iz djelatnosti škole. ⁷⁵

Mnogi slikari, autori veduta i pejzaža, djelovali su kao nastavnici crtanja i slikanja, kao M. Cl. Crnčić i B. Csikos Sessija koji su vodili prvu privatnu školu na Obrtnoj školi u Zagrebu i Ferdo Kovačević. Na Višoj školi za umjetnost i umjetni obrt, osnovanoj 1907. godine podučavali su Crnčić, Csikos, Iveković, Ivan Tišov i Ferdo Kovačević. I nakon reorganizacije, kad 1921. godine škola postaje Akademija za umjetnost i umjetni obrt, među profesorima nalazi se niz istaknutih pejzažista, kao Ljubo Babić, Vladimir Becić, Marijan Detoni, Jerolim Miše, Marino Tartaglia i drugi.

Varaždinska risarska škola otvorena je 1832. godine, a na njoj je od početka pa do 1845. godine podučavao Stjepan Lypoldt (? — iza 1857). ⁷⁶ Nakon toga radio je na nedjeljnoj školi za naučnike, a od 1853—57. predavao je na produženim učiteljskim tečajevima. Od malog broja sačuvanih radova ističe se »Pejzaž s mostom«, datiran 1822. ⁷⁷

U Križevcima bio je »risarski učitelj« Franjo Horvat. On je pomnivo i dosta vješto crtao vedute starih gradina Brinja, Nehaja, Trsata i Varaždina, koje je objavljivao 1861. i 1862. godine časopis »Naše gore list«. ⁷⁸ Kasnije je Horvat, »učitelj i risar u miru«, 1864. godine radio kao pisar u Nadbiskupskoj pisarni u Zagrebu. Također u Križevcima dugo je služio prvo kao učitelj samouki slikar Dragutin Renarić (1872—1943), koji se naknadno usavršavao na Grafičkom institutu u Beču i Akademiji u Karlsruhe. Slikao je i crtao stare gradine, ali i mnoge pojedinosti seoske arhitekture svog vremena. ⁷⁹ Oko 1925. godine postao je profesor crtanja na realnoj gimnaziji u Križevcima.

U Karlovcu je oko 1875. godine na Realci i Višoj djevojačkoj školi bio nastavnik crtanja Đuro Fridrich, koji se još za svojih đачkih dana bavio slikanjem veduta Zagreba i Slavenskog Broda. ⁸⁰

Učitelj crtanja Mato Brletić radio je u Otočcu između 1858. i 1861. godine, te je izradio vedutu toga mjesta koja je objavljena 1861. godine u koloriranoj litografiji. ⁸¹ Nakon toga djelovao je Brletić u Senju, prvo na osnovnoj školi, a zatim i na gimnaziji 1876/7. godine. ⁸² Izradio je perspektivni pogled na Senj, koji je izložio u Zagrebu 1864. godine.

Na Mornaričkoj akademiji na Rijeci bio je učitelj crtanja kapetan Josip Horaček.⁸³ Godine 1862. »složio i narisao« pogled na Grobničko polje za vrijeme posvete županijske zastave po biskuku Strossmayeru. Taj prizor, veduta i karta polja objavljeni su na litografskom listu.⁸⁴ Taj grad Trsat nad Rijekom« naslikao je Horaček prvo akvarelom, što je reproducirao »Vienac« 1875. godine,⁸⁵ a slijedeće godine također i uljem.⁸⁶

Profesor crtanja na Akademiji na Rijeci bio je i Ernst Mayer, koji je akvarelom prikazao zanimljivu građevinu »Casa turca u Bakru«.⁸⁷ Na riječkoj gimnaziji bio je učitelj Franjo Pauer koji je sredinom 19. stoljeća slikao vedute Rijeke.⁸⁸

Osobito značajna za razvoj pejzažnog, a i vedutnog slikarstva u Slavoniji bila je Risarska škola u Osijeku. Osnovana je 1800. godine, a prvi učitelj bio je Antun Münzberger (1770—1824), koji je započeo s nastavom 1801. godine.⁸⁹ Kasnije je otvoren i viši crtački tečaj. Od Müntzbergerovih radova sačuvan je samo jedan nacrt krovništva,⁹⁰ pa se po tome može zaključiti da je davao prednost tehničkom crtanju.

Drugi učitelj, Franjo Conrad von Hötzendorf (1770—1841) započeo je svoju djelatnost 1825. godine i nastavio do kraja svog života, potpomognut od 1831. godine od svog sina Hüge.⁹¹ Od 1828. naziva se »profesor umjetnosti graditeljstva i crtanja«. Od njegovih radova sačuvana su s područja pejzažnog slikarstva dva akvarela, »Tivoli« iz 1839. godine i nesignirani »Talijanski pejzaž«.⁹²

Hugo Conrad von Hötzendorf (1807—1869), treći učitelj osječke Risarske škole, učio je crtanje prvo kod svog oca, a nakon toga vjerojatno studirao u Beču, Firenzi i Rimu. Od 1841. postaje »artis graphicae magister«.⁹³ Kao slikar, prvi je dao umjetničke prikaze slavonskog pejzaža, a nacrtao je i niz vrlo dragocjenih prikaza slavonskih starih gradova. Dio tih radova, album s 36 crteža, izložio je 1864. godine u Zagrebu »Skice nekoliko šumskih prizora i nekih slikovitih ruševina slavonskih«.⁹⁴ Njegovi uljeni krajolici koncipirani su u duhu bečke romantike. Osobito uspješan kao pedagog, bio je učiteljem Izidoru Kršnjavom, Adolfu Waldingeru i drugima.

Nakon Ivana Szaboa koji je djelovao kratko, 1869. godine, i Ivana Morettija čija učiteljska djelatnost traje od 1870. do 1872. godine, pretvorena je 1873. Risarska škola u Realku. Učiteljem crtanja postaje Adolf Waldinger (1843—1904), najbolji učenik mlađeg Hötzendorfa. Studirao je na Akademiji u Beču, putovao Bavorskom, Tirolom i sjevernom Italijom. Njegovo se pejzažno slikarstvo kreće između utjecaja bečkog romantičnog pejzaža s jedne strane, te stiliziranog naturalizma s druge strane. Radi pejzaže ulje, a u crtežu i akvarelu studije drveća, bilja, pojedinih šumskih predjela. Izlagao je 1871. godine u Zagrebu, a nakon djelatnosti na Realci u Osijeku neko je vrijeme podučavao slikarstvo u Beču, 1880—81. godine, da bi se vratio u Osijek kao nastavnik crtanja na Obrtnoj školi, gdje djeluje do smrti.⁹⁵

Pedagoškoj djelatnosti posvetio se i Dragan Melkus (1860—1917), koji je studirao u Beču i Münchenu, zatim u Parizu i Berlinu. Od svog povratka u Hrvatsku 1892. godine radio je kao nastavnik crtanja u Srijemskoj Mitrovici, od 1904. u Vukovaru, a od 1910. godine u Osijeku. Njegova slikarska djelatnost, osobito od kraja 19. stoljeća, posvećena je skoro isključivo pejzažu, u okviru Münchenskog akademskog realizma.⁹⁶

U Vukovaru je prije Melkusa bio namjesni učitelj crtanja na Realci Maksimilijan Methudy, koji se ondje zadržao od 1897. do 1902. godine. Oko 1925. godine tamo je službovao već spomenuti Dragutin Renarić.

Aleksandar Mašić (1852—1902), brat blizanac Nikole, od 1874. godine student bečke Akademije, bio je osamdesetih godina 19. stoljeća profesor crtanja u Zemunu.⁹⁷ Slikao je pejzaže i vedute, kao »Zrinski grad u Kostajnici« 1882. i »Tunara u Bakru«.⁹⁸

AUTORI — AMATERI

Osim akademskih slikara koji se u rasponu od 140 godina javljaju kao autori crteža, akvarela i uljenih slika s motivima veduta gradova i gradina, kao i krajolika, začuđuje relativno velik broj amatera koji se prihvaćaju prikazivanja takovih motiva.

Poticaji koji amatere navode na tu djelatnost različiti su, ali gotovo je redovno kod onih koji su ovdje rođeni i odrasli jedna od pokretnih sila ljubav prema domovini ili barem prema užem rodnom kraju.

U tome se u nekoliko navrata ogledaju plemići, vlasnici pojedinih gradina ili dvoraca. Izgled grada Trakošćana prikazuje akvarel, signiran »Stephi Draskovich 29. IV. 1822«, dakle rad člana obitelji vlasnika grada.⁹⁹ Ilirski preporoditelj Ljudevit Farkaš, koji mijenja svoje prezime u Vukotinović (1813—1893), izrađuje 1829. godine lavirani crtež tušem »Imanje Lovrechina«, dražestan u svojoj naivnosti i simpatičan u ljubavi prema očinskom domu.¹⁰⁰

Artur grof Nugent, jedan od sinova maršala Lavalu Nugenta, nacrtao je gradinu Dubovac kod Karlovca, a ta je veduta kasnije objavljena u toniranoj litografiji kod Malovića u Trstu.¹⁰¹

Ljudevit barun Ožegović (1841—1913), školovan u bečkom Theresianumu — koji se među prvim u Hrvatskoj ogledao na području povijesnog slikarstva¹⁰² slika 1889. godine u ulju rodni »Gušćerovac s okolinom«.¹⁰³ No već je 1860. godine i povijesnu kompoziciju »Starac kraj mora« ukrasio prizorom morske obale u oluji.¹⁰⁴

Okolo mijene stoljeća prikazuje Zdenka pl. Čačković starinsku kuriju Mala Mlaka, vlasništvo obitelji Lentulay, kasnije Ferić.¹⁰⁵

U prikazivanju obiteljskih dvoraca treba ovdje spomenuti i Juliju Drašković rođenu Erdödy (1847—1901), iako je jedina u ovoj grupi autora

akademski školovana slikarica.¹⁰⁶ Njena veduta dvora Bisag iz vremena oko 1870. godine, vlasništvo obitelji Drašković, dragocijen je dokument o izgledu ovog danas iščezlog objekta.¹⁰⁷

Često su se amateri različitih profesija laćali, jednom ili čak u duljem vremenskom rasponu, prikazivanja mjesta svog porijekla ili boravka.

Pandurski časnik, kasnije financijski činovnik Antun Barač (1790—1855) prikazivao je na naivan način prizore iz vlastitog života u krajoliku, te svoj rodni Split i okolicu između 1810. i 1850. godine.¹⁰⁸ Splitu je posvetio svoju djelatnost i pučki učitelj u Velom Varošu, a kasnije sudski činovnik Petar Zečević (1807—1876), stvarajući naivne, ali dokumentarno impresivne vedute u velikom rasponu od 1829. do 1875. godine.¹⁰⁹

Oko 1830. godine izrađivao je u Slavoniji svećenik i pisac Stjepan Marjanović (1802—1860) svoje kopije veduta i prizora iz života prema predlošku engleskih grafičkih listova, a također i ilustracije za djelo »Starožitnosti kraljevstva Slavonije« Luke Ilića Oriovčanina.¹¹⁰ Nekako u isto vrijeme suvlasnik riječke tvornice papira, osnovane 1829. godine, Louis Meynier (1790—?), slika vedutu tog objekta, a između 1840. i 1860. godine motive iz Rijeke, Kvarnera i Istre, te prizore iz pučkog života.¹¹¹

Za Split je vezana i djelatnost liječnika, amaterskog slikara Franje Bratanića (1816—1883), koji oko 1848. godine izrađuje vedute grada i njegove arhitekture, a surađuje i s arheologom Franjom Carrarom kod objavljivanja solinskih iskopina.¹¹²

U to doba u Karlovcu se amaterski bavi slikarstvom brijač i zubar Vatroslav Župančić (1816—1898). Osim krajolika i veduta starog Karlovca, koji imaju znatnu dokumentarnu vrijednost, slikao je oltarne pale za manja mjesta u okolici, a 1864. sudjelovao je na izložbi u Zagrebu.¹¹³ Također od 1857. u Karlovcu živi i djeluje puškar Jakov Šašel (1832—1902) iz Koruške. On je 1853. i 1854. godine putovao Egiptom, Nubijom i Sudanom, odakle je donio niz crteža »Bilder aus dem Oriente« koje je izložio u Zagrebu 1864. godine. Drugom polovicom 19. stoljeća slikao je vedute Karlovca, Dubovca i Slunja, a također i portrete, prizore iz seoskog života i povijesne kompozicije.¹¹⁴ Godine 1861. izrađuje mjernik Karlo Bedeković crtež koji prikazuje grad Karlovac koncem 18. stoljeća.¹¹⁵

U vedutama Zagreba ogleдали su se također neki slikari amateri. Josip Svoboda prikazao je na vrlo zanimljivom akvarelu izgled šetališta Grič 1862. godine.¹¹⁶ Nije zasad bilo moguće ustanoviti tko je taj slikar. Postojao je, doduše, dosta poznati bečki slikar tog imena (1814—1902), čiji je otac bio rođeni Zagrepčanin.¹¹⁷ Mala je, međutim, vjerojatnost da je slikar posjetio grad u kome je njegov djed, krojač Ivan Svoboda, postao građaninom još 1779. godine.¹¹⁸

Iz godine 1866. potječe akvarel sa slikovitim pogledom na donji grad s prozora gimnazije.¹¹⁹ Izradio ga je Đuro Fridrich kao gimnazijalac, a

učio je slikanje kod prof. Dragutina Starka. Iste je godine naslikao još dva akvarela s vedutama Slavenskog Broda.¹²⁰ Fridrich je kasnije i sam postao nastavnik crtanja. Drugi gimnazijalac, A. Signjar, naslikao je akvarel sa sličnog položaja, ali samo dio vedute: pravoslavnu crkvu i trg iza nje, 1886. godine.¹²¹ Možda iz iste obitelji potječe i Milan Signjar koji je 1867. godine nacrtao perom i tušem vedutu staroga grada Kostajnice.¹²² Isti je grad nacrtao i mladi i daroviti Dragutin Kušlan, unuk poznatog ilirca Dragojla Kušlana (1817—1867). Crtao je i predjele u Erdutu i Voćinu, no sačuvana je samo veduta Kostajnice, objavljena poslije njegove rane smrti u »Viencu«, 1875. godine.¹²³

Ne treba začuditi okolnost da se među amaterima koji su prikazivali vedute, osobito u 19. stoljeću, nalazi relativno velik broj časnika. Svi su oni, već kod svoje izobrazbe, ovisno o struci, više ili manje naučili crtanje, a nekima je promatranje i crtanje pojedinih objekata, kao npr. tvrđava, jednostavno bila profesionalna slabost.

Na samom početku 19. stoljeća, 1802. godine izrađuje kapetan pl. Antun Zergollern bojadisani crtež Oštarija,¹²⁴ dragocijen dokument o izgledu ove značajne crkvene građevine, od koje danas postoji još daleko manje nego je vidio taj autor, časnik pješačke pukovnije br. 1.¹²⁵

Prije godine 1814. nacrtao je »po prirodi« vedutu Stubičkih toplica Franjo pl. Strüff, kapetan u Đurđevačkoj krajiškoj pukovnji.¹²⁶ Rezana u bakar, ova je veduta objavljena 1814. i 1820. u dvije knjige o ovim toplicama.¹²⁷ Posve sa sličnog položaja izrađen je mali akvarelirani crtež autora koji se potpisao samo »Schmit« (kat. br. 251).

Možda je isprva također bio časnik Mijat Novak (1800—?) koji je od godine 1840. na dalje crtao i bojadisao svoje male i skromne, ali dragocjene kao dokumenti, vedute mnogih objekata koji su bili porušeni još za vrijeme njegova života.

Između 1841. i 1847. godine nastala je serija od 29 crteža dalmatinskih gradova, rad poručnika u 5. lovačkoj četi Ivana Högelmuöllera,¹²⁸ koja je u toniranim litografijama izrađena u Beču kod J. Rauha, a izdana kod L. T. Neumanna.¹²⁹

Časnik inženjerske struke bio je Riječanin Joseph Leard (1824—1897) koji je službovao u raznim krajevima Monarhije. Između 1844. i 1855. godine izradio je niz izvrsnih akvarela koji prikazuju mnoga mjesta na jadranskoj obali.

Kapetan duge plovidbe Vaso Ivanković (1815—1898) slikao je od 1867. do 1895. godine jedrenjake, parobrode i prizore iz pomorskog života, izrađivši oko 300 uljenih slika s tim motivima.

Nekako u isto vrijeme slika i inženjerski časnik Dragutin Weingärtner (1841—1916), nakon što je umirovljen i nastanio se na imanju u Turoplju.

Djelatnost na području slikanja veduta nekolicine časnika vezana je uz njihovo službovanje u okupiranoj Bosni. Inženjerac Josef Polesny

(1839—1895) službovao je u Banjoj Luci i Sarajevu. Časnik žandarmerijske čete Danijel Komadina (1841— ?) boravio je u Sarajevu. Viši časnik, kasnije general Karl Kostersitz von Marenhorst (1839—1897) sudjelovao je u okupaciji Bosne. Sva trojica crtali su pojedine vedute ili objekte iz Bosne turskog i vlastitog vremena.

Osobitu bogatu djelatnost u slikanju veduta akvarelom pokazuje 48 sačuvanih radova časnika tvrđavske artiljerije Edmunda Misere (1848—1935). Prikazao je niz gradova i prirodnih ljepota Dalmacije i Boke Kotorske između 1881. i 1896. godine.

Selo Kupinovo u Srijemu slikali su između 1912. i 1915. godine vodećim bojama Müller i Pichler. Potonji je možda bio poručnik Hermann Pichler iz pješačke pukovnije br. 47.

Major Rudolf Ernest Marčić (1882— ?) učio je slikarstvo u Pragu kod Bukovca, a kao penzioner živio je od 1921. godine na Bledu. Slikao je velik broj veduta, marina i krajolika.¹³⁰

Slikar amater bio je potpukovnik Josip Uhlik (1896—1957) koji je oko 1940. godine slikao portrete, a vrlo dobre vedute starih gradova crtao je tušem i perom ili akvarelirao.

U promatranom razdoblju priličan se broj žena bavio slikanjem ili crtanjem veduta i pejzaža, pretežno amaterski, ali potkraj 19. stoljeća ima već školovanih slikarica, dakako u privatnim školama i specijalnim ženskim akademijama.

Međutim, najraniji radovi od ženske ruke s područja vedute i pejzaža koji su sačuvani u zbirci, nisu ni crtani ni slikani. Vezla ih je kosom žena koja je vezivom potpisala jedan rad »Julia Gortan«. Taj neobični način izrađivanja slika bio je veoma omiljen već u 18. stoljeću, a također i u prvoj polovini 19. stoljeća. Čini se da je zajedno uz tu vještinu išla izrada drugih proizvoda od ljudske kose, jer jedan oglas iz 1847. godine navodi »Od čovečje kose svake fele slike, zavetnike, krajobraze (Landschaften), zatim svake vèrste lance, narukvice, pèrstene, obodce i cvetje od čovečje kose i od voska i mirodije . . .« što izrađuje Josefa Variš koja je došla u Zagreb na kraće vrijeme i stanuje u gostionici »k cèrnam orlu«, a daje i poduku.¹³¹ Zbog toga postoji izvjesna mogućnost da Julija Gortan nije bila amater u tom poslu (kat. br. 322 i 323).

Slikanjem pejzaža i marina bavila se oko 1845. godine Rosa Leard (1822—1860),¹³² kćerka britanskog konzula na Rijeci i sestra amaterskog slikara, časnika Josepha Learda. Poznato je da je stekla slikarsku naobrazbu u Firenzi i Rimu.

Jedna od najpoznatijih hrvatskih slikarica sredine 19. stoljeća bila je Franjica Daubachy Doljska, udata Brlić (1830—1833).¹³³ Učila je slikanje u Zagrebu privatno kod Thuguta Heinricha i Dragutina Starka, a pretežni dio njenih radova posvećen je upravo prikazivanju veduta i pejzaža, prvo iz Zagreba i okolice, a nakon udaje 1861. godine i preseljenja u Slavonski

Brod, nešto rjeđe crta motive iz Slavonije, ali i iz Hrvatskog Zagorja, Siska itd.¹³⁴ Osobitu je popularnost stekla vedutom »Zagreb sa sjevera«, koja je izrađena u litografiji kod Julije Hühna u Zagrebu 1859. godine.¹³⁵

Slikanjem veduta bavila se i Julija Mataušek, kći sudskog savjetnika u Varaždinu. Godine 1860. naslikala je uljem malu vedutu starog grada u Varaždinu.¹³⁶ Slijedeće godine udala se u Zagrebu za slikara Ivana Zachea, no ubrzo je ostala udovica.¹³⁷

Iz obitelji učitelja zagrebačke risarske škole potječe Štefanija Schauff koja je 1869. godine izradila akvarelom vedutu Vijećničke ulice,¹³⁸ a 1884. godine reproducirana je u »Viencu« njena veduta Karlobaga.¹³⁹

»Vienac« je objavio i niz slika Čehinje L. Hustolesove, koja se 1887. godine nastanila u Zagrebu. Nacrtala je brojne vedute Zagreba i pojedinih dijelova i ulica grada, zatim motive iz Samobora i njegove okolice, a 1888. godine vedute Cetina, Slunja i Trakošćana. Godine 1891. reproducirana je njena kombinirana slika »Iz Šestina na Sljeme« koja se sastoji od sedam detalja.¹⁴⁰

Slikarica Anka Löwenthal, rođena Marojčić, učila je kod E. Blaasa i Juliusa Peyera, a radila je osim religioznih slika i pejzažne motive.¹⁴¹

Također na prijelazu stoljeća slika Mara Ettinger, koja sudjeluje 1891. i 1902. godine na izložbama »Društva umjetnosti«, a 1901. izrađuje akvarelom motiv iz Krškog (kat. br. 122).

Početkom 20. stoljeća pojavljuje se slikarica koja upravo na području pejzažnog slikarstva daje izvanredna djela. Slava Raškaj (1877—1906) u svom kratkom životu izrađuje niz slika malenog formata, ali njima dostiže najviši domet hrvatskog akvarelnog slikarstva uopće. Učila je privatno kod Bele Csikos Sessije, a motivi su joj pretežno iz rodnog Ozlja i njegove okolice.¹⁴²

Lina Crnčić-Virant (1879—1950) polazila je u privatnu školu Csikosa i Crnčića, a radila je pod utjecajem svog muža i učitelja motive iz primorja, marine i vedute.¹⁴³

Nasta Rojc-Šenoa (1883—1964) učila je u slikarskoj školi Otona Ivekovića, a zatim na Akademiji u Münchenu. Slikala je intimne pejzaže, ali i vedute Zagreba i starih gradina.¹⁴⁴

Posve u okviru amaterske djelatnosti ostaje rad književnice Ivane Brlić-Mažuranić (1874—1938) koji prikazuje Slavonski Brod (kat. br. 227).

Rano pojavljivanje žena kao autora upravo veduta i pejzaža razumljivo je kad se uoči okolnost da su to bili posve neutralni motivi kakove su gospođe i gospođice učile kao dio svoje naobrazbe. Nasuprot tome, u 20. stoljeću, osobito nakon otvaranja Akademije u Zagrebu, izjednačuju se žene sa svojim kolegama jednako u naobrazbi kao i u radu na pejzažnom slikarstvu.

VEDUTE U SLUŽBI HISTORIOGRAFIJE, POVIJESTI UMJETNOSTI I ČUVANJA SPOMENIKA KULTURE

U 19. i 20. stoljeću nastali su brojni crteži, pa i akvareli koje su izradili amateri, po profesiji povjesničari, muzealci i konzervatori, ali i ljudi različitih zanimanja koji su na neki način bili povezani sa sličnom djelatnošću. Svi su oni u vrijeme dok još fotografsko snimanje nije bilo svima pristupačno, a i kasnije kad nije bilo pri ruci kamere ili fotografa, bilježili s mnogo ljubavi, a često i s prilično umijeća, izgled starih građevina, spomenika naše povijesti i kulture.

Prvi hrvatski konzervator Ivan Kukuljević Sakcinski (1816—1889) znao je i sam pribilježiti crtežom neki podatak koji ga je zanimao. Poznat je njegov naivan, ali prilično autentičan crtež staroga grada u Samoboru oko 1750. godine, što ga je prerisao s nepoznatog predloška na nekom od svojih brojnih putovanja i istraživanja po evropskim arhivima.¹⁴⁵ Za Kukuljevićev članak »Događaji Medvedgrada«¹⁴⁶ nacrtao je vedutu Medvedgrada i dvorca Šestine književnik Mirko Bogović (1816—1893) i zapisao »snimljeno s brda: Dubravska Krčevina«.¹⁴⁷

U Dalmaciji je amater, liječnik i upravitelj splitske bolnice Franjo Bratanić, radio crteže i akvarele na arheološkim terenima, te ilustrirao djela arheologa Franje Carrare o iskapanjima u Solinu 1848. i 1850. godine.¹⁴⁸

Posve na području prikupljanja i čuvanja starina i drugih izložaka za Narodni muzej u Zagrebu kretala se djelatnost umirovljenog majora Mijata Sabljara (1790—1865).¹⁴⁹ Službovao je prvo u vojno-građevnoj struci u Lici, a od 1842. do 1848. godine bio je kustos zbirke starina maršala Lavala Nugenta na Trsatu. Od 1848. do 1852. godine putovao je Sabljara po Hrvatskom primorju i Dalmaciji, prikupljajući predmete za Narodni muzej, te crtajući ono što se nije moglo ponijeti: stare gradove, kamene spomenike i slično. Godine 1854/5. i 1862—65. upravljao je Narodnim muzejom, ispunjavajući inventarne listove svojim preciznim i nadasve karakterističnim crtežima predmeta.¹⁵⁰

Profesor i pisac Ernest Kramberger (1843—1920) službovao je na gimnazijama u Osijeku, Slavonskoj Požegi, Karlovcu i Bjelovaru.¹⁵¹ Bavio se crtanjem krajolika, a još više starih gradina i veduta gradova. Sačuvani su njegovi crteži od 1874. godine dalje, od kojih su reproducirani u knjigama Radoslava Lopašića i Gjura Szabe,¹⁵² a velik broj je objavljen u časopisu »Vienac« 1880. do 1882. godine, kao ilustracija vlastitim i tuđim člancima o prikaznim objektima. Upotrijebio ih je i Ivan Nepomuk Jemeršić u svom putopisu »Kopnom i morem na Plitvička Jezera«,¹⁵³ a originalni crteži nalaze se u zagrebačkim zbirkama.

Za starine zanimao se i akademski slikar Milan Sunko (1860—1891).¹⁵⁴ Još kao mladić boravio je u Sisku i proučavao rimske iskopine. Slikao je

arhitektonske spomenike, osobito križevačkog kraja, kao Kalnik (kat. br. 91), Glogovnicu i crkvu sv. Križa u Križevcima,¹⁵⁵ a i druge objekte u Hrvatskoj. Bavio se numizmatikom i heraldikom.

Arhitekt Martin Pilar (1861—1942)¹⁵⁶ još kao student snimao je stare dvorce i crkve. Najraniji poznati crtež, ruševine Grižana, potječe iz 1883. godine.¹⁵⁷ Kasnije je surađivao sa Zemaljskim povjerenstvom za čuvanje spomenika, a njegove nacрте reproducirao je Gj. Szabo u svome djelu o srednjovjekovnim gradovima.¹⁵⁸

Arhivist, muzealac i konzervator Emilije Laszowski (1868—1949)¹⁵⁹ često je u svome radu crtežom bilježio izgled starih gradova i drugih objekata, kojiput prema starijim autorima, a također i po naravi. Sačuvani crteži datirani su između 1889. i 1903. godine.¹⁶⁰ Zanimljivo je da je i njegova žena, Emilija Laszowski rođena Klaudius, također crtala i slikala takove objekte, započevši naivnim crtežima Ribnika, te nastavljajući s pastelima i uljenim slikama Jasenica, Križanić-Tornja, Dubovca, Brloga, Zvečaja i Slavetića, u rasponu od 1889. do 1902. godine.¹⁶¹

Na sličan način bila je uz rad na istraživanju povijesti i njenih spomenika povezana kćerka arhivista Ivana Bojničića, autora poznatog djela o grbovima Hrvatske i Slavonije. Vjera Bojničić (1883—?) bila je školovana slikarica i grafičarka, te je osim svog umjetničkog rada surađivala s ocem, precrtavajući vedute starih gradova iz rukopisa 17. stoljeća.¹⁶² Kao službenica Državnog arhiva izradila je crteže grbova jugoslavenskih pokrajina i gradova.¹⁶³ Slikala je i vedute i krajolike iz Zagreba, Hrvatskog Primorja i Hrvatskog Zagorja.

Ljubav prema hrvatskoj povijesti očitovala se i kod dva sina književnika Augusta Senoe. Stariji, Milan (1869—1961), bio je geograf, profesor gimnazije, kasnije Sveučilišta u Zagrebu.¹⁶⁴ Od svoje rane mladosti počeo je crtati arhitektonske spomenike. Po svojoj profesiji mnogo je putovao i tijekom desetljeća izradio veliki broj malih skica koje se čuvaju u Arhivu SR Hrvatske i Republičkom zavodu za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu.¹⁶⁵ Mlađi sin, Branko (1879—1939),¹⁶⁶ studirao je pravo i filozofiju, a doktorirao je povijest umjetnosti. Privatno je od 1899. do 1906. učio slikarstvo kod Otona Ivekovića, a osobito ga je privlačila grafika. Bio je među ostalim i konzervator (1912—20), a ostavio je opsežan slikarski rad, usko povezan uz stari Zagreb i druge dijelove zemlje. Suradivao je s Gjurom Szabom kod prikupljanja građe za inventarizaciju spomenika po kotarima.¹⁶⁷

I sam Gjuro Szabo (1875—1943), konzervator, muzeolog, pisac rasprava o povijesti i umjetnosti,¹⁶⁸ bilježio je crtežom objekte koji su ga zanimali, kad bi se našao na terenu bez crtača ili fotografskog aparata.¹⁶⁹

Muzealac bio je i Antun Jiroušek (1873—1948), povjesničar umjetnosti, likovni kritičar i scenograf.¹⁷⁰ Na terenu je slikao akvarelom pojedine stare gradove, kao Goricu kod Pregrade, Veliki i Mali Tabor, Modruš, Ta-

borsko i druge, a crtao olovkom npr. stari izgled crkve sv. Križa u Križevcima (kat. br. 116 a). Zanimljivi su i njegovi crteži unutrašnjosti i inventara nekih crkvenih objekata.¹⁷¹

Povjesničar umjetnosti i suradnik Zemaljskog povjerenstva Večeslav Henneberg (1889—1937) proučavao je već od 1912. godine stare gradine oko Otočca, Karlobaga, u zapadnoj Lici, na Medvednici,¹⁷² te je snimao planove i crtao izgled objekata.¹⁷³

Slikar i grafičar Jovan Gojković (1898—1957), koji se dobrim dijelom posvetio prikazivanju spomenika arhitekture, radio je u Muzeju Slavonije, a od 1953. godine bio je upravitelj Galerije slika u Osijeku.¹⁷⁴ Objavio je mape crteža i litografija, kao Ozalj, Rab, Stari Varaždin, Stari Osijek i drugo, a akvarelom je slikao pojedine objekte, osobito starog Osijeka.

Posebno treba spomenuti dokumentarnu vrijednost crteža i akvarela koje su izradili arhitekti prilikom snimanja tlocrta i fasada pojedinih spomeničkih objekata i gradskih kompleksa, u suradnji sa konzervatorskom službom. Stjepan Podhorski (1875—1945) crtao je crkvu u Oštarijama, a akvarelom slikao stari grad u Đurđevcu, ulice Križevca i pojedinosti sa zagrebačkog Kaptola.¹⁷⁵ Josip Seissel (1904—?) prikazao je pojedine stare dvorce,¹⁷⁶ a Viktor Kovačić (1874—1924) detalje iz starog Zagreba, koji su ga osobito zanimali zbog njegovih studija oko problema regulacije Kaptola.¹⁷⁷ Dionis Sunko (1879—1935) naročito je proučavao crkvu sv. Križa u Križevcima.¹⁷⁸

POSEBNE NARUDŽBE I NAMJENE VEDUTA I PEJZAŽA

Već od samog početka 19. stoljeća izrađivali su strani slikari crteže i vedute iz naših krajeva s određenom namjenom. Prvih se desetljeća radilo o vrlo čestim i popularnim izdanjima grafičkih serija i albuma, namijenjenih i pristupačnih širim slojevima nego što su bile uljene slike i akvareli. Umjetnici su već od samog početka pripremili radova na prikuljanju materijala bili u dogovoru s izdavačima koji će kasnije objaviti njihove radove u bakrorezu ili litografiji.¹⁷⁹ Ta je suradnja trajala u glavnom do sredine stoljeća i imala je kao rezultat vrlo opsežan broj izdanja.

Od serija koje prikazuju naše krajeve i gradove iz prvih desetljeća 19. stoljeća treba spomenuti barem dvije najznačajnije. Bečki slikar Franz Jaschke (1775—1842)¹⁸⁰ pratio je kao »komorni« slikar nadvojvodu Ludwiga na njegovu putovanju uzduž turske granice u godinama 1807. i 1808. Na putu izradio je Jaschke velik broj crteža i akvarela, a vjerojatno tek po povratku velike gvašave s vedutama, od kojih se 37 s motivima iz Hrvatske i drugih naših krajeva nalazi u Zagrebu.¹⁸¹ Rezultat svih njegovih putovanja južnim i istočnim krajevima Austrijske monarhije bila je

zbirka od 70 koloriranih bakropisa »National-Kleidertrachten und Ansichten von Ungarn, Siebenbürgen, der Militärgrenze und der Bukowina«, objavljena u Beču 1821. godine.¹⁸²

Seriju »Donau-Ansichten vom Ursprunge bis zum Ausfluss in's schwarze Meer« prema crtežima bečkog slikara Jakova Alta (1789—1872)¹⁸³ objavio je u litografijama od 1819. do 1828. godine bečki izdavač Adolph Kunike.

Pozvan od biskupa Jurja Haulika da izvrši upravo sličan zadatak, izradu serije veduta za album »Park Jurjaves«, došao je 1852. godine u Zagreb Ivan Zsche.¹⁸⁴ Crteži za litografije koje je radio na licu mjesta u perivoju, odlikuju se svježinom i pokazuju autorovu crtačku vještinu.¹⁸⁵ Litografije u dva tona koje je sam izveo u Beču pokazuju već tonske prelaze kakove je valjda želio ostvariti u slikarstvu pejzaža. Ostvario se samo rad na manjim uljenim slikama s istim motivima, također prema Haulikovoj narudžbi.¹⁸⁶

Neostvaren je ostao drugi veliki zadatak zbog koga je Zsche putovao 1855. godine u Liku i Hrvatsko Primorje, a 1856. godine u Liku. Na drugom je putovanju bio zajedno s botaničarem i geologom Ljudevitom Vukotinovićem i prirodoslovcem drom Josipom Schlosserom. Sva trojica namjeravala su »djelo jedno veće sa slikami i poučnim te zabavnim opisom zajedno izdati.«¹⁸⁷ Od čitave je nakane preostao samo niz izvrsnih Zscheovih crteža i akvarela ličkih i primorskih krajolika i veduta.¹⁸⁸

Istaknuti slavonski pejzažist Adolf Waldinger (1843—1904) koji je s mnogo ljubavi i vještine crtao svako drvo i svaku biljku, namjeravao je sedamdesetih godina 19. stoljeća izdati knjigu o botanici s vlastitim ilustracijama, ali to nije ostvareno.

Godine 1878. slikar Ferdo Quiquerez »odputio se je prošloga ćedna u društvu sa francuzkim piscem Tissotom u Slavoniju da ćini študije o zemlji i narodu. Preporučamo ga tamošnjim rodoljubom, da ga u njegovu nastojanju što bolje podupiru. Risarije svoje predat će »Hrvatskoj Matici« za drugo novo izdanje »Zemljopisa Hrvatske«, kako javlja »Vienac« u rujnu 1878.¹⁸⁹ A dva mjeseca kasnije saznaje se »G. Kikerec vratio se je ovih dana sa svoga putovanja po Slavoniji u Zagreb. Obašao je sve počam od Zemuna pa diljem ćieli Srijem, navratio se u Djakovo, Požegu i tad vratio se preko Siska. S puta donio je mnogo zanimivih nacрта i študija olovkom, koji su namienjeni »Matici hrvatskoj«, ali se ufamo, da ćemo i mi koju od njih moći za »Vienac« upotriiebiti.« Nadalje se izvještava o tome kako je Tissot »usljed nanešenih mu uvrieda i usljed neprilika koje je imao radi svoje legitimacije u Zemunu, odustao od namjere da putuje po Hrvatskoj i vratio se kući.«¹⁹⁰ Publicist Victor Tissot opisao je više pokrajina Monarhije, među ostalim »Trois mois en Croatie« i »Voyage aux pays annexées.«¹⁹¹ Quiquerezove bilješke, nastale za vrijeme tog putovanja, dijelom su samo skice s rasporedom objekata i krajolika, često s rijećju oznaćenim vrstama drveća, no dio tih radova su i dotjerani crteži

koji osim likovne vrijednosti imaju i dokumentarno značenje o izgledu gradova i mjesta, kao i o stanju građevnih objekata u njegovo vrijeme. Prikazao je slijedeće objekte: manastir Beočin u Fruškoj gori (kat. br. 9), Caprag kod Siska (kat. br. 28), Đakovo (kat. br. 49 i 50), seosku kuću u Erdeviku (kat. br. 52), manastire Jazak (kat. br. 88) i Krušedol (kat. br. 123), u Fruškoj gori, Lipovac (kat. br. 134 i 135), Malu Remetu u Fruškoj gori (kat. br. 144), tor za ovce u Orahovici (kat. br. 171), Pakrac (kat. br. 181), grad Ružicu kod Orahovice (kat. br. 212), stari grad Sisak (kat. br. 221), Slavonsku Požegu (kat. br. 226), Srijemsku Mitrovicu (kat. br. 238), Srijemske Karlovce (kat. br. 239 i 240), Stari grad kod Orahovice (kat. br. 241), Stražilovo kod Srijemskih Karlovaca (kat. br. 249), manastir Veliku Remetu u Fruškoj gori (kat. br. 287), Zemun (kat. br. 313 i 314), zemunice (kat. br. 358 i 359) i seosku kuću (kat. br. 360). Iako su ovi crteži dragocjeni i zanimljivi dokumenti, šteta je da Quiquerez nije imao prilike da nešto od tih motiva naslika uljem.

Nasuprot neostvarenim pothvatima Zschea i Quiquereza, više je sreće kod ostvarivanja svojih namjera koncem 19. stoljeća imao Čeh Václav Anderle.¹⁹² Iako amater, po zanimanju šumar, ilustrirao je zemljopisne knjige Dragutina Hirca »Hrvatsko Primorje« (Osijek 1891) i »Gorski Kotar« (Zagreb 1898). Ilustratorova se profesija ogleda u izboru motiva i očito mu je bila od koristi. Za samouka izvršio je svoj zadatak prilično dobro, a bio je suradnik zagrebačkih časopisa »Vienac« i »Dom i svijet« koji su objavljivali njegove crteže.

Ne treba ovdje propustiti da se istakne uloga naših ilustriranih časopisa posljednjih desetljeća 19. i početka 20. stoljeća kod propagiranja jednako povijesnih spomenika, kao i same likovne proizvodnje. »Naše gore list«, »Vienac«, »Dom i svijet«, »Prosvjeta«, »Naša vila« i drugi redovito donose reprodukcije slika starih gradova, dijelom već i prema fotografijama. Nažalost, sedamdesetih i osamdesetih godina autori originalnih crteža i slika koji su objavljeni, češće su stranci, pretežno Česi, koji su putovali našim krajevima, negoli domaći umjetnici. Tek na prijelazu stoljeća objavljeno je više slika hrvatskih umjetnika, ali pomalo prestaje zanimanje za povijesne objekte i prevladava čisti pejzaž. Osim toga, sve su brojnije reprodukcije fotografskih snimaka s prikazima pojedinih starih objekata i novosagrađenih građevina, srećom redovito od domaćih fotografa. Od oko godine 1900. zanimljivo je da se sve češće objavljuju reprodukcije crteža koje su izradili arhitekti, snimke starih gradova ili projekti za nove zgrade. Autori su M. Pilar, A. Richter, J. Vancaš, H. Bolé i drugi. Što se tiče pejzažnog slikarstva, časopisi nisu uvijek pridonosili razvijanju dobrog ukusa svojih čitalaca, dijelom jer tehnika reprodukcije nije uvijek bila dobra, a još više zbog neusklađenosti izbora objavljenog materijala. Tako je npr. časopis »Prosvjeta« između 1898. i 1909. godine reproducirao nerazmjerno velik broj radova slavonskog slikara Dragana Melkusa, bez obzira na njihovu likovnu vrijednost.

Jedno veliko i dobro opremljeno izdanje kao »Die Österreich-Ungarische Monarchie in Wort und Bild«, nije u svesku posvećenom Hrvatskoj i Slavoniji (Beč 1902) hrvatskim slikarima veduta i pejzaža pružilo mogućnost da pokažu svoj dar i znanje. Bela Csikos Sessia, Vlaho Bukovac, Oton Iveković, Celestin Medović i Ivan Tišov bili su — doduše — zastupljeni svaki sa po dvadesetak reprodukcija, no njihova je uloga bila pretežno svedena isključivo na to da pripreme crteže za ilustracije u reproduktivnim drvorezima. Jasno je da kod ovakovog postupka od njihove umjetnosti nije ostalo ništa osim motiva svakog prikaza.

Osobitu vrstu narudžbi predstavljaju radovi nekih slikara koje su naručili pojedini privatnici.

Rijedak slučaj da jedan velikaš još u 19. stoljeću ima u neku ruku svog »dvorskog slikara« susrećemo u djelatnosti slikara Annibala Manzoni koji je nepoznat umjetničkim leksikonima. Njegov je naručilac bio Laval Nugent (1777—1862),¹⁹³ zanimljiva ličnost svog vremena, porijeklom Irac, rimski knez, austrijski maršal i komornik, sabirač starina, obnovitelj gradina Trsat, Bosiljevo i Dubovac. Nugent je kupio gradinu Trsat 1826. godine, a u kakovom se stanju tada nalazila pokazuje Manzonijev veliki lavirani crtež iz 1827. godine.¹⁹ Nakon obnove prema nacrtima venecijanskog arhitekta Paronuzzija u duhu romantike, s dogradnjom spojnih traktova, podizanjem pseudodorskog mauzoleja i postavljanjem kruništa na glavnoj kuli, izgledao je Trsat kao što ga je Manzoni prikazao 1837. godine.¹⁹⁵ Slikar je prikazao i drugi stari grad, Bosiljevo, koji se nalazio u Nugentovu posjedu od 1825. godine, na akvarelu nastalom oko 1830. godine.¹⁹⁶ Na Trsatu je Nugent uredio svoju zbirku starina o kojoj donosi 1838. godine prikaz zagrebački časopis »Luna«, a ujedno spominje i vedutu Kvarnera »koju je snimio i većim dijelom već izveo poznati slikar Annibale Manzoni prema narudžbi gospodina grofa (Nugenta)«. ¹⁹⁷ Pogled sa uzvisine u zaleđu Rijeke prema gradu, Kvarneru, Učki i otocima izradio je Manzoni također u laviranom crtežu (kat. br. 202). Sačuvan je i slično izrađen Manzonijev crtež olovkom, laviran sepijom, koji prikazuje kružnu panoramu Rima, gledanu s vrha Senatorske palače na Kapitolu (kat. br. 205).

Još je jedna veća narudžba koja sadrži i vedute nastala u 19. stoljeću i to u posljednjem desetljeću. Vlasnik nekadašnjeg Livadićeva dvorca u Samoboru, Hinko pl. Francisci, naručio je od slikara talijanskog porijekla Marka Antoninija (1849—1937)¹⁹⁸ da oslika hodnike prizemlja prizorima iz hrvatske povijesti.¹⁹⁹ Među tim kompozicijama nalaze se i tri vedute imanja koja su pripadala istom vlasniku: Molvice, Severin na Kupi, Samobor, kao i dva krajolika iz okolice Samobora. Prema signaturi, slike su izvedene 1897. godine.²⁰⁰

PEJZAŽI I VEDUTE NA UMJETNIČKIM IZLOŽBAMA

Uza sve to što su prvom polovinom 19. stoljeća vedute i pejzaži jedva nalazili naručioce i kupce, zanimanje slikara za te vrste bilo je ipak prilično. To pokazuje već prva sustavna izložba umjetnina, koja je bila sadržana u Prvoj hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoj gospodarskoj izložbi u Zagrebu u XXX Podrazredu »Slikarije, risarije, obrazci i kipotvorine«.²⁰¹ Tu su među ostalim motivima pejzaže i vedute izložili: Marija Atanasijević iz Osijeka, Mate Brletić iz Senja (perspektivni pogled na Senj), nadbiskup Juraj Haulik Zascheove uljene slike »Žetelice« (s vedutom Lužnice), »Zagorska okolica kod sv. Petra«, »Savska okolica sniže savskog mosta«, »Iz gled iz vidika pram mirnoj kolibi i pram Jurjavesi« i »Noćolik iz jezera Jurjaves«. Izložio je zatim Stohl ručni crtež »Stolna crkva«, Hugo Konrad von Hötzenndorf krajolike iz Slavonije, njegov učenik Ivan Kugler iz Osijeka »sliku s mastima predstavljajuć okolicu«, Adolfo Methudy iz Zagreba vlastite risarije, vrlo vjerojano pejzaže, Franjo Motieka iz Zagreba perspektivu grada, Antun Narančić iz Osijeka »slike župnika Stjepana Marijančevića (!)«, Mijat Novak iz Siska dvije slike, za koje se prema popisu radova u JAZU znade na su prikazivale »Zagreb s brda Kalvarije« i »Lepoglavu« iz 1854. godine. Josip Prokš iz Zagreba izložio je slike »Crkva Šipak u Draganiću uz sprovod«, »Stara občinska kuća i crkva u Draganiću« i »Pogled ulice i džamije u Biogradu«, Jakov Šašel iz Karlovca svoje »Slike iz Orijenta«, a Slavoljub Suhin iz Zagreba pet slika od Zaschea, među kojima se nalazila »Suma«. Hinko Weidner iz Martijanca prikazao je crteže, očito i vedute, budući da je on naslikao i pogled na izložbenu zgradu i okolne izložke. Na toj je izložbi bio prikazan i neobičan rad »Slika trga Harmice« koju je »iz vlasih izveo Sandegiacomo« koji je za nju dobio srebrnu medalju. Ta je veduta vrlo zanimljiva, jer pokazuje da se izrada slika vezivom od kose održala sve do u šezdesete godine 19. stoljeća.

Prva gospodarska izložba u Zagrebu 1864. godine svakako je na području vedute i pejzaža pokazala niz imena i radova, od kojih su neki autori bili tada već pokojni, kao Zasche i Marjanović, neki su i dalje nastavili tom djelatnošću, kao Hötzenndorf, Novak i Šašel, dok su treći nestali u anonimnosti.

Druga značajna izložba koja je također iznijela neke vrlo zanimljive vedute održana je u Narodnom domu u Zagrebu u jesen 1874. godine.²⁰² Ferdo Quiquerez koji je tada još studirao u Rimu, izložio je »Pogled sa terase Monte Pincia na Rim« i »Pogled na kupolu sv. Petra«. Izidor Kršnjavi koji je isto tada studirao u Rimu, izlagao je također vedute iz Italije.

Nažalost, na Prvoj umjetničko-obrtnoj izložbi, priređenoj po umjetničkom društvu u Zagrebu 1879. godine pretegnuo je ukus vremena, pa su izložene brojne povijesne kompozicije. Vedute je izložio samo Bečanin Carl Goebel i to osam akvarela Beograda, Beča itd.²⁰³

Do ponovnog preokreta dolazi na izložbi »Društva za umjetnost i umjetni obrt« u Zagrebu 1891. godine, kad je opet izloženo relativno mnogo pejzaža i veduta. Izlagali su Josip Bauer »vedute prirode«, Sigismund Landsinger iz Münchena »Proljeće«, Ljudevit pl. Rubelli iz Gorice »Oluja na moru«, vedute Opatije, Voloskog itd. a Milan Sunko akvarel »Razvaline Kalnika« (kat. br. 91), »Grad Glogovnica«, »Veliki Tabor« i drugo. Sudjelovala je i Mara Ettinger, ali samo slikama cvijeća.²⁰⁴ Opet je sudjelovao i »Dragutin« Goebel iz Beča s nekoliko akvarela prizora iz 1848. godine.

Na Milenijskoj izložbi u Budimpešti 1896. godine prikazali su hrvatski slikari niz reprezentativnih portreta i kompozicija, a izgled hrvatskih gradova i krajeva bio je prikazan na trideset velikih akvarela Bele Csikos Sessije, Otona Ivekovića i Sigismunda Landsingera,²⁰⁵ koje su izradili po narudžbi Zemaljske vlade.

S početkom novog stoljeća sve se češće pojavljuju na umjetničkim izložbama pejzaži, dok se istovremeno pomalo gube vedute starih gradova.

Pregled djelatnosti na području pejzažnog i vedutnog slikarstva dale su dvije velike retrospektivne izložbe: »Sto godina hrvatske umjetnosti«, povodom pedesetgodšnjice »Strossmayerove galerije« 1934. godine,²⁰⁶ te »Slikarstvo XIX stoljeća u Hrvatskoj« 1961. godine.²⁰⁷ Niz monografskih izložbi osvjetlio je djelatnost pojedinih slikara na tom području.

VEDUTA I PEJZAŽ U DRUGIM SLIKARSKIM ŽANROVIMA

U razdoblju koje razmatramo, a osobito u prvoj polovini tog raspona, slikari nisu imali često prilike da slikaju vedute i pejzaže kao posebne teme, očito u prvome redu zbog pomanjkanja narudžbi za tu vrstu slikarstva. Stoga su — osobito u uljenim slikama — često postavljali te motive kao dodatak, pozadinu ili okvir portretima, povijesnim prizorima ili crkvenim kompozicijama, a osobito prizorima iz narodnog života. Time su s jedne strane pokazivali svoju raznolikost, a s druge ostvarivali svoju želju za slikanjem motiva koje je rijetko tko tražio kao posebnu sliku.

U prvoj polovini 19. stoljeća, a poneki put i kasnije, slikari su u portrete većih razmjera često znali uključiti krajolike i vedute. Iako se u mnogo slučajeva radilo samo o vegetaciji ili neodređenom, idealnom pejzažu, ima i vrlo preciznih i realistički slikanih veduta pojedinih gradina ili dvoraca koji su često sadržajno vezani uz potretiranu osobu ili grupu osoba.

Dubrovački klasicistički slikar Carmelo Reggio (? —1813) portretirao je 1804. godine Rafa Androića sa ženom i sinom ne samo u antičkim kostimama nego i u krajoliku s kružnim tempijetom.²⁰⁸

Godine 1811. nastao je veliki skupni portret obitelji Pejačević, djelo njemačkog slikara koji je djelovao u Beču i Budimu, Friedricha Liedera (1780—1859).²⁰⁹ Dok grupi odraslih koji ukočeno poziraju tvori pozadinu visoko i tamno drveće parka, iza djece koja se nesputano zabavljaju pod paskom dadilje, otvara se širok pogled na klasicistički dvorac Našice, okružen slikovitim engleskim perivojem i niskim brežuljcima. Veduta jednokatnog dvorca okružena drvećem nalazi se i na drugom grupnom portretu iz iste obitelji, majke s dvoje djece,²¹⁰ radu nepoznatog slikara, sudeći prema kostimima iz vremena oko 1820. godine.

Uz veliki reprezentativni lik cara Franje I, naručen za Zagrebačku županiju povodom ponovnog pripojenja prekosavskih krajeva, naslikao je 1827. godine Johann Peter Krafft (1780—1856), bečki portretist i slikar povijesnih kompozicija, ravnicu i brežuljke koji možda trebaju prikazivati izgled dotadanje granice na Savi.²¹¹

Bavarski slikar Christian von Mayr koji je oko 1830. godine sudjelovao kao portretist u Hrvatskoj, na nekim je svojim radovima uključio i krajolike, kao na portretu Antuna Vakanovića²¹² ili dvostrukom portretu riječkog tipografa Karletzkog i njegove žene u lovačkoj opremi.²¹³ Uz portret dječaka iz obitelji Montecuccoli,²¹⁴ jedne od mnogih vlasnika samoborskog grada, naslikao je Mayr 1830. vedutu ruševine staroga grada.

Slovenski slikar Mihael Stroy (1803—1871) izradio je u Hrvatskoj brojne portrete, ali je samo u neke uklopio krajolik ili vedutu. Liku građanke Sofije Hatz rođ. Mrahović iz 1883. godine dodao je slikovit malen krajolik sa šumom i brdima,²¹⁵ a liku biskupa Aleksandra Alagovića iz 1840. godine vedutu stare zagrebačke katedrale s biskupskim dvorom pod oblačnim nebom.²¹⁶ Taj pogled kroz izmišljeni gotički luk s nepostojećeg položaja prekinuo je monotoniju neutralne pozadine ovog reprezentativnog portreta, a ujedno označio biskupovo dostojanstvo i položaj.

Pojedine su portretirane osobe po dužnosti boravile u udaljenim zemljama i gradovima. O tome svjedoči veduta Carigrada što uokviruje figuru austrijskog poslanika u Turskoj i poznatog orijentalista baruna Franje Ksavera Ottenfels-Gschwinda, koju je 1837. godine naslikao bečki majstor portreta Franz Schrotzberg (1811—1889).²¹⁷ Orisi građevina ističu se ispred svjetlucava mora nad koje se nadvija tamno nebo. Nasuprot tome, pandan portreta s likom žene Josipe, sadrži neodređeni krajolik sa mirnijim ugođajem atmosfere.²¹⁸

Uz Samobor vezan je svojom djelatnošću slikar portreta, očito talijanskog porijekla, Josip Malignani koji je uz lik Primoža Sesta naslikao 1840. godine i romantičnu ruševinu grada nad rijekom.²¹⁹

Jedan od mnogih putujućih slikara koji su djelovali u Hrvatskoj, bio je Bečanin Josef Ziegler (1785—1852), ali portret dalmatinskog arheologa Franje Carrare nastao je 1841. godine u Austriji²²⁰ i prikazuje lik svećenika u prirodi, s drvećem lijevo i vedutom kompleksa nekog prostranog

samostana sa crkvom na breželjku. Slika je očito nastala potkraj Carrarinog boravka i studija u Beču, možda prilikom rada u nekom od austrijskih samostana koji sadrže bogate biblioteke i zbirke umjetnina, kao Melk ili Göttweig.

Vjekoslav Karas (1821—1858), koji osim jednog malog nedovršenog krajolika nije ostavio drugih radova s tog područja, uklopio je gotovo sve svoje portretirane osobe u zatvorene, neutralne prostore. Ipak, u tri je navrata u većim platnima razbio tu jednoličnost. Godine 1849. Stjepan Ljuboje Lopašić, u slikovitu ilirskom odijelu, dobio je kao Karlovčanin kao okvir vedutu tvrđave Dubovac, naslikanu gotovo kao siluetu ispred rumenog neba.²²¹ Dva portreta iz 1857. godine, kopirani lik pape Pija IX²²² i svježe slikana Djevojčica s lutkom, mala nećakinja biskupa Strossmayera,²²³ obogaćeni su prozorima, otvorenim jedan prema šablonski slikanoj silueti kupole sv. Petra u Rimu, drugi prema parku biskupova dvora.

Slikar Vincenc Reggio koji je djelovao u Hrvatskom primorju pedesetih godina 19. stoljeća, postavljao je svoje modele ispred primorskih krajolika: 1850. Franju Dragozetića vjerojatno pred strme obronke otoka Cresa,²²⁴ 1853. djecu senjskog građanina Žilića pred prostranu pučinu,²²⁵ a 1856. obitelj brodograditelja Vranića pred more s otocima i jedrenjakom.²²⁶

Slično poput Karasova portreta Lopašića komponiran je i portret Andrije Torkvata Brlića iz 1852. godine, rad bečkog slikara Friedricha Sturm (1822—1898).²²⁷ Polufigura u ilirskoj surci prikazana je u zatvorenu prostoru s pogledom na izvršno slikan šumoviti predjel sa slikovitim starim gradom na brdašcu.

Varaždinac Albert Mosé (1835—1903) postavljao je svoje modele pred tamniju plohu dekorativne vegetacije koja je osobito isticala ženske figure. Uz Korneliju Kukuljević Sakcinsku naslikan je između 1855. i 1860. neodređeni krajolik,²²⁸ dok je Amalija Horvat prikazana među bujnim zelenilom s malom vedutom grada u dnu lijevo 1857. godine.²²⁹

Slikar s tako izrazitom sklonošću i ljubavlju prema slikanju poput Ivana Zaschea (1825—1863) upotrebio je pojedinosti određenih objekata ili krajolika na mnogim svojim portretima. Još za vrijeme svoje djelatnosti u Beču na dva je minijturna portreta prikazao vedutu crkve sv. Stjepana,²³⁰ a slično je na prvim malim portretima nastalim u Zagrebu akvarelom osvježavao kompoziciju vedutama savskog krajolika. Kad dobiva narudžbe za veće portrete u ulju, koristi svaku mogućnost da u sliku uklopi i neki pejzaž ili vedutu. Jedan od prvih značajnih portreta sa vedutom je lik Nikole Nikolića ispred njegova imanja Rakov Potok iz 1856. godine.²³¹ Vedutu Maksimira stavio je Zasche na reprezentativni portret mladog cara Franje Josipa iz 1858. godine,²³² a na isto tako reprezentativnom platnu lik bana Josipa Jelačića, nastao slijedeće godine, okružen je

pejzažem iz okolice Zagreba i vedutom Susedgrada.²³³ Sličan prostran krajolik Posavine naslikan je na velikim portretima Ljudevita Vukotinovića iz 1861. godine²³⁴ i biskupa Jurja Haulika 1860. godine.²³⁵

Među portretima koje je izradio Josip Franjo Mücke (1819—1883) rjeđi je slučaj da upotrebljava krajolik kao okvir liku. Stoga su tim zanimljiviji potrtreti Djevojčice u krajoliku iz 1860. godine,²³⁶ te djevojčice Alvine Norman sa psom iz 1865. godine,²³⁷ koja je naslikana ispred prostrana krajolika s visokim drvećem lijevo i dalekom vedutom u dnu desno. Budući da je dijete iz obitelji Norman, vjerojatno se radi o veduti iz Valpova.

Iz posljednja tri desetljeća 19. stoljeća mnogo su rjeđi portreti koji su obogaćeni vedutama i krajolicima. Ukusu vremena više odgovara da su portretirane osobe prikazane u tamnim enterijerima s bogao rezbarenim i tapeciranim namještajem, teškim draperijama i velikim vazama tamnog cvijeća i zelenila. Stoga je pravi izuzetak veduta dvorca Laduč koja je naslikana iza velike šarene draperije na portretu baruna Vladimira Vraniczanyja od A. Pirscha iz 1886. godine.²³⁸ I opet je na drugoj slici iz para, portretu žene, krajolik neodređen.

Tek Vlaho Bukovac (1855—1922) unosi opet prirodu kao element u svoje portrete iz zagrebačke faze. Lik mlade žene iz obitelji Pongratz, naslikan 1893. godine, okružen je bujnim zelenilom,²³⁹ a gospođa Miletić prikazana je 1899. godine u parku.²⁴⁰

Blizak njegovu načinu je i Joso Bužan (1873—1936) koji je naslikao osnivače Družbe Braće hrvatskog zmaja oko malog stola, a ispred vedute starog grada Ozlja koja zauzima čitavu širinu platna u dnu.²⁴¹ Družba je osnovana 1905. godine, a grad Ozalj dobila je 1928. godine, pa u tom rasponu treba tražiti godinu nastanka kompozicije.

Slike koje prikazuju različite povijesne zgode nastale su u Hrvatskoj od šezdesetih godina 19. stoljeća pa sve do daleko u 20. stoljeće. Jedna od najranijih je već spomenuta kompozicija »Starac kraj mora« Ljudevita Ožegovića iz 1860. godine, s prizorom uzburkana mora.

Na području historijskog slikarstva osobito je zanimljiva djelatnost Josipa Franje Mücke koji vrlo često zbivanje postavlja u otvoreni prostor ili barem kroz odgrnutu draperiju pokazujući isječak neke vedute ili pejzaža. Dakako, na slikama iz rane hrvatske povijesti Mücke nije mogao prikazati neke postojeće ili poznate vedute, no zato je slikao jedan njemu svojstven tip krajolika, koji se javlja jednako na slici »Nikola Zrinski na kulji Sigeta« iz 1866. godine,²⁴² kao i u »Dolasku Hrvata« i »Savezu Ljudevita Posavskog« iz 1867. godine²⁴³ i na litografiji »Državni ugovor s Kolomanom« iz 1868. godine.²⁴⁴ Prikazuje ravnice s blago talasavim zelenim terenom, grupama drveća i niskog zelenila, te dalekim lancem brda. Jedino je na litografiji »Borba s Tatarima« 1868. prikazao morsku obalu, a na obronku i na otocima utvrđene gradove. Na dvije uljene slike iz

1870. godine koje prikazuju prizore u enterijeru Mücke je posve točno otvorio pogled na vedute gradova: nekoliko crkvenih zvonika i zabata kuća u »Pogibiji Ljutomišla« i slične elemente u manjem opsegu u »Smrti Stjepana II«.²⁴⁵ U gotovo svim spomenutim pejzažima i vedutama pojavljuje se jedan motiv koji je vrlo upadljiv i karakterističan: nizanje trokuta u većem broju, bilo u obliku šatora (»Dolazak«, »Ugovor« i »Borba«), bilo u vidu zvoničkih kapa, kućnih krovova i zabata u oba prizora smrti. Kod pobližeg promatranja tih pojedinosti kompozicija iz hrvatske povijesti nameće se usporedba s nizom veduta i pejzaža od zasad neutvrđenog autora s imanja grofa Eltza u Vukovaru, koji također često sadrže slično nizanje trokuta: »Majur Eltzovih«, »Dio imanja s gospodarskim zgradama«, a osobito »Most u Vukovaru« i »Pogled na Vukovar«.²⁴⁶ Osim toga, »Pogled na Mainz« iz dvora u Vukovaru pokazuje neobičnu srodnost s vedutom na slici »Pogibija Ljutomišla«. Možda bi jednom trebalo konfrontirati obje skupine slika, povijesne kompozicije i vukovarske vedute i pejzaže, pa da se dođe do nekog rješenja pitanja koje je postavio Boris Kelemen,²⁴⁷ a nastavili Anka Bulat-Simić²⁴⁸ i Oto Švajcer.²⁴⁹ A možda bi tada trebalo uz te slike postaviti i četiri vedute Zagreba iz vremena oko 1870. godine kojima također nije utvrđen autor, a pokazuju slično naglašavanje i nizanje trokuta i slično tretiranje raslinja kao prve dvije spomenute grupe slika.²⁵⁰

I drugi slikari povijesnih kompozicija uklapali su pejzaž ili vedutu u svoje slike prema potrebi pojedinih motiva.

Ferdo Quiquerez postavio je »Kosovsku djevojku« u prostranu ravnice s dalekim brdima, kako je zamišljao Kosovo polje, pod mračno nebo pred svitanje nakon bitke.²⁵¹ Raslinje na ovoj slici iz 1879. godine slikano na način dosta blizak njegovim radovima iz Italije i Dalmacije, slikama »Pejzaž iz Rimske Campagne« ili »Stari zid sa stablom«. Nasuprot tome, veliki hrast na slici »Tomislav prvi hrvatski kralj« iz 1888. godine tretiran je posve šablonski i beživotno.²⁵² Veduta kupole sv. Petra u Rimu, koju je Quiquerez naslikao u pozadini studije »Antemurale Christianitatis« 1892. godine, rađena je u tamnom ugođaju čitave kompozicije posve silhuetarno prema svjetlijem nebu,²⁵³ slično kao što je naslikao crkvu sv. Marka u Zagrebu na studiji za »Pogibiju Matije Gupca« 1878. godine.²⁵⁴

Prvih desetljeća svoje djelatnosti kao slikar povijesnih prizora postavljao Oton Iveković zbivanje u tamne zatvorene prostore ili u mračne šumske predjele, da bi tek na prijelazu u 20. stoljeće počeo slikati prizore u realnijim okolišima. To se osobito odnosi na »Oproštaj Zrinskog i Frankopana od Katarine Zrinske«, u obim verzijama iz 1901. i 1921. godine,²⁵⁵ zatim na prizorima iz rane hrvatske povijesti, kao »Krunidba kralja Tomislava« iz 1904. godine,²⁵⁶ pa »Dolazak Hrvata na more« iz 1905. godine i »Poljubac mira hrvatskih velmoža kralju Kolomanu« iz 1906. godine. Još jače dolazi krajolik do izražaja na Ivekovićevim radovima iz I svjetskog rata, kad njegova paleta postaje posve svjetla i šarena, a krajolik i veduta su redovni sastavni dio povijesnih kompozicija: »Bitka kod

Stubice« iz 1919. godine,²⁵⁷ »Smaknuće Matije Gupca« iz 1921. godine,²⁵⁸ »Lijepa naša domovina« iz dvadesetih godina²⁵⁹ i »Mirna Bosna« iz 1931. godine.²⁶⁰ U svim je tim slikama Iveković nastojao pronaći adekvatnu arhitekturu ili određeni tip krajolika koji daju veristički okvir zbivanju, a time pojačavaju dojam povijesne vjernosti za kojom je slikar težio.

Ostvarenje ovakovih nastojanja kulminira u povijesnim slikama Krste Hegedušića (1901—1976) na temu seljačke bune: u studiji iz 1939. godine,²⁶¹ velikoj kompoziciji iz 1949. godine,²⁶² kao i na stiliziranom pejzažu novog zastora Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu »Anno Domini 1573.«.²⁶³

U obratnom su odnosu prema povijesnoj kompoziciji u koju su uključene vedute ili pejzaži, vedute koje sadrže figure ili prizore koji ilustriraju povijesno značenje prikazanog objekta. To su u više navrata izveli Bela Csikos Sessia i Oton Iveković kod pripremanja veduta i krajolika za Milenijsku izložbu u Budimpešti 1896. godine. Brinje (kat. br. 23), Grižane (kat. br. 66), Gvozdansko (kat. br. 71), Korana (kat. br. 102), Otočac (kat. br. 175), Sisak (kat. br. 222), Susedgrad (kat. br. 255), Topusko (kat. br. 270) i Trsat (kat. br. 279) sadrže ili pojedine likove u enterijeru ili pred prikazanim objektom ili povijesne prizore vezane uz gradinu ili crkvenu građevinu.

Slikari koji su poput kroničara bilježili zbivanja iz svog vlastitog vremena, imali su mnogo lakši posao kod slikanja ambijenata i krajolika, budući da su bili očevici ili barem suvremenici prikazanih događaja. Nepregledan je niz slika i crteža iz 19. stoljeća koje su izradili tuđi autori, a odnose se na zbivanja povezana s našom zemljom. Potrebno je spomenuti barem neke radove koji su nastali kod nas ili od naših slikara.

Veličanstveno masiv Velebita sa serpentinama novo izgrađene ceste, s prizorom narodnog veselja s različitim igrama u prednjem planu, prikazao je preciznošću minijaturista F. Arrigoni u gvašu »Otvorenje ceste preko Malog Halana 4. 10. 1832.«²⁶⁴

Izgled zapadne strane stare Harmice u Zagrebu daje okvir svečanoj povorci prigodom ustoličenja bana Hallera 18. 10. 1842. godine. Prizor je nacrtao, a 1845. i litografirao bečki majstor Carl Geobel (1824—1899),²⁶⁵ no poznato je da je isti motiv naslikao i Slovenac Matija Brodnik (1814—1845),²⁶⁶ pa postoji mogućnost da je ova topografski vjerno slikana veduta koja okružuje prizor, zapravo rađena prema njegovu predlošku.

Slikar Franjo Dreži (oko 1820—1867?) prikazao je uz prizor dolaska biskupa Strossmayera u Osijek 26. 9. 1850. također i parobrod, pristanište, kao i krajolik na suprotnoj obali Drave 1851. godine.²⁶⁷

Kao ratni slikar u I svjetskom ratu obišao je Oton Iveković nekoliko fronta na kojima su se borile austrougarske čete, te je ostavio niz crteža i nekoliko uljenih slika.²⁶⁸ Zajedno s Ivekovićem bio je ratni slikar i Anđelko Kaurić, od čijih su radova osobito impresivni prizori iz Galicije, kao

»Galicija u siječnju 1917.«²⁶⁹ Akvarel »Planina Javornik«, nastao 1916. godine (kat. br. 87), naprotiv ne pokazuje ništa od ratnih zbivanja, nego samo šumovite obronke bosanske planine.

Vjekoslav Karas u svojim prizorima iz života različitih naroda redovito je davao kao okvir krajolik iz određene sredine. Kompozicija »Djed i unuk« iz 1845. godine, poznata samo prema kromolitografiji iz 1864. godine,²⁷⁰ sadrži slikoviti krajolik sa starim gradom lijevo. Isto tako postavio je Karas »Djevojku iz Napulja« u krajolik sa čempresima i pinijama, s morem u dnu.²⁷¹ Njegove figure u narodnim nošnjama, djevojka iz okolice Slunja,²⁷² narodni tipovi iz Dalmacije i Boke,²⁷³ nastali 1848. i 1849. godine, a osobito prizor »Oproštaj serežana« iz 1856. godine,²⁷⁴ postavljeni su uvijek u odgovarajući, vrlo smišljeno naslikani krajolik, koji često sadrži i dragocjene podatke o seoskoj arhitekturi toga vremena.

Još više od Karasa posvećuje pažnju krajoliku kao okviru prizorima iz narodnog života Ivan Zasche. Njegove »Brinjanke« iz 1855. godine²⁷⁵ postavljene su ispred prostrane vedute mora u dnu, »Seljaci u Lužnici« iz 1862. godine sadrže uz posavski krajolik i vedutu dvorca Lužnice,²⁷⁶ a »Veseo časak iz seoskog života« iz 1862. godine odigrava se u prigorsku krajoliku pred seoskom kućom.²⁷⁷

Ferdo Quiquerez prikazao je osobito mnogo zagorskih krajolika u arkadama naokolo svetišta u Mariji Bistrici 1882—84. godine,²⁷⁸ kao okvir prizorima čudesa.

Dragutin Weingärtner je često slikao seoske prizore iz Turopolja, u okviru tamošnjih seoskih građevina i krajolika.

Posebnu skupinu veduta i krajolika čine slike na streljačkim nišanima kakove su u većem broju sačuvane iz zagrebačkog streljačkog društva, a potječu iz godina 1839. do 1842.²⁷⁹ Na njima su prikazani opći motivi kao »Pejzaž s kurijom«, »Orientalna luka«, »Hram«, ali i konkretne vedute kao »Tršćanska luka«. Jedan od rijetkih nišana kojima se znade autor potječe od Franza Wiehla (1814—1871) koji je slikao portrete u Zagrebu početkom četrdesetih godina 19. stoljeća.²⁸⁰

I na području slikarstva oltarnih pala i religioznih motiva pejzaž i veduta kojiput nalaze svoje skromno mjesto kao dopuna glavnoj figuri ili zbivanju.

Zagrebački slikar Antun Keller stariji²⁸¹ na nekim je svojim oltarnim slikama uvrstio i vedute. Uz lik sv. Ivana Nepomuka koji je darovao zagrebački sapunar Vencl Budiovski 1820. godine, naslikao je crkvu,²⁸² a na jednoj od oltarnih pala koje je 1826. godine izradio za kapelu sv. Jurja u Zagrebu, prikazao je u pozadini bivši isusovački kolegij na Gornjem gradu.²⁸³

Slikar Fridrik Hamerlić koji je djelovao u Karlovcu između 1836. i 1860. godine, te je poučavao Vjekoslava Karasa od 1836. pa sve do njegova odlaska u Italiju,²⁸⁴ oslikao je jednu zidnu uru s mehanizmom karlovačkog urara Johanna Angerlea iz 1728. godine vedutom staroga grada

okružena pejzažem.²⁸⁵ Njegova oltarna pala sv. Valentina iz 1837. godine pokazuje uz lik sveca pejzaž sa čunjastim brežuljcima i crkvu s dva tornja, slikane tvrdo i nevješto, ali privlačne u svojoj naivnosti.²⁸⁶

I njegov učenik Vjekoslav Karas ogledao se u prizoru iz biblije »Majka izlaže Mojsija na obalu Nila« 1842/3. godine, s krajolikom punim tmurne atmosfere i mračnog močvarnog raslinja s piramidom u dnu.²⁸⁷

Jednu od najljepših veduta u crkvenom slikarstvu sredine 19. stoljeća naslikao je Ignac Berger iz Novog Jičina uz lik bl. Augustina Kažotića. Stara zagrebačka katedrala i biskupski dvor prikazani su sigurnim crtežom i suzdržanim koloritom koji naznačuje zračnom perspektivom udaljeni objekt.²⁸⁸

Izdaleka je došao i slikar Julius Hamburger koji je pedesetih godina 19. stoljeća slikao u Hrvatskoj oltarne pale. U sliku sv. Ivana Nepomuka ukomponirao je vedutu Praga s rijekom i mostom, a u sliku sv. Nikole morskpu pučinu s jedrenjakom.²⁸⁹

Najviše je oltarnih pala s dodatkom pejzaža i veduta u to vrijeme izradio Ivan Zasche: od nedeterminiranih krajolika u pozadini slika »Pohod Marije Elizabeti«, »Sv. Josip s malim Isusom« i Sv. Ivan krsti Isusa na Jordanu« iz 1855. godine,²⁹⁰ drugog »Krštenja« i »Ispovjedi kraljice Ivane« s vedutom Praga iz 1856. godine,²⁹¹ preko »Sv. Antuna Padovanskog« iz 1856. godine sa slikovitim prostranim predjelom,²⁹² »Sv. Josipa s malim Isusom« i »Marije sa zaspalim Isusom« iz 1858.,²⁹³ gdje se već pojavljuje pogled na Trsat i Kvarner, sve do prave vedute Lovrečke Varoši na pali »Sv. Trojstvo« iz 1858. godine.²⁹⁴ »Sv. Sebastijan« iz 1859. godine prikazan je uz bujno drvo usred zelenila.²⁹⁵ Na slikama iz posljednjih godina života Zasche je osobito razradio pozadinu svojih religioznih slika. »Sv. Franjo Ksaverski krsti crnca« prikazan je u tropskom krajoliku, »Sv. Valentin« ispred kompleksa romaničke crkve i samostana, a drugi »Sv. Antun« s pogledom na Trsat i more 1861. godine.²⁹⁶ Iza prizora »Sv. Marija Magdalena pred Kristom« iz 1861. godine otvara se trijem na vedutu istočnjačkog grada.²⁹⁷ Godine 1862. nastaje slika »Sv. Obitelj« u kojoj Zasche daje dva krajolika koje je upoznao na svojim putovanjima, lijevo pogled s Plasa na Kvarner, desno kamenitu visoravan Like s dvije gradine.²⁹⁸ Posljednja u tom nizu je slika »Marija s Isusom i sv. Ivanom« koji su okruženi zelenilom, a desno u dnu je pejzaž s palmapa.²⁹⁹

ZAKLJUČAK

Vrlo raznovrsni materijal koji je okupljen u ovoj zbirci i objavljen u ovom katalogu prilično realno daje odraz općih umjetničkih prilika u Hrvatskoj na području slikarstva vedute i pejzaža, barem što se tiče 19. stoljeća. Naime, nekako u to vrijeme, povodom osnivanja specijalnih umjetničkih galerija, bivši Narodni muzej (danas Povijesni muzej Hrvat-

ske) prestaje prikupljati i čuvati umjetničke proizvode bez obzira na njihov sadržaj, kao što je to dobrim dijelom činio od svog osnutka u vrijeme iliriskog pokreta.

Akademski slikari koji su ovdje zastupljeni, postižu daleko bolje umjetničke domete kad rade spontano i neposredno pripeme crteže i uljene studije na licu mjesta, nego kad poslije, pod utjecajem ukusa javnosti ili pojedinca, u ateljeu doraduju svoje slike.

Amateri daju svojim slikarijama i crtežima mnogo neposrednosti, budući da su ih radili za sebe ili uski krug svojih bliskih.

Dokumentarna je vrjednost prikazanih veduta gotovo jednaka kod školovanih slikara, kao i kod amatera, a to je ono što za jedan povijesni muzej ima prvenstvenu važnost i značenje.

BILJEŠKE

Tumač kratica

AH	Arhiv SR Hrvatske, Zagreb
B	E. Bénédit, Dictionnaire critique et documentaire des Peintres . . . s. 1. 1948—55.
EJ	Enciklopedija Jugoslavije I—VIII, Zagreb 1955—66.
ELU	Enciklopedija likovnih umjetnosti I—IV, Zagreb 1959—66.
GZDA	Grafička zbirka Arhiva SR Hrvatske, Zagreb
HE	Hrvatska enciklopedija I—V, Zagreb 1941—45.
JAZU	Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb
Kat. XIX	Slikarstvo XIX stoljeća u Hrvatskoj. Katalog izložbe, Zagreb 1961.
KAZ	Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture, Zagreb — Arhiv
MSHS	M. Schneider, Historijsko slikarstvo u Hrvatskoj. Katalog muzejskih zbirki PMH III, Zagreb 1969
MSNN	M. Schneider, Narodne nošnje u slikarstvu i grafici XIX stoljeća. Katalog muzejskih zbirki PMH V, Zagreb 1971.
MSP	M. Schneider, Portreti 1800—1870. Katalog muzejskih zbirki PMH IX, Zagreb 1973. i Dodatak, Zagreb 1974.
MSV	M. Schneider, Vedute XIX stoljeća u grafici. Katalog muzejskih zbirki PMH I, Zagreb 1968.
MSZ	M. Schneider, Slikar Ivan Zascbe (1825—1863). Zagreb 1975.
OLU	JAZU Arhiv — Odsjek za likovne umjetnosti, Zagreb
ÖBL	Osterreichisches Biographisches Lexikon 1815—1950. Wien-Köln-Graz 1951.
PMH	Povijesni muzej Hrvatske, Zagreb
Stan.	St. Stanojević, Narodna enciklopedija srpsko-hrvatsko-slovenačka I—IV, Zagreb s. a.
SUJ	I. Kukuljević Sakcinski, Slovník umjetnikah jugoslavenskih, Zagreb 1858.
TB	U. Thieme-F. Becker, Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler. Leipzig 1907—50.
W	C. v. Wurzbach, Biographisches Lexikon des Kaiserthums Österreich. Beč 1851—91.
ZZH	Znameniti i zaslužni Hrvati. Zagreb 1925.

- M. Schneider, Ilustrativni podaci o našim gradovima i utvrdama XVII stoljeća. Ljetopis JAZU, knj. 65, Zagreb 1961, 282—292.
- M. Schneider, Hrvatski gradovi u grafici XVII stoljeća. Predavanja PMH 5, Zagreb 1967.
- D. Kečkemet, Grafike daimatinskih gradova Joana Biaeva. Kadovi Centra JAZU u Zadru, XXII—XXIII, Zadar 19/6, 153—180.
- A. Schneider, Najstarije slike hrvatskih utvrđenih gradova u Bosni. Hrvatsko kolo XXIV, Zagreb 1944, P. o.
- HE III, t. 18; ELU I, t. 38; ELU III, 647.
- D. Kniewald, Misal časovskog prepošta Jurja de Topusko i zagrebačkog biskupa Šimuna Erdödy. Rad JAZU 268, Zagreb 1940, 63—78.
- ELU IV, 100/1.
- U PMH; Katalog djela Pavla Vitezovića. Zagreb 1952, 37, br. 66.
- Z. Wyrubal, Problematično pripisivanje nekih slika zagrebačkom baroknom slikaru Bernardu Bobiću. Iz starog i novog Zagreba II, Zagreb 1960, 133—140, sl. t. 29.
- ELU I, 409—410.
- Muzej grada Zagreba; ELU I, sl. str. 410.
- J. von Kukuljević, Bericht über einige Baudenkmale Croatiens. Mitteilungen der Central-Commission . . . I, Wien 1856, 11, 232—
- ELU I, 410.

- Dijecezanski muzej, Zagreb.
- ELU IV, 56.
- M. Schneider, Likovni izvor za kulturnu povijest — zavjetne freske u Remetama. Iz starog i novog Zagreba IV, Zagreb 1968, 79—108.
- J. Horvat, n. d. sl. 229.
- J. Matasović, Prilog genealogiji Patačića. Narodna starina IX, Zagreb 1930, 410: »Vedute je dao izraditi u svojoj redakciji Aleksander grof Patačić u Beču.«; slike str. 423.
- ELU IV, 112, slika.
- ELU I, 498
- Gj. Szabo, Stari Zagreb. Zagreb 1941, 113; L. Dobronić, Zagrebački Gornji grad nekad i danas. Zagreb 1967, 60, sl. 42
- MSV br. 517 i 518; F. Buntak, Likovni prikaz Zagreba od 16. do 19. stoljeća. Kaj V, Zagreb 1972, 7—8, 48—52
- MSV br. 518; F. Buntak, n. d. 53/4
- MSV 20—21
- F. Buntak, n. d. 56—59
- Privatno vlasništvo, kopija u Muzeju grada Zagreba; Kat. XIX br. 169, sl. 101
- Privatno vlasništvo
- Kat. XIX, 215; MSP 36
- ELU III, 232/3
- ZZH 46; ELU I, 559
- ELU I, 7
- Ruins of the palace of the Emperor Diocletian at Spalatro in Dalmatia. London 1764.
- TB VI, 125/6; HE III, 638; ELU I, 594; MSV 19
- J. Adhémard, Europäische Graphik des 18. Jahrhunderts.
- Voyage pittoresque et historique de l'Istrie et de la Dalmatie. Paris 1802.
- TB XXV, 111; B VI, 150
- K. Prijatelj, Umjetničke slike Splita iz prošlog stoljeća. Slobodna Dalmacija 1. 5. 1952. sa slikom
- Obzor IV, Zagreb 1874, 2, 3. 1. 1874.
- A. Schneider, Split u godini 1858. Hrvatsko kolo XIV, Zagreb 1933, 300—301, sa četiri slike
- Popis prodaja: B VI, 150
- SUJ 340; W XXII, 53
- SUJ 47/8; Kat. XIX, 198
- C. Fisković, Slikar Vicko Poirer. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 11, Split 1959, 164—180; Kat. XIX, 211; ELU III, 694
- W XXXIII, 311; TB XXX, 433; Kat. XIX, 213
- Obzor VIII, 1978, 86, 13. 4. 1878; Obzor X, 1880, 91, 21. 4. 1880; Narodne novine XLVII, 1881, 269, 24. 11. 1881; Vienac XIV, 1882, 42, 680; Katalog izložbe Društva za umjetnost i umjetnički obrt. Zagreb 1891, 17/8
- Kat. XIX, 206
- ELU III, 247
- ELU IV, 363
- ELU III, 181
- 48ZZH 74; ELU II, 165
- Gj. Stj. Deželić, Risarska škola u Hrvata u XVIII. stoljeću. Napredak, Zagreb 1902.
- J. Matasović, Slikarije Stjepana Marjanovića. Narodna starina 5, Zagreb 1922, 265/6
- Kat. XIX, 12, 22/3, 31, 47/8
- M. Stahuljak, Zagrebačka risarska škola i njezini prvi učitelji (1781—1821). Tkalčićev zbornik I, Zagreb 1955, 149—150
- Isto, 151/2; Kat. XIX, 213
- Die Feyerlichkeiten bey der Krönung Seiner kaiserlich-königlich-apostolischen Majestät Leopold des Zweyten als König von Ungarn zu Pressburg den 15 ten November 1790. Pressburg s. a.
- Kruna sv. Stjepana s prednje strane, »Schauff del.«; Kruna sv. Stjepana sa stražnje strane, »Schauff del. 1790.«
- M. Stahuljak, n. d. 151
- PMH; »Sziovmi Novoszelskemi — J. N. S. sculpsit Zagrabiae«
- Graz 1741—1816; ELU III, 161
- Matica vjenačnih sv. Marka, Arhiv SR Hrvatske
- MSV br. 525 i 526; F. Buntak, n. d. 54—55

59 Spisi popisa stanovništva, Historijski arhiv grada Zagreba
60 Narodne novine XVI, 1850, 213, 627
61 Acta politica 1852, br. 677, Historijski arhiv grada Zagreba
62 Isto, kazalo 1857.
63 MSV 184
64 Arhiv Akademije likovnih umjetnosti, Beč
65 U posjedu obitelji
66 MSV br. 239 i 523
67 Narodne novine XXX, 1864, 38, 151; Katalog izložbe, 242, br. 3511, 247, br. 3607
68 A. Bulat-Simić, Vjekoslav Karas. Zagreb 1958, 34, prilog XXXII
69 Kat. XIX, 215; MSP 35
70 Muzej grada Zagreba; Kat. XIX, br. 167, sl. 132; F. Buntak, n. d. 60
71 Godišnji izvještaji Realke u Zagrebu, 1855—1878.
72 Neven VI, Zagreb 1857, II, 81/2
73 Narodne novine XXX, 1864, 207
74 Godišnji izvještaji Realke u Zagrebu, 1882, 28, 31; 1888, 85
75 Vienac XIX, 1887, 23, 365
76 Kat. XIX, 206
77 Isto, br. 77, sl. 4
78 Naše gore list I, 1861, 16, 128; 19, 151; 22, 176; II, 1862, 9, 64
79 ZZH 220; ELU IV. 75
80 Kat. XIX, 201, br. 38 i 39, sl. 144 i 145
81 MSV 175, br. 330
82 Izvještaj gimnazije u Senju 1876/7
83 Kat. XIX, 202
84 PMH
85 Vienac VII, 1875, 41, 656
86 Kat. XIX, br. 50, sl. 157
87 Privatno vlasništvo
88 SUJ 338; B. Vizintin, Slikarstvo Rijeke u XIX. stoljeću. Jadranski zbornik II, Rijeka—Pula 1957, 375; Kat. XIX, 210; ELU III, 639; MSP Dodatak, 6
89 J. Bösendorfer, Počeci umjetnosti u Osijeku. Osijek 1939. Kat. XIX, 209
90 Isto, br. 111, sl. 1
91 A. Schneider, Slavonski pejzažisti. Hrvatska revija 1934, 6, P. o.; ELU I, 645; Kat. XIX, 199; K. Firinger, Franjo Konrad von Hötzenndorf, drugi učitelj osječke crtačke škole (1826—1841). Osječki zbornik IX—X. Osijek 1965, 121—136
92 Kat. XIX, br. 19 i 20, sl. 38 i 39
93 A. Schneider, kao bilj. 91, 6—8; O. Schweitzer, Hugo Konrad von Hötzenndorf. Osječki zbornik I, Osijek 1942, 60—65; ELU I, 645; Kat. XIX, 199
94 Hugo Conrad v. Hötzenndorf. Katalog izložbe, Galerija Osijek, Osijek 1967.
95 A. Schneider, kao bilj. 91, 9—12; Kat. XIX, 211, br. 179—183, sl. 180—184; ELU IV. 566
96 ZZH 185; Kat. XIX, 208; ELU III, 43
97 ELU III, 421
98 Vienac XVIII, 1886, 35, 553; XIX, 1887, 7, 109
99 KZA
100 GZAH
101 MSV 184, br. 171
102 MSHS 22/3
103 Nekoć u Muzeju Braće hrvatskog zmaja u Ozlju; sign. »B. L. O. 1889.«
104 MSHS br. 2, sl. 1
105 Privatno vlasništvo
106 Kat. XIX, 201
107 Isto, br. 36, sl. 199
108 K. Prijatelj, Tri splitska slikara iz XIX stoljeća. Izdanje Galerije umjetnina Split br 6, Split 1952; Kat. XIX, 197
109 Kat. XIX, 218; ELU IV, 609
110 J. Matasović, Slikarije Stjepana Marjanovića. Narodna starina 3, Zagreb 1922, 259—282; Kat. XIX, 206

111 B. Vižintin, n. d. 376; Kat. XIX, 208
112 K. Prijatelj, kao bilj. 108; Kat. XIX, 197/8
113 Katlog izložbe 1864, 248, br. 3661; A. Kassovitz-Cvijić, Vjekoslav Karas. Hrvatsko kolo IX, Zagreb 1928, 80; Kat. XIX, 219
114 Katalog izložbe 1864, 248, 3633; Kat. XIX, 216; MSP 40
115 Privatno vlasništvo
116 Muzej grada Zagreba; J. Kampuš — I. Karaman, Tisuđjetni Zagreb. Zagreb 1975, 162 — slika
117 H. Schöny, Wiener Künstler-Ahnen 2, Wien 1975, 254/5
118 E. Laszowski — L. Dobronić, Povijesni spomenici grada Zagreba XX, Zagreb 1971. Protocolla civium 1733—1799.
119 Muzej grada Zagreba; F. Buntak, n. d. 65
120 Muzej Brodskog Posavlja; Kat. XIX, br. 38, sl. 144
121 Pravoslavna parohija, Zagreb; F. Buntak, n. d. 70
122 KZA; sign. »Narisao Milan Signjar 1867 grad Kostajnički«
123 Vienac VII, 1875, 45, 721
124 GZAH
125 O obitelji: W LIX, 338/9
126 MSV 188
127 Isto, br. 449
128 Isto, 179
129 Isto, 21/2
130 TB XXIV, 71
131 Narodne novine XIII, 1847, 65, 260
132 B. Vižintin, n. d. 375; Kat. XIX, 205
133 SUJ 73; HE III, 317; ELU II, 12; Kat. XIX, 41
134 A. Simić-Bulat, Fani Daubači. Katlog izložbe, Galerija Benko Horvat, Zagreb 1975.
135 MSV br. 540
136 Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb
137 MSZ 45/6
138 U posjedu obitelji
139 Vienac XVI, 1884, 20, 321
140 Vienac XIX, 1887, br. 27, 31, 33, 36, 39, 42, 46 i 48; XX, 1888, br. 1, 6, 8, 11, 18, 20 i 28; XXIII, 1891, 28
141 ZZH 165; Prosvjeta X, Zagreb 1902, 1, 29
142 ELU IV, 59—60
143 ELU I, 689
144 ELU IV, 109—110
145 KZA; A. Horvat, Konzervatorski rad kod Hrvata. Zagreb 1944, sl. 34
146 Arkiv za povjestnicu jugoslavensku I, Zagreb 1854.
147 MSV 175, br. 462
148 K. Prijatelj, kao bilj. 108, 197/8
149 MSP Dodatak, br. 303
150 PMH Arhiv
151 ZZH 145
152 R. Lopašić, Kralovac. Zagreb 1879. naslovna slika
Isti, Oko Kupe i Korane. Zagreb 1895, sl. 4, 11 i 18
Gj. Szabo, Sredovječni gradovi u Hrvatskoj i Slavoniji. Zagreb 1920, sl. 34 i 110
153 Zagreb 1904.
154 ZZH 250; ELU IV, 35
155 Gj. Szabo, Križevac. Crkva sv. Križa. Vjesnik hrvatskog arheološkog društva NS XII, Zagreb 1912, sl. 105
156 ELU III, 677
157 KZA
158 Gj. Szabo, kao bilj. 152, sl. 20 i 158
159 K. Nemeth, Emilije Laszowski. Iz starog i novog Zagreba I, Zagreb 1957, 36—38; ELU III, 281
160 KZA
161 Uljene slike nekoć u Muzeju Braće hrvatskog zmaja u Ozlju; crteži u KZA
162 ZZH 32; HE III, 16; ELU I, 424

163 Grbovi Jugoslavije. Zagreb s. a. Uvod E. Laszowski
 164 ZZH 253
 165 Najraniji crtež datiran je 1876, što vjerojatno ima značiti izgled iz te godine. Inače radovi imaju raspon od 1886. do 1946. godine
 166 ELU IV, 326; V. Kušlan, Branko Senoa. Ars et Artifex. Zagreb 1941, 113—120
 167 Gj. Szabo, kao bilj. 152, sl. 2, 3, 7, 8, itd.
 168 A. Horvat, Đuro Szabo i Zagreb. Iz starog i novog Zagreba I, Zagreb 1957, 39—42; ELU IV, 357/8
 169 A. Horvat, kao bilj. 145, sl. 38
 170 ELU III, 85
 171 PMH crteži, KZA akvareli
 172 ELU III, 522
 173 V. Henneberg, Ruševine Susedgrada. Narodna starina VIII, Zagreb 1929, 144; KZA
 174 ELU II, 400
 175 ELU III, 692; KZA
 176 ELU IV, 192; KZA
 177 ELU III, 233/4; KZA
 178 ELU IV, 345; KZA
 179
 180 W X, 107; Kat. XIX, 203; ELU III, 76
 181 Moderna Galerija; J. Uskoković, Franz Jasche. Katalog izložbe, Zagreb 1977.
 182 U zagrebačkim zbirkama nalaze se samo pojedini listovi.
 183 W I, 15; TB I, 339; MSV 173; Werke von Jakob, Rudolf und Franz Alt im Besitz des Historischen Museums der Stadt Wien. Wien 1976.
 184 MSZ 29—31
 185 Isto, br. 16—26
 186 Isto, br. 27, 37 i 39
 187 Isto, 32—35
 188 Isto, br. 67—72, 92—96
 189 Vienac X, 1878, 38, 616
 190 Isto, 45, 728
 191 A. Kassowitz-Cvijić, Ferdo Quiquerez. Hrvatsko kolo XII, 1931, 138
 192 ZZH 7
 193 MSP 100, br. 160—162
 194 GZAH; E. Laszowski, Hrvatske povijesne građevine. Zagreb 1902. naslovna slika
 195 Isto
 196 Isto, slika str. 113
 197 1838, 33, 133—136
 198 ZZH 9; ELU I, 113
 199 MSHS 43
 200 Signirana je slika »Borba s Tatarima« prema J. F. Mücke: »M. Antonini 1897«
 201 str. 245—248
 202 V. Tartaglia-Kelemen, Izložba 1874. u Narodnom domu. Zbornik Historijskog instituta JAZU 5, Zagreb 1964, 377—386
 ista, Stogodišnjica prve umjetničke izložbe u Hrvatskoj. Katalog izložbe, Galerija Benko Horvat, Zagreb 1974.
 203 Katalog prve umjetničke i umjetno-obrtne izložbe, priređene po umjetničkom društvu u Zagrebu. Zagreb 1879.
 204 Katalog izložbe »Društva za umjetnost i umjetni obrt«. Zagreb 1891.
 205 Milenijska izložba, 1896. Skupina I Umjetnost i vještine, Akvareli iz domovine, br. 22—24
 206 Katalogi retrospektivnih izložaba »Sto godina hrvatske umjetnosti. Zagreb 1934.
 207 Katalog izložbe, Zagreb 1961. Suradnici: K. Prijatelj, R. Putar, A. Simić-Bulat i B. Vižintin
 208 Kat. XIX, br. 139, sl. 7
 209 ELU II, 618 — slika
 210 Kat. XIX, br. 204, sl. 26
 211 MSP, 25—26, br. 61
 212 Isto, br. 225
 213 Kat. XIX, br. 90, sl. 49
 214 Isto, br. 91, sl. 50

215 K. Rozman, Mihael Stroj. Katalog izložbe, Narodna galerija Ljubljana, 1971, br. 15, sl. 11
 216 Isto, br. 34, sl. 78
 217 MSP 33/4, br. 166
 218 Isto, br. 168
 219 Kat. XIX, br. 79, sl. 88
 220 Kat. XIX, br. 94, sl. 82
 221 A. Bulat-Simić, kao bilj. 68, sl. 13
 222 Isto, 142
 223 Isto, sl. 25
 224 Kat. XIX, br. 142, sl. 151
 225 PSP Dodatak, br. 309
 226 Kat. XIX, br. 143, sl. 149
 227 Isto, br. 175, sl. 107
 228 PSP br. 139
 229 Kat. XIX, br. 104, sl. 161
 230 MSZ br. 12—13
 231 Isto, br. 86
 232 Isto, br. 111
 233 Isto, br. 133
 234 Isto, br. 162
 235 Isto, br. 155
 236 Galerija slika, Osijek
 237 Izbor djela Galerije slika u Osijeku i osječki krug. I. povremena izložba Strossmayerove galerije 1961. — slika
 238 PMH
 239 Privatno vlasništvo
 240 HE III, t. 33
 241 PMH
 242 MSHS sl. 8
 243 Isto, t. I i sl. 10
 244 Isto, sl. 14
 245 Isto, sl. 16 i 17
 246 B. Kelemen, Franjo Giffinger. Katalog izložbe, Galerija Benko Horvat, Zagreb 1973, sl. 62—74
 247 Isto, uvod
 248 A. Simić-Bulat, Jesu li vukovarski pejzaži djelo Franje Giffingera? Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske XXII, Zagreb 1973/2
 249 O. Svajcer, Dileme oko vukovarskih pejzaža. Peristil 16/17, Zagreb 1973/4, 169—180
 250 F. Buntak, n. d. 66—68
 251 MSHS sl. 39
 252 Isto, sl. 46
 253 Isto, t. III
 254 M. Schneider, Odras seljačke bune 1573. godine u likovnoj umjetnosti. Institut za hrvatsku povijest, Radovi 5, Zagreb 1973, 279—280
 255 MSHS br. 8; PMH
 256 Hrvatsko kolo I, Zagreb 1905. — naslovna slika
 257 MSHS t. IV
 258 Muzej grada Zagreba (Moderna galerija), Zagreb
 259 MSHS sl. 56
 260 Isto, sl. 57
 261 Isto, br. 107, sl. 29
 262 Isto
 263 Isto, 283
 264 MSNN sl. 14; J. Horvat, Kultura Hrvata kroz 1000 godina II, Zagreb 1939, sl. 321
 265 Savremenik, Zagreb 1917. slika kod str. 196; MSNN br. 99
 266 SUJ 43
 267 Kat. XIX, br. 33, sl. 113
 268 PMH
 269 PMH

- 270 MSNN br. 116, sl. 26
 271 M. Schneider, kao bilj. 254, 282
 272 Isto, br. 110, t. III
 273 Isto, br. 111 i 112, sl. 27 i 28
 274 Isto, br. 114, t. II
 275 Isto, br. 150, t. V
 276 Kat. XIX, br. 190, sl. 138
 277 MSNN br. 151, t. I
 278 Isto, br. 229—254
 279 V. Ladović, Oslikani ciljevi građanskog streljačkog društva u Zagrebu. Iz starog i novog Zagreba V. Zagreb 1974, sl. 3, 5 i 6
 280 Isto, sl. 12
 281 MSP 25
 281 MSP 25
 282 Kat. XIX, br. 66, sl. 15
 283 Podatak zahvaljem arhivistu Arhiva SR Hrvatske Bartolu Zmajiću
 284 Kat. XIX, 202
 285 V. Bučić, Sat-slika, djelo karlovačkih majstora. Zbornik Gradskog muzeja u Karlovcu I, Karlovac 1964, sl. 38
 286 Kat. XIX, br. 45, sl. 114
 287 Isto, br. 116, sl. 59
 288 Iz župne crkve u Lupoglavu, sada u sakristiji zagrebačke katedrale; I. Kampus — I. Karaman, Tisućljetni Zagreb, Zagreb 1975, slika str. 128
 289 Obje u PMH
 290 MSZ br. 76, 77 i 79
 291 Isto, br. 83 i 84
 292 Isto, br. 85
 293 Isto, 119 i 120
 294 Isto, br. 121
 295 Isto, br. 142
 296 Isto, br. 168—170
 297 Isto, br. 171
 298 Isto, br. 172 i sl. 15
 299 Isto, br. 173 i tabla

Zusammenfassung

Städte, Burgen und Landschaften auf Bildern und Zeichnungen aus den Jahren 1800—1940

Mit diesem Katalog setzen wir unsere Bemühungen fort, einzelne thematische Gruppen von Bildkunstwerken aus den Sammlungen des Historischen Museums von Kroatien (Povijesni muzej Hrvatske) zu veröffentlichen. Diesmal sind es Ölbilder, Aquarelle und Zeichnungen von Städten, Burgen und Landschaften, die zwischen 1800 und 1940 entstanden sind. Zum Unterschied von dem Material, das im ersten Katalog dieser Serie, den »Veduten des 19. Jahrhunderts in der Graphik« bearbeitet wurde und ausschliesslich graphische Blätter verschiedener Techniken mit Darstellungen aus verschiedenen Ländern umfasste, enthält der vorliegende Katalog fast nur einheimische Motive nebst knapp fünfzehn Veduten aus anderen Ländern.

Ein ziemlich grosser Teil des Materials der dargestellten Sammlung wurde im letzten Jahrzehnt angeschafft, so dass diese Gruppe erst unlängst den Umfang erreicht hat, der eine Bearbeitung und Veröffentlichung verdient.

Von den fünfzehn Autoren, die mit ihren Werken vertreten sind hatte nur ein kleinerer Teil kunstakademische Ausbildung genossen. Unter diesen sind besonders jene interessant, die sonst durch die Behandlung anderer Themen — als Porträtisten, Historienmaler oder als Autoren dekorativer Kompositionen — weit grösseres Ansehen erlangt haben. Doch sind Ivan Zsche (1825—1863), Vlaho Bukovac (1855—1922), Milan Sunko (1860—1891), Bela Csikos Sessia (1864—1931) und Oton Iveković (1869—1939) nicht weniger gute Meister auch auf dem Gebiet von Vedute und Paysage.

Der stärkste Gegensatz zwischen der Landschaftsmalerei und seinem übrigen Schaffen, für das er zu seinen Lebzeiten bekannter war, ist im Opus von Ferdo Quiquerez (1845—1893) zu bemerken. Während seine historischen Szenen, wie auch die dem Leben des Volkes entnommenen Darstellungen hart und fast ungeschickt ausgeführt sind, ganz nach dem Geschmack der Oleographen, denen sie oft zur Vorlage dienten, sind seine kleinen Ölbilder, Veduten aus Italien, Dalmatien, Montenegro und der Umgebung von Zagreb, im spontanen Erlebnis des Objektes entstanden und zeigen die Gewandtheit und das ganze Können des Künstlers. Mit ihnen hat Quiquerez die Epoche der modernen kroatischen Malerei eröffnet.

Eine besonders sehenswerte Vedutengruppe bilden 30 grosse Aquarelle, die B. Csikos Sessia, O. Iveković und Sigismund Landsinger (1858—?) für die Millenniumsausstellung in Budapest (1896) gemalt hatten.

Einige der akademischen Maler, wie Mihovil Krušlin (1882—1962), Zvonimir Šprem (1890—1920), Vladimir Kirin (1894—1963), Anđelko Kaurić (1897—1948) und Zoran Didek (1910—1975) malten und zeichneten vorwiegend Veduten und Paysage.

Zur Veranschaulichung der Verhältnisse, die auf dem Gebiet der Bildkunst in Zagreb und in Kroatien überhaupt seit dem Jahre 1830 herrschten, sind die Schicksale zweier Maler, die häufig Veduten malten, sehr bezeichnend. Der Vater, Adolfo Methudy (1812—1892), war Zeichenlehrer an Schulen und auch privat, sowie einer der ersten einheimischen Mitarbeiter der Zagreber Illustrierten. Der Sohn, Maximilian Methudy (1849—1920), wechselte während seines langen, unbeständigen Lebens öfters den Beruf, so dass seine Entwicklung besonders aus kulturgeschichtlicher Sicht interessant ist.

Ein ähnlich veränderliches Schicksal erlebte auch Lavoslav Breyer (1865—1928), der in seiner Heimat Ansichten alter Burgen malte, in Paris alte Meister kopierte, und sich daneben erfolgreich als Photograph betätigte.

Eine bemerkenswerte Erscheinung ist der italienischer Maler Annibale Manzoni, der in den dreissiger Jahren des 19. Jhs für den Marschall Laval Nugent in seiner Festung Trsat arbeitete. Damals entstanden seine Ansichten von Trsat und Bosiljevo, wie auch ein Rundgemälde von Rom.

Weit grösser ist die Zahl jener Autoren, die sich als Amateure mit Malerei beschäftigten. Unter ihnen sind die Offiziere am besten vertreten, was leicht zu erklären ist, da sie während ihrer Schulung zu geschickten Zeichnern ausgebildet wurden; später brachte ihr Dienst es mit sich, dass sie ihren Aufenthaltsort häufig wechseln mussten und dabei viele Gegenden kennenlernten. Zu ihnen gehört auch der Geniedirektor Joseph Leard (1824—1897), ein Sohn des britischen Konsuls in Rijeka, dessen zwischen 1844 und 1855 entstandene ausgezeichnete Aquarelle Küsten- und Seemotive sowie Landschaften von Krain darstellen.

Von einem Artillerieoffizier, dem Feuerwerksmeister Edmund Misera (1848—1935), stammen 48 Aquarelle mit Veduten und Landschaftsbildern aus Dalmatien und der Boka Kotorska (Bucht von Kotor), entstanden in den Jahren 1880 bis 1898. Der Linienschiffskapitän Vaso (Bartul) Ivanović (1815—1898) ist unser bekanntester Maler, der Seeschiffe und Motive aus dem Leben der Seeleute malte. Er hat über 300 in Öl gemalte Bilder aus der zweiten Hälfte des 19. Jhs hinterlassen.

Der General Karl Kustersitz von Marenhorst (1839—1897) zeichnete die ersten Veduten von Sarajevo nach der Okkupation Bosniens; er malte auch das Denkmal bei Jajce, doch ist dieses Bild nur in einer von Josef Mahorcig im Jahre 1892 angefertigten Kopie erhalten. — Den Ingenieuroffizier Josef Polesny (1839—1895) interessierte das Aussehen Bihaćs unter türkischer Herrschaft, denn auch ihn hatte sein Dienst in das

okkupierte Bosnien verschlagen. Der Grenzeroffizier Daniel Komadina (1841—?) hatte ebenfalls an der Besetzung teilgenommen und die Vedute der Festung Dobor geschaffen.

Um das Jahr 1940 entstanden die Tuschzeichnungen und Aquarelle alter Städte und Burgen des Oberstleutnants Josip Uhlik.

Von allen Offizieren war der Ingenieuroffizier Dragutin Weingärtner (1841—1916) am engsten mit Kroatien verbunden, denn er hatte sich auf einem Gut in Turopolje niedergelassen, wo er Landschaften und Szenen aus dem Bauernleben dieser Gegend malte. — Möglicherweise war auch Mijat Novak (1800—?), der zwischen 1840 und 1868 Veduten zeichnete, anfänglich Offizier gewesen.

Mit Vedutenmalerei befassten sich auch Frauen, wie beispielsweise Mara Ettinger, die sogar an den Kunstausstellungen von 1891 und 1902 in Zagreb teilnahm, sowie die bekannte Verfasserin von Kinderbüchern Ivana Brlić-Mažuranić (1874—1938). Ganz selten und ungewöhnlich ist die Technik eines in Haarstickerei ausgearbeiteten Paysage, womit sich in der ersten Hälfte des 19. Jhs Julia Gortan beschäftigte.

Als Hilfsmittel zu ihrer Arbeit wurden von vielen Historikern, Konservatoren und Muscalfachleuten Zeichnungen von jenen Objekten angefertigt, die für sie interessant waren. Ein Beispiel derartiger Tätigkeit sind die Arbeiten von Antun Jiroušek (1873—1948).

In neuester Zeit, in unserem Jahrzehnt, ist das Interesse für Landschaftsmalerei wieder lebendig geworden. Der Beweis dafür: eine Vedute des Naiven Stjepan Bukovina und zwei Bilder des Amateurs Dragan Truhli.

BIOGRAFIJE

Biografije onih autora o kojima se podaci nalaze u enciklopedijama i priručnicima, iznesene su ovdje pretežno obzirom na njihov rad na području vedute i pejzaža. Više je mjesta posvećeno onim autorima koji su manje ili nikako poznati, podaci o njima teže su pristupačni, a o nekim ovdje po prvi put objavljeni.

BAYERLEIN FRITZ (Bamberg 9. 9. 1872—?)

Njemački pejzažist. — Studirao na Školi za umjetnost i obrt u Nürnbergu, a usavršavao se na Akademiji u Münchenu (prof. Raupp). Djelovao je u Münchenu slikajući parkove i jesenje ugođaje: »Jesen u parku« (1906), »Jesensko zlato« i »Listopadsko jutro« (1907), »U parku« i »Na snijegu« (izloženo 1909). Sklonost prema sjeti odražava se u tamno toniranim slikama jesenskih pejzaža, pa je slika u zbirci (kat. br. 366), ljetni krajolik pod sunčanom svjetlošću, pravi izuzetak.

TB III/101; B I/482

BREUER JOHANN

Nema podataka o tome što je bio autor dviju veduta Varaždinskih toplica (kat. br. 285 i 286), nastalih 1830. i 1832. godine.

BREYER LAVOSLAV (Križevci 24. 4. 1865 — Zagreb 1928)

Slikar i fotograf. — Nakon četiri razreda srednje škole polazio je Srednju tehničku školu u Mittweideu (Saska) i Celovcu (Klagenfurt), gdje se usavršio u bravariji i elektrotehnici. Neko je vrijeme radio kod tvrtke Siemens u Beču. Pokazivao je dar za slikanje i fotografiranje, pa se poslije povratka u Zagreb udružio s varaždinskim fotografom Mosingerom i zajedno su otvorili fotografski atelier pod imenom »Mosinger i Breyer« u Ilici br. 8. Ta suradnja nije dugo trajala, jer se Breyer počeo intenzivnije baviti slikarstvom. Boravio je u više navrata i duže vremena u Parizu, gdje se osim slikanjem povremeno bavio i reljefnim portretom. Živio je prilično boemski: kad bi mu zatrebalo novaca za najnužnije potrebe, nasklikao je u Louvreu nekoliko kopija prema starim majstorima, te ih prodao američkim turistima. Hrani se u kavani »La Rotonde«, gdje se družio s drugim našim umjetnicima, a jedan od njegovih prijatelja bio je slikar Milivoj Uzelac. Sudeći prema slikama koje je u svibnju 1916. godine izložio u Salonu Ullrich u Zagrebu, proputovao je Breyer Španjolu

(Toledo, Sevilla, obala Biskajskog zaljeva) i sjevernu Afriku (Tanger, Tunis). Teško bolesnog od raka na grlu poslali su liječnici natrag u domovinu, gdje je umro u Bolnici milosrdne braće u Zagrebu.

Breyer je slikao u uvjerenju da je veliki slikar, a bio je zapravo dobar kopist. Sačuvano je nekoliko njegovih slika prema velikim majstorima. Akvarele starih hrvatskih gradina (kat. br. 21, 22, 63, 70, 90, 163 i 316) koje je izradio između 1890. i 1894. darovao je Muzeju sam Breyer, a tu se nalaze i dva zanimljiva prizora iz vojničkog života tik pred I svjetski rat. — U časopisu »Prosvjeta« reproduciran je od 1901. do 1904. godine veći broj Breyerovih fotografija, pretežno grupnih slika sportskih i pjevačkih društava, ali i vedute (Gostionica »Bijela ruža« u Vlačkoj ulici prije rušenja) i prizori (Povorka na Jelačićevu trgu i u Praškoj ulici, Umjetnička izložba u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu itd.).

Izvod iz rukopisnog rodoslovlja obitelji Breyer (posredstvom dr. Blanke Jakić-Breyer); časopisi, katalogi, OLU.

BRLIĆ-MAŽURANIĆ IVANA (Ogulin 18. 4. 1874 — Zagreb 21. 9. 1938)

Hrvatska književnica. — Pisala je prvenstveno za djecu, među ostalim »Čudnovate zgone šegrta Hlapića« (1913). Najpoznatije djelo, »Priče iz davnine« (1916), prevedene su na niz svjetskih jezika. Objavila je i dio građe »Iz arhiva obitelji Brlić« (1934), »Ulomci iz dnevnika Andrije Torkvata Brlića« (1935). — Njenu povezanost s obiteljskim domom pokazuje veduta Slavonskog Broda, prikazana kroz prozor ljetnikovca obitelji Brlić (kat. br. 227), amaterski rad bez pretenzija.

EJ II/226

BUKOVAC VLAHO (Cavtat 4. 7. 1855 — Prag 24. 4. 1922)

Iako je široj javnosti poznat prvenstveno kao slikar reprezentativnih portreta i velikih dekorativnih i povijesnih kompozicija, Bukovac je značajan i kao pejzažist. Kao slikar krajolika počinje djelovati u svojoj pariskoj fazi (1878—1892): pejzaži iz Fontainebleaua, Kuća u šumi, motivi iz Cavtata, niz primorskih krajolika. Osobito treba istaknuti slike »Taraca« (1883) i »Parc du Luxembourg« (oko 1886). U zagrebačkoj fazi (1893—1898) Bukovac slika pretežno portrete, a krajolici i vedute su rijetki: Studija Kneževa dvora u Dubrovniku (1894). Godine 1893. boravio je u Orosavlju, da bi portretirao niz članova obitelji Vraniczany (Ljudevit, Olga i njihovo troje djece). Tada je nastala i mala slika dvorca (kat. br. 172).

V. Kružić-Uchytil, Vlaho Bukovac Život i djelo. Zagreb 1968.

BUKOVINA STJEPAN »HIPNO«

Slikar naivac, iz Zaprešića.

CSIKOS SESSIA BELA (Osijek 27. 1. 1864 — Zagreb 11. 2. 1931)

Slikao je povijesne kompozicije, prizore iz svjetske književnosti, religi-

ozne motive i dekorativne radove. Na području vedute i krajolika — kojima se povremeno bavio između 1884. i 1928. godine — ogledao se osobito u vrijeme priprema za Milenijsku izložbu u Budimpešti 1896. godine, za koju je izradio 13 velikih akvarela hrvatskih starih gradova i krajolika (kat. br. 23, 43, 44, 66, 89, 102, 155, 175, 189, 255, 267, 282 i 319). Njegov su rad i 25 veduta starih gradova i novih građevina, kao i slikovitih predjela Hrvatske za zbornik »Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild«, Beč 1902., svezak »Croatien und Slavonien«. Ostali pojedinačni motivi potječu iz Slavonije, Like, Hrvatskog primorja itd.

ELU I/729—730

DIDEK ZORAN (Ljubljana 11. 6. 1910 — Ljubljana 27. 10. 1975)

Slovenski slikar. — Studirao je od 1928/9. i diplomirao 1933. na Akademiji u Zagrebu kod prof. Vladimira Becića. Bio je profesor crtanja na Višoj pedagoškoj školi i na Školi za umjetnički obrt u Ljubljani. Izlagao je svoje radove u Celju, Mariboru, Ljubljani, Zagrebu i Beogradu. Prema načinu prilaženja motivu blizak je realističkoj interpretaciji, a primjenjuje tonsku modelaciju. Slika pretežno pejzaže i mrtve prirode.

Muzej posjeduje velik broj njegovih radova u crtežu, akvarelu i gvašu, vedute starih gradina, rađene prema starijim predlošcima.

ELU II/43; OLU

ETTINGER MARA

Slikarica, sudjelovala 1891. na izložbi Društva za umjetnosti i umjetni obrt i 1902. na Umjetničkoj izložbi u Zagrebu. Na obje je izložbe prikala motive cvijeća i voća u pastelu.

U zbirci se nalazi akvarel s vedutom iz Krškog (kat. br. 122).

Katalozi izložbi 1891. i 1902., OLU.

FABBRIS RICCARDO

Nema podataka o ovom slikaru, očito amateru talijanskog porijekla, koji je 1873. godine naslikao zanimljivu vedutu Vrbnika i posvetio je Matiji Brusiću (kat. br. 301).

GOECK ili GLOCK

Autor crteža olovkom koji prikazuje vojni logor u Avtovcu u Hercegovini 1893. godine (kat. br. 1).

GORTAN JULIJA

Vezišlja kosom na svili iz prve polovice 19. stoljeća, koja je potpisala krajolik (kat. br. 322), a prema načinu rada njena je i veduta (kat. br. 323) u istoj tehnici.

HORVAT-MEĐIMUREC JOSIP

Zakašnjeli predstavnik historijskog slikarstva u Hrvatskoj. Njegova djelatnost pada između godine 1928. i 1944. Slika osim toga portrete, pejzaže i ratne prizore. U Muzeju se nalazi više uljenih slika s navedenim motivima, a od veduta stari grad u Sisku (kat. br. 223).

MSHS, 40; novinski izvještaji o izložbama, OLU.

IVANKOVIĆ VASO (BARTUL) (Carigrad 1815 — Trst 11. 2. 1898)

Pomorski kapetan duge plovidbe i slikar samouk. Veoma plodan slikar motiva iz pomorskog života, prvenstveno brodova, isprva jedrenjaka, kasnije i parobroda. Slika s mnogo rutine i očito je da u tančine poznaje jedrenjake i njihovu snast. On je realist, točan reproduktivac viđenih objekata, ali bez veće originalnosti i mašte. Imao je atelier u Trstu i radio je po narudžbi, kao npr. serije slika za tadašnja brodarska društva. Sačuvano je oko 300 njegovih uljenih slika, osobito u Povijesnom i pomorskom muzeju na Rijeci, Pomorskom muzeju JAZU u Dubrovniku, Pomorskom muzeju u Kotoru, a u PMH slika broda »Abraham« iz 1888. godine (kat. br. 364).

Kat. XIX, 202; J. Luetić, Prilog o slikaru brodova Ivankoviću. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 12, Split 1961, 298—306; J. Luetić, Kap. Bazi Ivanković naš istaknuti slikar jedrenjaka XIX st. Pomorski zbornik JAZU II, Zagreb 1962, 1891—1895; ELU III, 40.

IVEKOVIĆ OTON (Klanjec 17. 4. 1869 — Zagreb 4. 7. 1939)

Poznat prvenstveno kao slikar mnogobrojnih i u svoje vrijeme vrlo popularnih prizora iz hrvatske povijesti, od kojih se čitav niz čuva u Muzeju. Manje je poznato da je slikao vrlo dobre portrete, a isto tako i niz veduta i pejzaža. To su pretežno intimni doživljaji zagorskog krajolika, njegove uže domovine, a potkraj života motivi iz starog grada Velikog Tabora i njegove okolice, gdje je tada stanovao. Niz izvrsnih crteža tih motiva nalazi se u Grafičkoj zbirci Nacionalne sveučilišne biblioteke u Zagrebu. Krajolike je slikao u akvarelu (kat. br. 289) i ulju (kat. br. 290), a mnogi su motivi reproducirani u ilustriranim časopisima koncem 19. i početkom 20. stoljeća. Zajedno s Belom Csikos Sessijom pripremio je za Milenijsku izložbu u Budimpešti 1896. godine niz velikih akvarela (kat. br. 2, 30, 46, 56, 71, 164, 222, 228, 270, 271, 279 i 317), a sudjelovao je i kod ilustriranja sveska »Croatien und Slavonien« zbornika »Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild«, Beč 1902, s dvadesetak veduta starih gradova i motiva iz različitih dijelova Hrvatske.

ELU III, 43; MSHS 35—38; D. Schneider, Oton Iveković, Izložba iz fundusa. Moderna galerija, Zagreb 1975.

JELINKA A.

Ništa nije poznato o autoru zanimljive male vedute kurije Rakov Potok (kat. br. 196).

JIROUSEK ANTUN (Križevci 19. 5. 1873 — Zagreb 1. 4. 1948)

Povjesničar umjetnosti, likovni kritičar, ilustrator i muzealac. Bio je 1899—1903. asistent u Arheološkom muzeju u Zagrebu, 1925—1933. direktor Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu, a 1933—1940. direktor Moderne galerije u Zagrebu. Za svojih obilazaka terena i pregleda spomenika kulture i umjetnosti crtao je različite objekte (u arhivu Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu) i pojediniosti: oltare, crkveni namještaj (PMH). Iz 1930. godine potječe njegov crtež izgleda stare crkve sv. Križa u Križevcima (kat. br. 116 a).

ELU III, 85.

KAURIĆ ANĐELKO (Varaždin 7. 5. 1897 — Zagreb 12. 4. 1948)

Slikar i grafičar, polazio je 1915—16. Uumjetničku akademiju u Zagrebu (Csikos, Crnčić, Kovačević), studirao je i u Beču. Za vrijeme I svjetskog rata bio je uz Otona Ivekovića ratni slikar u Galiciji, odakle potječe nekoliko crteža u zbirci Muzeja. Izlagao je u Zagrebu samostalno između 1917. i 1927. i na više kolektivnih izložbi. Slikao je u ulju pejzaže iz okolice Zagreba i iz Dalmacije, figuralne kompozicije i autoportrete. Bavio se i bakropisom, pretežno sa zagrebačkim motivima. U zbirci PMH nalazi se akvarel koji prikazuje planinu Javornik u Bosni 1916. godine (kat. br. 87).

ELU III, 161.

KIRIN VLADIMIR (Zagreb 31. 5. 1894 — 5. 10. 1963)

Grafičar i slikar. Polazio je Srednju graditeljsku školu u Zagrebu i Umjetničku akademiju u Beču (F. Schmutzer). Usavršavao se 1919. godine u Londonu. Izdao je niz mapa s vedutama (1921. London, Pariz, Italija, 1923. dalmatinski gradovi, 1925. »Stari Zagreb«), kao i pojedinačne crteže i grafičke listove sličnih motiva. U ulju je slikao pejzaže iz okolice Samobora, vedute iz starog Zagreba itd. Osobito je značajan kao ilustrator i oprematelj knjiga. U Muzeju je osim prizore »Serežani pred Kamenitim vratima« i veduta starog Kaptola prije potresa 1880. godine (kat. br. 311),

ELU III, 181; MSHS 39, 105/6.

KOMADINA DANIJEL (Donji Budački 9. 2. 1841 — ?)

Krajiški časnik, crtač amater. Sin krajišnika, polazio je osnovnu školu u Vukmaniću, a 1859. godine zanovačen je kao redov u Slunjskoj krajiškoj pukovniji br. 4. Slijedećih je godina polazio Kadetsku školu u Karlovcu i od 1862. godine napredovao u vojnoj službi. Sudjelovao je 1866. u vojni u Istri i Furlaniji, a 1878. dodijeljen je bosanskom Osiguravajućem korpusu kao zapovjednik žandarmerijske čete u Sarajevu. Vjerojatno je u to vrijeme izradio crtež gradine Dobor u Bosni (kat. br. 40). Vršio je zatim različite dužnosti u Bosni i Hercegovini, sve dok nije prebačen u bosansko-hercegovačku civilnu službu, pa nije poznat dalji tok njegova života.

Podaci iz Rratnog arhiva Austrijskog državnog arhiva u Beču.

KOSTERSITZ VON MARENHORST KARL (Litovel, Moravska 29. 6. 1839 — Josefstadt/Josefov, Češka 1. 10. 1897)

General, slikar amater. — Stupio u vojsku 1859. godine i službovao u Ugarskoj i Slavoniji kod izrade vojnih karata. Šef generalštaba, među ostalim 1867/68. i u Zagrebu. Sudjelovao u okupaciji Bosne 1878. godine i istakao se u borbama oko Doboja. Imao je veliki dar za crtanje, a od njegove ruke potječu prvi crteži Sarajeva iza okupacije. Naslikao je »Spomenik kod Jajca« 1881. godine, koji se u Muzeju nalazi u kopiji Josipa Mogorića (kat. br. 80).

ÖBL IV, 154—5.

KRUŠLIN MIHOVIL (Ključ, Hrvatsko Zagorje 4. 11. 1882 — Laduč na Sutli 5. 6. 1962)

Akademski slikar. Završio je 1911. godine Višu školu za umjetnost i umjetnički obrt u Zagrebu (Crnčić), a sudjelovao je kod slikanja Crnčićeva triptiha »Pogled s Plasa« 1909. godine. Boravio je u Parizu i u Italiji. Slikao je u ulju i akvarelu motive s Jadrana »u tradiciji akademskog uljepšanog realizma«. Održao je između 1904. i 1953. dvadesetak samostalnih izložbi u Zagrebu i sudjelovao na skupnim izložbama u zemlji i inozemstvu. Kao izraziti pejzažist radio je akvarele iz Dalmacije, Hrvatskog primorja, Gorskog kotara i savske doline. U Muzeju se, osim nekih prizora iz vremena I svjetskog rata, nalazi i akvarel Hreljin-grada (kat. br. 75).

ZZH, 151; Stan. II, 547; TB XXI, 24; ELU III, 257; V. Maleković, Nadaren plenerist. Vjesnik, Zagreb 17. 2. 1976, 12.

LANDSINGER SIGISMUND (Vukovar 22. 4. 1858 — ?)

Slikar i grafičar, studirao kratko vrijeme na Akademiji likovnih umjetnosti u Beču 1878/9. U Firenzi bio đak Arnolda Böcklina, a zatim se nastanio u Münchenu, gdje je na način svog učitelja slikao pejzaže i kompozicije. Na području grafike specijalnost su mu monotipije u boji, bakropisi i litografije. U Povijesnoj galeriji u Budimpešti nalaze se njegove kopije po slikama u Schleissheimu kod Münchena i u Nürnbergu. Za Milenijsku izložbu u Budimpešti 1896. godine naslikao je četiri vedute starih gradova iz svoje uže domovine (kat. br. 53, 77, 213 i 259).

TB XXII, 305; B IV, 390; ELU III, 276.

LEARD JOSEPH (Rijeka 11. 10. 1824 — 23. 1. 1897)

Sin konzula Velike Britanije u Rijeci, polazio je tamo škole: osnovnu, pripremnu za tehniku i započeo nautiku. Od 1836. do 1843. bio je pitomac inženjerske akademije u Beču, koju je završio kao potporučnik. Prema podacima o unapređivanjima i premještanjima u vojnoj službi, kao i prema njegovim datiranim radovima, moguće je rekonstruirati njegov život pun putovanja i novih utisaka. Služba ga je vodila od Peschiere do Temi-

švara, od Brna do Kotora. Crtao je i slikao akvarelom vedute, krajolike, narodne nošnje i male prizore iz svakodnevnog života. Muzej posjeduje ukupno preko pedeset Leardovih akvarela, od toga je 24 veduta i krajolika (kat. br. 15, 78, 86, 101, 107, 111—114, 169, 191—194, 197, 246, 248, 253, 264, 293, 315, 320, 321 i 325), nastalih između 1844. i 1855. godine. Napustio je vojnu službu 1867. godine u činu potpukovnika, te je još 1893. imao svoje građevno poduzeće u Rijeci. — Leardova sestra Rosa (1823—1860) također je bila slikarica veduta i pejzaža.

Podaci iz Ratnog arhiva Austrijskog državnog arhiva u Beču, a iz iste obitelji potječe i Janko Leard koji je živio početkom ovog stoljeća i također se bavio slikarstvom. Njegovi su radovi bili izloženi u Rijeci 1960. godine.

Podaci iz Ratnog arhiva Austrijskog državnog arhiva u Beču; Vojni šematizmi; OLU, MSNN 11—12, 70—71.

MAHORCIG JOSEF (Trst 11. 2. 1843 — Graz 9. 10. 1923)

Slikar krajolika i figura. — Pastorak minijaturista Johanna Coppeta. Studirao je na Akademiji u Veneciji, a od 1866. godine na Akademiji sv. Ane u Beču kod A. Zimmermanna. Koncem šezdesetih godina restaurirao je slike u dvorcu Miramar kod Trsta. Zajedno sa mađarskim slikarom Heinrichom (možda Thugutom Heinrichom, portretistom koji je djelovao u Hrvatskoj između 1843. i 1849. godine) izradio je rodoslovlje obitelji Habsburg u krunidbenoj dvorani. Od 1869. godine djeluje u Grazu. Godine 1892. kopirao je uljenu sliku Karla von Kistersitza »Spomenik kod Jajca« iz 1881 (kat. br. 80), vjerojatno po narudžbi generalmajora Paula Hostineka koji je sliku posvetio 53. pješačkoj pukovniji.

TB XXIII, 569

MANZONI ANNIBALE

O tome slikaru nema spomena u enciklopedijama likovnih umjetnika, pa se podaci o njemu mogu rekonstruirati jedino prema radovima koji su sačuvani u Hrvatskoj. U »Luni« (Uniterhaltungsblatt, Beilage zur Agrarmer Zeitschrift) iz godine 1838. objavljen je članak »Schloss Tersatto bei Fiume« i tu se spominje veduta Kvarnera »koju je snimio i većim dijelom već izveo poznati slikar Annibale Manzoni po narudžbi gospodina grofa (Nugenta).« Ta se veduta nalazi u zbirci (kat. br. 202). Da je Manzoni bio dulje vremena povezan svojim radom za Nugenta, pokazuju dvije vedute Trsata u Grafičkoj zbirci Arhiva Hrvatske koje prikazuju stanje staroga grada prije (oko godine 1827) i poslije restauracije koju je izveo Nugent (god. 1837). Manzoni je naslikao i drugi stari grad u Nugentovu posjedu, Bosiljevo (oko god. 1830) i ta se slika nalazila u posjedu bosiljevačkog župnika. Konačno, u Muzeju se nalazi i velika panorama Rima, slikana s vrha Senatorske palače na Kapitolu, vjerojatno također negdje oko 1830. godine. Prema podacima iz starih kartoteka i ova panorama po-

tječe iz Nugentova posjeda, a Muzeju ju je darovao dr Milan Šenoa 1902. godine. Kupljena je na »aukciji Nugentovoj u Bosiljevu 1899«, a valjda je tada Arhiv kupio dvije vedute Trsata, a župnik vedutu Bosiljeva.

E. Laszowski, Hrvatske povjesne građevine I. Zagreb 1902, 6. Reprodukcije Trsata uz naslov, a Bosiljeva str. 113.

MARSIGLI LUIGI FERDINANDO (Bologna 20. 7. 1658 — 1. 11. 1730)

Talijanski polihistor, političar i putopisac. Od 1681—1704. bio je general i diplomat u službi Austrije, a 1699—1701. predsjednik komisije za određivanje austrijsko-turske granice nakon mira u Srijemskim Karlovcima. Putovao je u više navrata našim krajevima, pa je zatim objavio putopise. Kopija njegove vedute grada i samostana u Goričkoj na Zrinskoj gori nalazi se u zbirci Muzeja (kat. br. 58).

Enciclopedia italiana, Roma XXI/1934, 424—5; EJ VI, 29.

MATASIĆ STJEPAN (Bosna ? — Zagreb 1944)

Slikar samouk, slikao je akvarelom i uljem pretežno krajolike i vedute. Slike su mu pune svjetla i jakih boja. Izlagao je više puta u Zagrebu samostalno i u grupi. U Muzeju se nalaze vedute iz Hrvatske (kat. br. 143, 201 i 284) i Bosne (kat. br. 81, 82, 84, 171 i 295).

OLU — članci i popisi izloženih radova.

METHUDY ADOLFO (Beč 23. 9. 1812 — Zagreb 2. 5. 1892)

Akademski slikar i učitelj crtanja. — Upisao se na bečku Akademiju likovnih umjetnosti u studenom 1832. godine. Pohađao je i specijalnu školu za slikanje cvijeća, gdje je tada bio profesorom poznati Sebastian Wegmayr. U Zagreb je Methudy došao 1842. godine, te je postao učiteljem crtanja na gimnaziji i drugim školama, a davao je i privatnu poduku. Izradio je više crteža veduta koje su u litografiji objavljene kao prilozi listu »Agrarmer Zeitung« 1844. i 1845. godine. U Zagrebu se oženio Marijom Wagner iz Ptuja, s kojom je imao četiri kćeri i sina Maksimilijana, također slikara. Adolfo Methudy bio je 1848. godine član zagrebačke Narodne straže. Godine 1860. prestao je raditi na gimnaziji. Na velikoj izložbi u Zagrebu 1864. godine izlagao je Methudy »vlastite risarije i izradjenja svojih učenikah«. Privatni učenici bili su mu, među ostalim, viceadmiral Tegetthof i njegov brat, grof Christalnigg, grof Andrija Palffy, grof Coronini, grofica Aleksandrina Kulmer, barun Gejza Rauch, veliki župan Rubido-Zichy, odjelni predstojnik dr Izidor Kršnjavi, građevinski savjetnik Juraj Augustin, načelnik grada Zagreba dr Milan Amruš, kr. savjetnik Kömley i drugi, kako stoji u Methudyjevu nekrologu. Umrovljen 1886. godine, Adolfo Methudy umro je u dobi od 83 godine i pokopan na tada novom groblju Mirogoj. — U Muzeju se nalazi pejzaž iz vremena studija u Beču (kat. br. 324).

Arhiv Akademije likovnih umjetnosti u Beču; Historijski arhiv grada Zagreba; Narodne novine LVIII/1892, 101, 3.5, 2; Kartoteka Uprave groblja Mirogoj; MSV, 184.

METHUDY MAKSIMILIJAN (Zagreb 15. 11. 1849 — Klanjec oko 1920) Jedini sin slikara i učitelja crtanja Adolfa Methudyja. — Nakon tri razreda gimnazije čini se da je prestao polaziti školu, pa se upustio u krivotvorenje novčanica. Uхваćen je 1865. godine, kad je preobučen kao žena — pokušavao promijeniti falsifikate. Obzirom na malodobnost osuđen je na pet godina tamnice, a već slijedeće godine zamolio je pomilovanje od cara. Već 1867. dobiva putnicu, a školske godine 1879/80. upisuje se na Akademiju likovnih umjetnosti u Beču. Osim slikarske škole polazio je i predmete: perspektiva, nauka o stilu, anatomija, opća povijest i povijest umjetnosti. Nije poznato kako dugo je polazio Akademiju. — Prvi datirani i sačuvani radovi Maksimilijana Methudyja potječu iz godina prije odlaska na studij u Beč: pejzaži iz 1867. i 1868. godine (kat. br. 326, 327 i 6). Sa studija donio je niz velikih crteža ugljenom prema sadrenim odljevima antičkih kipova i po živim modelima, no u tim se radovima jako osjeća intervencija profesora. Čuvaju se također u Muzeju. Od 1880. godine počinje Maksimilijan crtati i akvarelirati vedute Zagreba i pejzaže iz okolice (kat. br. 328, 307—309, 328—330, 177—179), po kojima se ne bi reklo da je učio na Akademiji. Već 1881. godine osmjeljuje se na prvu samostalnu izložbu, te izlaže u Narodnom muzeju (JAZU) tri uljene kopije slika iz galerije bečke Akademije, koje je očito izradio za vrijeme studija: »Vodopad Labra u Norveškoj« (kat. br. 130) prema Augustu Wilhelmu Leu-u, »Večer na Tisi« prema Ottu von Thorenu i »Mlin u Tirolu« prema Robertu Russu. Neko je vrijeme bio činovnik mađarskih kraljevskih željeznica (1881), radio je i kod građevinskog odsjeka zemaljske vlade kao crtač (1893—1897). U međuvremenu je 1886. godine imao »Artistički atelier i risaonicu« u Ilici br. 53, te je izdavao litografirane vedute i portrete. Na jubilarnoj izložbi u Zagrebu 1891. godine izložio je uljenu kopiju Čermakove kompozicije »Ranjeni Crnogorac«. Godine 1897. napustio je Zagreb i postao namjesnim učiteljem crtanja na realnoj gimnaziji u Vukovaru. Slikao je ikonostase, napr. za crkvu u Budeniku, a bavio se i fotografijom. Nakon 1902. godine napustio je Vukovar, te je službovao kao geometar, prvo u Križevcima, a zatim u Klanjcu, gdje je i umro.

Arhiv Akademije likovnih umjetnosti u Beču; Arhiv SR Hrvatske; Historijski arhiv grada Zagreba; Agramer Zeitung; Narodne novine; Pozor/Obzor; Obrtnik; Srijemske novine; MSV, 184.

MISERA EDMUND (Brno 24. 10. 1848 — Beč 23. 9. 1935)

Časnik tvrđavske artiljerije i slikar-amater. — Sin državnog službenika, polazio je gimnaziju, a zatim je stupio u topničku školsku satniju u Krakovu, te 1868—70. polazio Topničku kadetsku školu u Beču. U toku svog dugog službovanja služio je u različitim mjestima Austro-Ugarske, među

ostalim od 1879. do 1883. u Mostaru, kao »Feuerwerksmeister« topničke oružane. Očito je iz Mostara poduzimao svoja putovanja u primorske gradove i otoke. Kasnije je službovao u Lavovu, Bečkom Novom Mjestu i u Beču. Umirovljen je u činu pukovnika 1907. godine, a 1911. dobio je čin generalmajora. Ostatak života proveo je u Beču. Šematizam umirovljenika spominje i njegova odlikovanja: Red Franje Josipa — kao vitez tog reda dobio je 1908. godine plemstvo s predikatom »von Hiessmont« — Ratna medalja, Brončana jubilarna spomen-medalja, Jubilarni vojni križ, kao i perzijski Red sunca i lava. — U zbirci Muzeja nalazi se 48 akvarela, koji prikazuju predjele i objekte iz Dalmacije i Boke Kotorske. Nastali su pretežno između 6. 3. 1880. i 2. 9. 1881, vjerojatno prilikom Miserinih obilazaka tvrđava u tom području. Tek manji broj akvarela prikazuje prirodne ljepote — kao slapove Krke (kat. br. 119—121), rijeku Omblu (kat. br. 203—204) ili dolinu Cetine (kat. br. 167) — ili posve nevojničke objekte, kao samostane Visovac (kat. br. 298), Poljud (kat. br. 186) i Savinu (kat. br. 217), crkvu Crkvice (kat. br. 34) i rimske ruševine u Solinu (kat. br. 233). Gotovo se u svim drugim prikazima osjeća profesionalni interes autora. Na velikom se broju akvarela nalazi poneki objekt koji je zapeo za oko artiljerca, pa makar i u pozadini glavnog prikaza: tvrđave na vrhovima oko Lopuda (kat. br. 140), povrh Knina (kat. br. 99), Meljina (kat. br. 150), Šibenika (kat. br. 263), Splita (kat. br. 236) i Klisa (kat. br. 94—95). Vrlo je često neki fortifikacioni ili inače vojnički važan objekt sadržaj akvarela: tvrđave Duboka (kat. br. 45), Mamula (kat. br. 146) i Kosmač (kat. br. 103), te svjetionik kod Malog Lošinja (kat. br. 141), granična kaula kod Drijena (kat. br. 55) i objekti iz Zadra (kat. br. 303—304). Autora jednako zanimaju i stare utvrde Dubrovnika (kat. br. 48), Hvara (kat. br. 76), Kotora (kat. br. 108—109), Stona (kat. br. 247) i Trogira (kat. br. 276). Iako se prema načinu crtanja i slikanja odmah vidi da Misera nije bio slikar po profesiji, njegov je crtež ipak vojnički pedantan i precizan, a po tome su njegovi akvareli dokumentarno zanimljivi. Vlastoručno izrađen popis nabraja prvo 45 brojeva za koje u opasci kaže da su »snimljeni godina 1880—1881.«, te kasnije dodaje još jednu vedutu iz 1896. (Kotor) i dvije iz 1898. (Solin i Zadar). Usporedba popisa sa signaturama na akvarelima pokazuje da je autor u popisu pogrešno naveo neke datume. — Miserine je akvarele odnijela neka njegova rođakinja prilikom svoje udaje u Pariz. Od njenog muža kupio je slike Avdo Humić, vlasnik jedne pariške umjetničke galerije.

Podaci iz Ratnog arhiva Austrijskog državnog arhiva u Beču; Vojni šematizmi aktivnih i umirovljenih oficira; J. Depolo, Dalmacija prije sto godina. Vjesnik 1972.

MÜLLER

Nepoznat slikar, možda časnik, koji je izradio vedute Kupinova iz 1912. i 1915. godine (kat. br. 124—126, 128—129).

NOVAK MIJAT (Petrinja, 27. 8. 1800 — ?)

Možda je identičan s potporučnikom istog imena koji je 1844. službovao u Sedmogradskoj krajiškoj pješačkoj pukovnici br. 16. — Poznato je da je Mijat Novak 1848. godine bio blagajnik Slavenskih plesova u Beču, jer je 1854. godine, kao tajnik banske vlade darovao kazališnom odboru u Zagrebu »pet krasnih odielah za 2 Šerbina, 2 Dalmatinca i 1 Šerežanina«, koja je »za iste plese od novacah darovanih u tu svrhu po Slavenih ponajviše južnih, a i Slavenih inih obojega spola nabavio, uz nastalo malo zatim prevratno doba godine 1848 u Beču uzčuvao, te odatle sa sobom u Hrvatsku dopremio.« Prilikom popisa stanovništva 1857. godine, Novak je već u mirovini, a stanuje sa ženom Ljubicom rođenom Knezić, iz Otrovanaca u Đurđevačkoj pukovnici, u Vlačkoj ulici br. 103 (danas 68). Godine 1864. izlaže Novak na velikoj izložbi u Zagrebu »kratkopisni pokušaj, dvie slike, svoje radnje«, koje je poslao iz Siska br. 46, gdje tada živi. Stari grad u Sisku naslikao je 1866. (kat. br. 220). U Grafičkoj zbirci Arhiva SR Hrvatske čuvaju se dva njegova crteža s akvarelom crkve u Remetama iz 1868. godine, koji prikazuju izgled tog objekta prije velikog potresa. Iste godine ponudio je Novak JAZU na otkup 60 komada svojih izvornih akvarelnih slika, nastalih između 1840. i 1868. godine za 261 for. 30 kr. Prema sačuvanom popisu očito se radilo o prvorazrednim dokumentima, o izgledu objekata koji su još za autorova života srušeni — kao napr. toranj na zapadnoj strani Južnog šetališta u Zagrebu — i o kojima nema drugih likovnih zapisa. JAZU je odbila da kupi te akvarele, vratila ih je 1869. autoru, a danas im se zameo trag.

Vojni šematizam; Historijski arhiv grada Zagreba; Narodne novine XX/1854. 43, 113; Katalog I gospodarske izložbe 1864, br. 3619; M. Scheider, Likovni dokumenti građevne povijesti Remeta. Iz starog i novog Zagreba III, Zagreb 1963, sl. str. 99; Arhiv JAZU, 1868, br. 246.

PICHLER H[ERMANN]

Slikar amater, možda identičan s poručnikom u pješačkoj pukovnici br. 47. Naslikao je 1913. godine akvarel Kupinova (kat. br. 127).

Vojni šematizam; Podaci Vojnopovijesnog muzeja u Beču.

POLESNY JOSEF (Zahori, Češka 29. 6. 1839 — Bileća ? 30. 3. 1895)

Vojni inženjer i crtač. — Polazio je gimnaziju, četiri godine obrtne škole, a od 1874. godine započinje vojnu službu kao sappeur (prikopar). Završio je 1878. vojnu građevinsku školu u Olomoucu, te je 1879. službovao u Banjoj Luci i Sarajevu. Možda je tada izradio kopiju prema nepoznatoj predlošku koja prikazuje Bihać u vlasti Turaka (kat. br. 10). Kasnije je bio premješten u Trebinje i Bileću, gdje je vjerojatno umro.

Vojni šematizmi; Podaci iz Ratnog arhiva Austrijskog državnog arhiva u Beču.

QUIQUEREZ FERDO (Budim 17. 3. 1845 — Zagreb 12. 1. 1893)

Akademski slikar povijesnih kompozicija, prizora iz narodnog života, portreta i pejzaža. — Učio je prvo u Zagrebu kod Josipa Franje Mückea, zatim od 1870. do 1872. na Akademiji u Münchenu, od 1872. do 1875. u Veneciji i Rimu. Godine 1875. odlazi iz Rima preko Dalmacije u Crnu Goru, gdje se zadržava na Cetinju, a 1876. polazi sa crnogorskom vojskom u Hercegovinu. U jesen 1876. vraća se u Zagreb, gdje djeluje do smrti, odlazeći u pokrajinu zbog pojedinih narudžaba. — Na području vedute i pejzaža ogledao se Quiquerez već u svojim ranim godinama, što je vidljivo iz sačuvanih crtanki: Ozalj iz 1868/9. (kat. br. 176) i niz studija (kat. br. 337—349). Iz vremena studija u Münchenu očigledno potječe jedini izrazito romantični krajolik u hrvatskom slikarstvu (kat. br. 350) i neki crteži (kat. br. 351—353). U Italiji nastale su neke od najboljih slikarevih veduta: Firenza u sutonu (kat. br. 54), obala Tibra u Rimu (kat. br. 207), stari toranj u Rimu (kat. br. 208) i pejzaž iz Rimske Campagne (kat. br. 209). Ovim su malim uljenim slikama srodni pejzaži iz Dalmacije (kat. br. 354—357), a tada nastaje i najpoznatija Quiquerezova slika »Porta Terraferma u Zadru« (kat. br. 302). Toj slici dostojno uz bok stoje i vedute Kotora (kat. br. 107) i Cetinja (kat. br. 32), na koje se nadovezuje i nekoliko krajolika iz Crne Gore (kat. br. 35—36). U Hercegovini izradio je slikar samo neke crteže Nevesinjskog polja (kat. br. 157—158) i kule Čengić-age u Lipniku kod Gackog (kat. br. 133). Nakon povratka u Zagreb jedini je opsežniji rad na području vedute prikupljanje građe za ilustriranje drugog izdanja zemljopisa Hrvatske Vjekoslava Klaića. S putovanja Slavonijom i Srijemom 1878. godine sačuvano je 27 crteža gradova, sela, starih gradina i samostana. Iz istog vremena potječe i mala uljena slika »Zagreb — sv. Duh« (kat. br. 305), dva mala krajolika (kat. br. 362—363) i crtež Marije Bistrice (kat. br. 147) iz vremena kad je radio zidne slikarije i trijem oko crkve, 1882—84. godine.

A. Kassowitz-Cvijić, Ferdo Quiquerez. Hrvatsko kolo XII, Zagreb 1931, 115—144; ELU IV, 41; MSHS 28—34; MSNN 22—24, 92—102; D. Schneider, Ferdo Quiquerez, Izložba iz fundusa. Moderna galerija, Zagreb 1977.

RADOČAJ FRANJO (Starčevo, Banat 1902 — Beograd 2. 3. 1948)

Slikar i grafičar. — Polazio Umjetničku školu u Beogradu i Umjetničku akademiju u Zagrebu, gdje je diplomirao 1940. godine. Profesor škole za primenjenu umetnost u Beogradu. Intenzivno se bavio grafikom. Izlagao je od 1934. do 1948., a posmrtna izložba održana je u Beogradu 1961. godine. — U Muzeju se nalazi velika slika Harmice u Zagrebu (kat. br. 310), izrađena prema bakropisu Branka Senoe. Vjerojatno je Radočaj — zbog svog interesa za grafiku — imao kontakta sa Šenoom, a možda je za vrijeme studija u Zagrebu po narudžbi Gradskog poglavarstva izradio svoju verziju motiva u ulju. U Galeriji slika Matice srpske u Novom Sadu nalaze se dvije Radočajeve slike: »Dolina Rame« i »Mrtva priroda«, a u Na-

rodnom muzeju u Vršcu veći broj crteža, bakroreza i linoreza, kao i uljene slike: Autoportret, »Devojačko kolo pored jezera«, »Ulica Vršca« i drugo.

Popis slikarskih i vajarских dela u muzejima i galerijama slika Vojvodine. Novi Sad 1965, 57, 110; OLU.

ROMANO E(DUARD)

Akademski slikar, izradio je koncem 19. stoljeća dvije vedute Karlovca (kat. br. 92—93), a datirana je mala uljena slika na limu »Veduta dvora Eltz prije dogradnje« u Gradskom muzeju Vukovar, 1896. — O ovom slikaru nema podataka u priručnicima. Jedina osoba istog prezimena je Eduard vitez Romano von Ringe (Beč 6. 9. 1852 — ?), sin dvorskog arhitekta Johanna Romano von Ringe, časnik inženjerske struke, koji je službovao od 1873. do 1905. godine, među ostalim od okupacije u Bosni, gdje je gradio cestu kod Višegrada. Možda je spomenuti slikar sin ovog inženjera.

Podaci iz Ratnog arhiva Austrijskog državnog arhiva u Beču; Vojni šematizmi.

SCHMIT

Autor malog akvareliranog crteža Stubičkih toplica iz početka 19. stoljeća (kat. br. 251). — Prezime bez inicijala imena ne omogućava identifikaciju autora, koji je po svoj prilici bio amater.

SEEBURGER H.

Tri vedute dijele tvrđave u Olomoucu u Moravskoj (kat. br. 370—372) označene su utisnutom signaturom »H. Seeburger Olmütz«, a na poleđini posvetom pukovnika Franje pl. Miksića iz 1889. i 1890. godine.

SMOČINSKI F.

Autor dvaju akvarela: Bjelovar (kat. br. 13) je signiran i datiran 1892, dok je vrlo srodna veduta grada Ribnika (kat. br. 200) očito od iste ruke. O slikaru, očito amateru, inače nema podataka.

STRBORSKY M.

Slikar primorskog krajolika iz početka 20. stoljeća (kat. br. 367), vjerojatno akademski školovan, ali o njemu nema podataka.

SUNKO MILAN (Zidani Most 5. 12. 1860 — Zagreb 9. 3. 1891)

Akademski slikar. — Studirao je na bečkoj Akademiji. Slikao je u akvarelu pejzaže, portrete, prizore iz pučkog života. Bavio se također numizmatikom, arheologijom, heraldikom, snimao je arhitektonske spomenike, osobito križevačkog kraja. Radovi su mu bili na izložbama u Zagrebu 1891. i Budimpešti 1896. godine, te kod ilustriranja djela »Die öster-

reichisch-ungarische Monarchie...« 1902. Veći broj Sunkovih veduta nalazio se u Muzeju Braće hrvatskog zmaja u Ozlju, među ostalim i Črnomelj (kat. br. 39). Jedan od najboljih njegovih radova je veliki akvarel grada Kalnika (kat. br. 91).

ZZH 250; ELU IV, 35.

SZENTKERESZTY ARPAD

Slikar amater iz Kaloče koji je 1880. godie nacrtao olovkom vedutu starog utvrđenog Višegrada u Mađarskoj (kat. br. 299).

SPREM ZVONIMIR (Koritna 1. 8. 1890. — ? 1920)

Akademski slikar. — Studirao na Akademiji u Zagrebu od 1911/12. godine. Slikao je motive iz Kostajnice i okolice, zatim iz Samobora i Skopja. Priredio je 1916. u Kostajnici samostalnu izložbu. U Muzeju se nalazi slika rodne kuće feldmaršala Svetožara Borojevića u Umetiću, na cesti Petrinja—Kostajnica (kat. br. 281) iz 1917. godine, koja potječe iz Muzeja Braće hrvatskog zmaja u Ozlju.

OLU.

TRUHLI DRAGAN

Slikar amater iz Zagreba, izrađuje uljem vedute gradina (kat. br. 373—374).

UHLIK JOSIP (Tuzla 18. 4. 1896 — Zagreb 2. 12. 1957)

Potpukovnik, slikar amater. — Bio je slikar Karađorđevića, slikao je kraljevsku djecu. U Muzeju se nalaze dva historizirana portreta Petra Zrinskog, a u Narodnom muzeju u Zrenjaninu veliki portret Petra II Karađorđevića. Muzej čuva i četrdesetak Uhlikovih veduta starih gradova, dijelom izrađenih vrlo sigurno i vješto u crtežu perom i tušem, dijelom u fino slikanom akvarleu, koji djeluje kao da je rađen prema prirodi, iako je poznato da su sve vedute imale kao predloške starije crteže ili fotografije.

Popis slikarskih i vajarских dela u muzejima i galerijama slika Vojvodine. Novi Sad 1965, 123.

WEINGÄRTNER DRAGUTIN (Mobelnice, Moravska 15. 5. 1841 — Samobor 8. 8. 1916)

Slikar amater. — Završio je vojno-inženjersku akademiju, sudjelovao u ratovima 1864. i 1866. godine, stekao niz odlikovanja. Umirovljen je 1866. u činu natporučnika, te se nastanio na obiteljskom posjedu Velika Mlaka u Turopolju. Slikao je portrete, seljačke tipove i prizore iz narodnog života Turopolja, mrtvu prirodu, nekoliko historijskih kompozicija koje su stekle veliku popularnost, no najbolji su mu radovi na području vedute i pejzaža. Tim se motivima bavi od 1864. godine, a nedatirani radovi

moгу se svrstati prema signaturi, jer slike signira »C.v.W.« nakon 1896. godine kad je obitelj dobila plemstvo. Slike se nalaze u PMH, Muzeju Turopolja u Velikoj Gorici, kao i u privatnom posjedu u Zagrebu, Samoboru i Maloj Gorici. U Muzeju je slika »Na pašnjaku« iz 1899. godine (kat. br. 365), koja prikazuje ergelu konja slikareve obitelji.

Vojni šematizmi; W 54/1886, 35; B 8/1955, 698; Kat. XIX, 217; A. Simić-Bulat, Karl Weingärtner. Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske X, Zagreb 1961, 5, 172—176; ELU IV, 571; MSHS 34—35, 90—95.

WEINGÄRTNER EDUARD

Akademski slikar o kojem nema podataka u priručnicima. Njegovo se ime ne spominje u plemićkoj diplomi obitelji iz 1897. što se može tumačiti da je možda umro prije te godine. Međutim, usprkos tome da je prezime prilično rijetko u nas, zasad se Eduarda ne može povezati s Dragutinom Weingärtnerom. — Poznat je samo malen broj njegovih radova, od kojih se nekoliko nalazilo u Muzeju Braće hrvatskog zmaja u Ozlju, odakle su u Muzej došle vedute Susedgrada (kat. br. 254) i Maksimira u Zagrebu (kat. br. 306), dok se po naslovu spominje veduta Ozlja koju je kopirao dr Antun Goglia, nekadašnji učenik Ferde Quiquereza. U privatnom se posjedu nalaze slike »Tri seljakinje na gorskom puteljku« i »Krajoлик sa seljakinjama na izvoru«. Sve je spomenute slike autor signirao samo incijalima.

Inventar Muzeja Braće Hrvatskog zmaja u Ozlju.

ZASCHE IVAN (Jablonec, Češka 13. 2. 1825 — Zagreb 1. 1. 1863)

Akademski slikar čija je gotovo čitava djelatnost vezana za Hrvatsku. Slikao je portrete, kompozicije religioznog sadržaja, seljačke nošnje i prizore iz života svojih suvremenika. Narudžba koja ga je dovela u Zagreb bila je upravo s područja pejzažne vedute: park Jurjaves. Tijekom čitavog života često je i rado slikao krajolike, pretežno akvarelom, jer nije bilo narudžbi za uljene slike osim u rijetkim slučajevima. Najradije je prikazivao posavski i prigorski pejzaž iz okolice Zagreba, a vrlo uspješno i kamenite predjele Like, kao i primorski krajolik gornjeg Jadrana. Prema vegetaciji osjećao je osobitu sklonost i prikazivao je jednakom vještinom veliko staro drveće kao i jednostavno sitno cvijeće. Kompozicija »Spomenik na Grobničkom polju« iz godine 1859. (kat. br. 67) povezuje krajolik s vedutom neobičnog, zamišljenog sklopa građevine i stubišta.

MSV 23, 191; MSNN 20, 86—87; MSP 39; M. Schneider, Slikar Ivan Zasche (1825—1863). Zagreb 1975.

KATALOG

SASTAV KATALOŠKE JEDINICE

Redni broj	Mjesto, položaj ili objekt	Vrijeme
	Opis	
	Tehnika, mjere, signatura	
	Naslov	
	Porijeklo	
	Način i vrijeme nabave	
	Inventarni broj	
	Objavljeno, reproducirano	
	Izloženo	

KRATICE

bs.	bez signature
dd.	dolje desno
dl.	dolje lijevo
gd.	gore desno
gl.	gore lijevo
sign.	signirano
u.	ugao
v.	verso

1. AVTOVAC, Hercegovina 1893.
Pogled na vojni logor na podnožju brežuljka. U prednjem planu desno ruševina, u srednjem polja i voda.
Crtež olovkom, 211/272 mm. Sign. dlu. »Avtovac 1893. 31/7 Glock . . .«
»K.u.k. Lager zu Avtovac am 30. Juli, 1893. Legende: 1. Casino 2. Kegelbahn 3. Mannschaftbaraken A. Truppenhospital 5. Bettenmagazin 6. Stallungen 7. Kula am Jovanovo brdo 8. Schanze 9. Čenčić-Ruine 10. Mušica-Bach«
24.731
2. BAKAR 1895.
U sredini u krugu kompleks građevina, lijevo i desno morska pučina.
Akvarel, 510/680 mm. Sign. dl. »Oton IVEKOVIĆ 1895.«
»BAKAR«
Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 14.
24.714
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
3. BAKAR
U dnu kompleks građevina, u prednjem planu ulica, desno ograda vrta.
Crtež perom i tušem, 245/333 mm. Bs. Josip Uhlik
»Bakar«
13.200
4. BARILOVIĆ, na Korani
U dnu na uzvisini stari grad, u prednjem planu rijeka, lijevo most.
Akvarel, 214/264 mm. Bs. Josip Uhlik
»Barilović«
25.853
5. BAŠKA, otok Krk
Lijevo visok toranj, u sredini ulica, desno kuće.
Crtež perom i sepijom, laviran, 205/130 mm. Bs. Zoran Didek
»Baška«
25.854

6. BEČ, Augarten 1868.
U dnu visoko, gusto drveće, ispred toga balustrada i cesta.
Crtež olovkom, 310/423 mm. Sign. dolje »M. Methudy 868 Studie Augarten Wien«
26.025
7. BEDEKOVČINA GORNJA, Hrvatsko Zagorje
Jednokatni dvorac strma krova, okružen drvećem.
Crtež perom i tušem, 240/348 mm. Bs. Josip Uhlik
»Bedekovčina«
25.855
8. BELEC, južni obronak Ivanščice
Ruševine staroga grada.
Crtež perom i tušem, 240/343 mm. Bs. Josip Uhlik
»Belec«
25.856
9. BEOČIN, manastir u Fruškoj gori 1878.
Dvije vedute zajedno: crkva s visine i bliže; pogled iz daljega.
Crtež olovkom, 163/268 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
»Beočin«
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
3767 — G. 681 (na poledini crteža Srijemskih Karlovaca, kat. br. 239)
10. BIHAĆ
Panorama cijelog grada iz daljine, iz vremena turske vlasti.
Crtež perom i tušem, 111/148 mm. Sign. ddi. »Josef Polesny«
»BIHAĆ (:Bosnien:)«
Aleksandar Čavrak darovao 1906.
3575 — G. 477
11. BISAG, Hrvatsko Zagorje
Izgled grada prije restauracije: fasada s ulaznom i okruglom kulom, lijevo drveće.
Crtež perom i sepijom, laviran, 155/230 mm. Bs. Zoran Didek
»Bisag prije restauracije. Tip grada u ravnici.«
25.858
12. BISAG, Hrvatsko Zagorje
Stari grad s dvije okrugle kule i tornjem kapelice, među drvećem.
Crtež perom i tušem, laviran sepijom, 138/198 mm. Bs. Zoran Didek
»Bisag«
25.859
13. BJELOVAR 1892.
Grad gledan iz daljega, među zelenilom. Vide se tornjevi crkava i tvornički dimnjaci. U prednjem planu drveće i njive.
Akvarel, 272/418 mm. Sign. ddu. »F. Smočinski 1892«
»Belovar«
Kupljeno od Matije Juranića iz Zagreba 1976.
24.666
14. BLAGAJ, na Korani
Ruševine staroga grada, zvanog »Derviši kula«.
Crtež perom i tušem, 260/360 mm. Bs. Josip Uhlik
»Blagaj«
25.860
15. BLED 1844.
Pogled s obale preko malog rta s kapelicom na otok s crkvom, u sumrak; s desna jedan zrak svjetlosti.
Akvarel, 116/183 mm. Sign. ddi. »Joseph Leard«
»Veldes 1844.«
Kupljeno od Jelke Foller iz Sušaka 1939.
5017 — G. 1927
16. BOČAC, u dolini Vrbasa
Ruševina grada na uzvisini.
Gvaš, 140/232 mm. Bs. Zoran Didek
»Ostatci grada Bočca«
25.861
17. BOKA KOTORSKA — GOSPA OD ŠKRPJELA 1881.
Svečanost sv. Trifuna na otočiću usred zaljeva. Naokolo planine.
Akvarel, 158/227 mm. Sign. ddu. »E Misera 18/6 1881«
»Trifonsfest Madonneninsel bei Cattaro.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.193
18. BOSILJEVO
Rekonstrukcija staroga stanja grada s više kula i tornjeva.
Akvarel, 232/286 mm. Bs. Josih Uhlik
»Bosiljevo«
19.005
19. BRAČAK, Hrvatsko Zagorje
Jednokatni dvorac sa dva krila i okruglom kulom na uglu, u parku.
Crtež perom i tušem, laviran sepijom, 108/165 mm. Bs. Zoran Didek
»Bračak«
25.862

20. BRDOVEC, kod Zaprešića, lipa Ilije Gregorića 1973.
Lijevo veliko granato drvo, u dnu desno prizemna kuća, desno stog sijena.
Gvaš pod staklom, 40/60,5 cm. Sign. ddu. »HIPNO«
Darovao autor Stjepan Bukovina »Hipno« iz Savskog Marofa 1973.
24.700
21. BRINJE, Lika 1894.
Grad na brežuljku: ostaci branič-kule, kapelice i lijevo ulazne kule.
Akwarel, 112/153 mm. Sign. ddu. »Brinje Lavoslav Breyer 1894«
Darovao Lavoslav Breyer 1904.
3573 — G. 475
22. BRINJE, Lika 1894.
Započet crtež grada, lijevo kapelica.
Crtež olovkom, 112/148 mm. Sign. ddu. »Brinje. Lavoslav Breyer 1894.«
Darovao Lavoslav Breyer 1904.
3574 — G. 476
23. BRINJE, Lika 1895.
U sredini u okviru desno ruševina branič-kule, lijevo sklop zgrada s kapelicom. Gore isto s druge strane i iz daljine. Dolje lijevo u krugu konjanik, u oklopu sa zastavom u ruci, u gustoj šumi.
Akwarel, 685/510 mm. Sign. dlu. »1895 B CSIKOS«
»SOKOLOVAC« (isto i glagolicom)
Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 10
24.710
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
24. BRLOG, sjeverna Lika
Dvije jednokatne zgrade, lijeva s trijemom u prvom katu, naokolo drveće.
Crtež perom i tušem, laviran sepijom, 130/185 mm. Bs. Zoran Didek
»Brllog«
19.009
25. BROCE, kod Velikog Stona 1880.
Duboki zaljev, u dnu visoka brda. U prvom planu kuće i brod.
Akwarel, 175/237 mm. Sign. dlu. »E Misera 8/4 1880«
»Hafen Broce bei Stagno gr.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.169

26. BUDVA 1880.
Panorama grada na poluotoku, s višeg položaja na kopnu prema moru.
Akwarel, 160/252 mm. Sign. dlu. »E Misera 4/9 1880«
»Budua«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.194
27. BUDVA
Pogled na grad sa zapada, preko zaljeva.
Crtež perom i tušem i akwarel, 170/282 mm. Bs. Zoran Didek
25.863
28. CAPRAG 1878.
Pogled preko rijeke na niz zgrada na drugoj obali: magazini i stambene kuće. Na vodi parobrod i skela. Označeni materijali, boje i nazivi drveća.
Crtež olovkom, 163/268 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno 1903.
3778 — G. 693 (b)
29. CESARGRAD, Hrvatsko Zagorje
Ruševine glavne kule.
Crtež perom i tušem, 242/343 mm. Bs. Josip Uhlik
»Cesargrad«
21.251
30. CETINGRAD 1895.
Gore desno, u posebnu okviru, ostaci kule i zidina. Lijevo kuće pod drvećem, u prednjem planu pastir s frulom.
Akwarel, 513/685 mm. Sign. dd. »Oton IVEKOVIĆ 1895.«
»CETIN«
Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 16
24.716
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
31. CETINGRAD
Rekonstrukcija nekadašnjeg izgleda tvrđave: kule i zidine na brdu (prema fotografiji Ivana Standla iz 1866).
Akwarel, 223/407 mm. Bs. Josip Uhlik
»Cetingrad«
14.898
32. CETINJE, manastir 1875/6.
Na uzvisini sklop građevina, sa kulama, zidovima i trijem. U dnu planine.

- Ulje na kartonu, 29/37 cm. Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
8618
Izloženo: II retrospektivna izložba hrvatske umjetnosti, Zagreb 1934.
(katalog str. 18, br. 6: »Stari grad na Cetinju«)
33. CRIKVENICA
U dnu stari grad s kulom i tornjem, u prednjem planu most preko vode.
Akwarel, 221/270 mm. Bs. Josip Uhlik
»Crikvenica«
13.197
34. CRKVICE, u Krivošijama, Crna Gora 1880.
Osamljena manja jednokatnica među drvećem. U dnu desno brda.
Akwarel, 162/174 mm. Sign. ddu. »E Misera 18/8 1880«
»Cerkvice«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.185
35. CRNA GORA, stan crnogorskog vojvode 1875/6.
Desno pod velikim drvom krov kuće, u prednjem planu staza, u dnu šumovito brdo.
Ulje na kartonu, 30/42 cm. Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
8601
36. CRNA GORA, gorski krajolik 1875/6.
Vrletna i kamenita planina, djelomično pod snijegom.
Ulje na kartonu, 29/37 cm. Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
8620
37. ČAKLOVAC, kod Pakraca
Ruševina glavne kule, okružena visokim drvećem.
Akwarel, 172/175 mm. Bs. Zoran Didek
»Čaklovec«
25.865
39. ČAKOVEC oko 1840.
Stari grad s okolnim zidinama, visokim tornjem i prilaznom cestom.
Na cesti otvorna laka kula, četveropreg, desno grupa seljaka.
Ulje na bakrenu limu, 62/87 cm Bs.
Muzej za umjetnosti obrt, zamjena 1971.
23.855
- V. Tkalčić, Međimurska seljačka nošnja na slici čakovečkoga grada iz prve polovine XIX. stoljeća. Narodna starina XIII/33, 1934, 53—58
A. Horvat, Spomenici arhitekture i likovnih umjetnosti u Međimurju. Zagreb 1956, 28, 31, sl. 10
Kućni sat. Stilski razvoj kroz vjekove. Beograd 1964 (katalog izložbe) br. 85, str. 105. sl. t. XXXII
M. Škiljan, Stare mjere. Zagreb 1975. (Katalog muzejskih zbirki PMH XII) br. 45, str. 35, sl. 30
Izloženo: Beograd 1964, Zagreb 1975.
39. ČRNOMELJ, Bela Krajina 1883.
Mjesto u dnu na uzvisini, desno most, u prednjem planu voda i vegetacija.
Crtež perom i tušem, 102/268 mm. Sign. ddu. »Milan Sunko južni ulaz u Črnomelj 13.7.83«
Dr Ivan Bojničić darovao Emiliju Laszowskom.
Iz Muzeja Braće hrvatskog zmaja u Ozlju, predano 1945.
24.732
Prosvjeta IX/1901, 16, 512 (reprodukcija)
40. DOBOR, uz rijeku Bosnu iza 1878.
Ruševine grada: dvije okrugle kule na šumovitu obronku, gledane s visine. Naokolo šumoviti brežuljci, u dnu desno rijeka.
Crtež olovkom, 190/258 mm. Sign. ddu. »Komadina«
»Ruine Dobor an der Bosna.«
Kupljeno od Janka Mraovića 1945.
5067 — G. 1983
41. DOBOR, uz Bosnu
Ruševine grada na brežuljku.
Crtež perom i tušem, 255/353 mm. Bs. Josip Uhlik
»Grad Dobor«
25.866
42. DOBOR, uz Bosnu
Ruševine kula. U dnu lijevo rijeka.
Crtež perom i tušem, laviran sepijom, 117/188 mm. Bs. Zoran Didek
»Dobor«
25.867
43. DOBRA KUĆA, kod Daruvara 1895?
Ruševine grada u gustom bjelogoričnoj šumi.
Akwarel, 685/505 mm. Sign. ddi. »CSIKOS«
»DOBRA KUĆA«

- Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 1.
24.701
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
44. DRIVENIK VINODOLSKI 1895?
Gore ruševine iz bližega: ulaz i okrugla kula. Desno dolje pogled na grad iz nizine. Naokolo drveće. Dekorativni okvir kao mozaik.
Akvarel, 687/512 mm. Sign. dd. »CSIKOS«
»DRIEVENIK« (isto i glagolicom)
Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 2.
24.702
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
45. DUBOKA, kod Neuma, kod Neretljanskog kanala 1880.
U dnu desno tvrđava na strmu brijegu. U sredini i u dnu lijevo more, u prednjem planu manji jedrenjak.
Akvarel, 165/225 mm. Sign. dlu. »E Misera 2/4 1880«
»Fort Duboka bei Neum.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.168
46. DUBOVAC, kod Karlovca 1895.
Lijevo u krugu ruševine grada s napuklom branič-kulom. Desno šuma u jesen, ispod dva graničarska časnika s konjem u snijegu.
Akvarel, 510/685 mm. Sign. dl. »Oton IVEKOVIĆ 1895.«
Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 17.
24.717
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
47. DUBOVAC, kod Karlovca
Ruševine grada na brežuljku, lijevo niža kula, desno branič-kula.
Akvarel, 243/250 mm. Bs. Josip Uhlik
»Dubovac«
19.007
48. DUBROVNIK, Pile 1880.
U dnu lijevo grad sa utvrdama na zapadnoj strani. U prvom planu mala terasa sa kamenom ogradom i nekoliko drveta.
Akvarel, 173/185 mm. Sign. ddu. »18/6 E Misera 1880.«
»Platz Boschetto vor Hotel Miramare. Ragusa.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.181
49. ĐAKOVO 1878.
Mjesto iz daljine: stolna crkva, biskupski dvor, kuće i zelenilo. Na istom listu skice pojedinih detalja.
Crtež olovkom, 268/163 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
3779 — G. 694 (a)
50. ĐAKOVO 1878.
Pogled na stolnu crkvu, ostatke zidina, okolne seoske kuće i mnogo vegetacije.
Crtež olovkom, 163/268 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
3779 — G. 694 (b)
51. ĐURĐEVAC
Jednokatna građevina strma krova, s uglatom ulaznom kulom.
Crtež perom i tušem, laviran sepijom, 140/202 mm. Bs. Zoran Didek
»Stari grad u Gjurgjevcu«
25.868
52. ERDEVİK, kod Srijemske Mitrovice 1878.
Seoska kuća s bogato ukrašenim gredama i ogradama, te krovom od šaša. Dolje nekoliko crteža detalja ograde.
Crtež olovkom, 268/163 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
»Kuća Ć. Ostoića u Erdeviku«
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
3183 — G. 83 (a)
53. ERDUT, kod Dalja 1896.
Lijevo u krugu ruševine grada iz bližeg, s bolje očuvanom okruglom i branič-kulom. Desno čitav kompleks iz daljine, na brežuljku nad rijekom, naokolo drveće, u prednjem planu voda i šaš. Ukrašen cvijeće.
Akvarel, 508/675 mm. Sign. ddi. »S. Landsinger 1896.«
ERDVT.«
Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 27.
24.727
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
54. FIRENZA, Italija 1873.
Dio grada s dva tornja i višim kućama desno, ispred sunčana zalaska.
Ulje na kartonu, 14/32,5 cm. Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
8609

55. GABELA, kod donje Neretve 1880.
Široka cesta s konjanicima i pješacima. Desno dvije prizemne zgrade bez krova, posve desno gore pogranična stanica. U dnu lijevo more.
Akvarel, 174/246 mm. Sign. ddu. »E Misera 19/4 1880.«
»Drieno dalmatin.-hercegov. Grenze.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.195
56. GARIĆ, u Moslavini 1896.
Ruševine zida i ulaza među gustim drvećem i šikarjem. U prvom planu dva vuka.
Akvarel, 507/685 mm. Sign. dd. »Oton IVEKOVIC 1896.«
»GARIĆGRAD«
Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 18
24.718
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
57. GORICA
Jednokatni prostrani dvorac s dva krila, te povišom oblom kulom na uglu.
Crtež perom i tušem, laviran sepijom, 118/178 mm. Bs. Zoran Didek
»Gorica«
25.869
58. GORIČKA, u Zrinjskoj gori stanje 1699.
U krugu niska jednobrodna crkva sa zvonikom i pokrajnom zgradom.
Crtež perom i sepijom, promjer 105 mm, najveće 120/150 mm. Bs.
»Vorm: Schloss u. Kloster Gorycha auf dem Zrin Geburge Zustand im Jahre 1699 nach Marsigli«
Darovao dr Josip Brunšmid 1900.
4911 — G. 1821
59. GOTALOVEC, Hrvatsko Zagorje
Ruševna kula na obronku, s nešto niskog grmlja.
Crtež perom i tušem, 307/267 mm. Bs. Josip Uhlik
»Gotalovac«
25.870
60. GOTALOVEC, Hrvatsko Zagorje
Ruševna kula staroga grada.
Akvarel, 274/195 mm. Bs. Zoran Didek
Gotalovac 1808«
25.871
61. GRADAČAC, u sjevernoj Bosni
Utvrđeni grad s branič-kulom, stambenom zgradom i zidom.
Crtež perom i tušem, 332/260 mm. Bs. Josip Uhlik
»Kula Huseinbega Gradašćevića — Gradačac«
25.872
62. GRANČARI, Hrvatsko Zagorje
Jednostavna jednokatna kurija među drvećem.
Crtež perom i tušem, laviran sepijom, 127/190 mm. Bs. Zoran Didek
»Grančari«
25.873
63. GREBENGRAD, južni obronak Ivanšćice 1894.
Ruševine staroga grada.
Akvarel, 196/196 mm. Sign. »L. Breyer 1894.«
Darovao Lavoslav Breyer 1904.
3596 — G. 498
64. GREBENGRAD
Ruševine okrugle kule.
Crtež perom i tušem, 253/320 mm. Bs. Josip Uhlik
»Grebengrad«
25.874
65. GREDICE, kod Zaboka
Jednokatni dvorac s balkonom u sredini prvoga kata, u bujnu perivoju.
Crtež perom i tušem, laviran sepijom i zeleno, 130/153 mm. Bs. Zoran Didek
»Gredice«
25.875
66. GRIŽANE, Vinodol 1895?
U sredini, u slikanu okviru, ruševine staroga grada, sa strane lijevo gusta šuma, desno seljak s mačem u desnoj i kopljem zastave u lijevoj ruci.
Akvarel, 690/510 mm. Sign. ddu. »CSIKOS«
»GRIŽANE« (na stijegu zastave isto glagolicom)
Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 3.
25.703
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
67. GROBNIČKO POLJE 1859.
Projekt za spomenik na Grobničkom polju: prizemna građevina do koje vode široka stubišta. U sredini obelisk s natpisom i reljefom

- spavajućeg lava. U prednjem planu zelenilo i dvije žene u narodnoj nošnji.
Ulje na platnu, 100/78 cm. Sign. v. »Joh: Zasche 1859«
8596
M. Schneider, Slikar Ivan Zasche. Zagreb 1975, 160, br. 134, sl. 11
Izloženo: Povijesni muzej Hrvatske 1975.
68. GRUŽ 1880.
U dnu zaljev, desno mjesto s lukom, lijevo ljetnikovci, naokolo visoka brda. U prednjem planu obronci i drveće.
Akvarel, 170/278 mm. Sign. dlu. »E Misera 1880 12/6«
»Hafen von Gravosa.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.180
69. GUŠĆEROVEC, kod Križevaca 1880.
Pogled s višega na dvokatni grad s dvije okrugle kule lijevo. Naokolo drveće.
Crtež perom i laviran sepijom, 150/260 mm. Bs. Zoran Didek
»Guščerovac«
25.876
70. GVOZDANSKO, na Baniji 1894.
Ruševine staroga grada na brežuljku.
Akvarel, 112/155 mm. Sign. ddu. »Gvozdansko L. Breyer 1894.«
Darovao Lavoslav Breyer 1904.
3597 — G. 499
71. GVOZDANSKO, na Baniji 1895.
Gore ruševine grada na brežuljku, sa cvjetnom livadom u prednjem planu. Dolje desno u okviru poput istočnjačkog saga unutrašnjost turske kuće, s dostojanstvenikom u raskošnu kostimu na sagu, s lumom.
»GVOZDANSKO«
Akvarel, 683/508 mm. Sign. dd. »Oton IVEKović 1895.«
Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 19.
24.719
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
72. HERCEGNOVI 1880.
Mjesto na šumovitim obroncima duž morske obale, gledano s mora. U dnu lijevo visoko brdo.
Akvarel, 148/269 mm. Sign. dlu. »E Misera 27/6 1880«
»Kastelnuovo.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.184
73. HERCEGNOVI
Lijevo okrugla kula i visoke kuće, ispred njih uz more cesta, u prednjem planu more i stijene.
Crtež perom i tušem. akvarel, 188/311 mm. Bs. Zoran Didek
»Hercegnovi«
25.877
74. HORVATSKA, Hrvatsko Zagorje 1891.
Jesenska šuma u Hrvatskom Zagorju. S desna cesta, uz nju visoko drveće s crvenim lišćem. U dnu i lijevo gusta miješana šuma.
Akvarel, 346/450 mm. Bs. Ddu. »1891«
»à Horvaczka en Croatie«
Iz dvorca Bežanec, obitelji Ottenfels
Predano 1945.
24.735
75. HRELJIN, iznad Bakarca oko 1910.
Ruševine staroga grada: u prednjem planu ostaci zidina, u dnu visoke branič-kule.
Akvarel, 350/250 mm. Sign. ddu. »M. Krušlin«
Kupljeno od Antuna Ullricha, vlasnika hrvatskog umjetničkog salona u Zagrebu.
Zemaljska vlada, odjel za bogoštovlje i nastavu, darovala 1913.
3602 — G. 504
76. HVAR 1880.
Pogled s kopna na grad, luku i otočiće pred ulazom u zaliv.
Akvarel, 150/212 mm. Sign. dlu. »E Misera 12/8 1880«
»Lesina.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.170
77. ILOK 1896.
Pogled kroz dekorativni okvir — tri luka na dva tordirana stupa — preko vode i vrba na kompleks crkve i samostana na brežuljku.
Akvarel, 507/675 mm. Sign. ddu. »S. Landsinger. 96.«
Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 28.
24.728
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
78. ISTRA, Čićarija 1845.
Desno kamena kuća s drvenom ogradom, u dnu lijevo daleko more. Uz plot muška figura s leđa.
Akvarel, 183/263 mm. Bs. Joseph Leard
Kupljeno od Jelke Foller iz Sušaka 1939.
5025 — G. 1941

79. IVANEC
Kompleks djelomično na dva, dijelom na tri kata; sprijeda ograda i cesta.
Crtež perom i laviran sepijom, 120/143 mm. Bs. Zoran Didek
»Stari grad u Ivancu«
25.878
80. JAJCE 1881/1892.
Desno na maloj uzvisini obelisk okružen ogradom i drvećem. U dnu lijevo grad, djelomično na strmu brežuljku, dijelom u nizini. Visoka brda.
Ulje na drvu, 32/56 cm. Sign. dlu. »Nach C. Kustersitz Obrstltnt 1881.« ddu. »Jos. Mahorcig 1892.«. Na okviru gore: »DENKMAL BEI JAICE«, dolje: »Dem Offizierscorps des Inftr. Regmts. E. H. Leopold No 53 sein einstiger Commandant Generalmajor Paul Ritter von Hostinek«
Predala 53. pukovnija, Zagreb 1919.
8856
81. JAJCE
Gradska ulica s višim i nižim kućama sa strane. U dnu na brežuljku kula.
Ulje na ljepenci, 49,7/36,7 cm. Sign. dlu. »SMatasić«
»Jajce, — stari zidovi grada SMatasić«
24.759
82. JAJCE
Pogled kroz gradsku usku ulicu prema tvrđavi (slično kao br. 82).
Akvarel, 294/240 mm. Sign. ddu. »SMatasić«
»Jajce«
25.880
83. JAJCE
Visoki osamljeni toranj s kućicama uz podnožje.
Crtež perom i tušem, 287/202 mm. Bs. Josip Uhlik
»Jajce — Luka-toranj«
25.879
84. JAJCE, Medvedkula
Desno na brežuljku okrugla kula i dio zida, iza toga krov kuće. U prednjem planu raslinje.
Akvarel, 296/392 mm. Sign. ddu. »SMatasić«
»Medved Kula — Jajce«
28.881
85. JALKOVAC, Hrvatsko Zagorje
Lijevo u dnu jednostavna dvokatna zgrada, naokolo vrt i perivoj.
Crtež perom i tušem, laviran sepijom, 108/197 mm. Bs. Zoran Didek
»Stari dvor Jalkovac«
25.882
86. JAVORNIK, kod Bleda 1844.
Desno jednokatni dvor, lijevo drvo, sprijeda cvjetni nasadi i veliki pas.
Akvarel, 137/183 mm. Bs. Joseph Leard
»Jauerburg, Krain Baron Zois 1844.«
Kupljeno od Jelke Foller iz Sušaka 1939.
5015 — G. 1931
87. JAVORNIK, planina u Bosni 1916.
Prostran krajolik planina i šuma.
Akvarel, 188/280 mm. Sign. ddu. »A. Kaurić 1916«
»Planina Javornik«
Darovala 25. domobranska pukovnija 1918. Muzeju Braće hrvatskog zmaja u Ozlju.
24.733
88. JAZAK, manastir u Fruškoj gori 1878.
Kompleks crkve i samostana, s dva tornja, okružen visokim zidom i zelenilom. U dnu brežuljci pod šumom.
Crtež olovkom 163/268 mm. Bs. Ferdo Quiquerez (iz crtanke, list 20)
»Jazak« (v. »Popovac«)
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
3766 — G. 680
89. JELENGRAD, u Moslavačkoj gori 1895?
Ruševine zidina staroga grada, među gustim drvećem.
Akvarel, 510/685 mm. Sign. dsr. »CSIKOS«
»JELENGRAD«
Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 5.
24.705
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
90. KALNIK 1890.
Dio ostataka zidina na obronku brežuljaka.
Akvarel, 200/155 mm. Sign. ddu. »Kalnik L. Breyer 1890«
Darovao Lavoslav Breyer 1904.
3608 — G. 510

91. KALNIK 1890/91.
 Čitav kompleks ruševina staroga grada na strmu brežuljku. U prednjem planu lijevo stijenje, u sredini pastir u kabanici.
 Akvarel, 310/490 mm, Sign. dlu. »M. Sunko 890/91«
 Grad Kalnik«
 Darovala Zemaljska vlada 1913.
 24.734
 Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild. Croatien und Slavonien. Wien 1902, 457 (reprodukcija).
 Izloženo: Zagreb 1891. (Razvaline grada Kalnika; Narodne novine 1892, 92)
92. KARLOVAC
 Pogled na grad Karlovac.
 Crtež olovkom, crnom i bijelom kredom na kartonu, 245/380 mm.
 »Prostoručno iz naravi slikano od E. Romano akad. slikar«
 Kupljeno od Ignjata Feliksa 1933.
 4799 — G. 1709
93. KARLOVAC, kupski most
 Pogled na kupski most u Karlovcu.
 Crtež olovkom, crnom i bijelom kredom na kartonu, 260/110 mm.
 »Prostoručno iz naravi slikano od E. Romano akad. slikar«
 Kupljeno od Ignjata Feliksa 1933.
 4800 — G. 1710
94. KLIS 1880.
 Mjesto u zelenilu, tvrđava na strmu brdu.
 Akvarel, 165/221 mm. Sign. ddu. »E Misera 18/8 1880«
 »Clissa bei Spalato.«
 Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
 23.158
95. KLIS
 U dnu tvrđava na strmu brežuljku, u podnožju naselje.
 Crtež perom i laviran sepijom, 197/253 mm. Bs. Zoran Didek
 »Klis«
 25.883
96. KLIS
 Tvrđava na strmu brežuljku, lijevo i u podnožju kuće.
 Akvarel, 262/304 mm. Bs. Josip Uhlik
 »Klis«
 25.884
97. KLOKOČ, kod Gline
 Stari grad s branič-kulom i nižim zdanjem, među drvećem.
 Akvarel, 222/285 mm. Bs. Josip Uhlik
 »Klokoč«
 19.004
98. KLJUČ, na Sani
 Ruševine staroga grada na obronku brda. U podnožju dvije kuće strma krova.
 Crtež perom i tušem, laviran sepijom, 125/200 mm. Bs. Zoran Didek
 »Ključ«
 25.885
99. KNIN 1880.
 Pogled s višega na grad, rijeku i okolna brda.
 Akvarel, 157/219 mm. Sign. dlu. »E Misera 12/6 1880«
 »Knin«
 Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
 23.155
100. KONJŠČINA, Hrvatsko Zagorje
 Stari grad sa polukružnim kulama i zaštitnim krovom na ugaonim stubovima.
 Akvarel, 230/312 mm. Bs. Zoran Didek
 »Konjščina«
 21.254
101. KOPER, Slovensko primorje 1845.
 U prednjem planu rječica i grmlje, lijevo na obali goveda, u dnu planine.
 Akvarel, 173/290 mm. Bs. Joseph Leard
 »Capo d'Istria 1845.«
 Kupljeno od Jelke Foller iz Sušaka 1939.
 5036 — G. 1952
102. KORANA 1895?
 U sredini u okviru duboka uska dolina rijeke, okružene zelenilom Gore u čamcu mladi plemić i stari redovnik. Lijevo i dolje niz vodenih vila.
 Akvarel, 685/510 mm. Sign. ddu. »CSIKOS«
 »KORANA«
 Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 6.
 24.706
 Milenijska izložba, Budimpešta 1896.

103. KOSMAČ, kod Obrovca 1881.
Tvrđava na strmu brdu, lijevo cesta u serpentinama, naokolo kamenjar.
Akvel, 160/204 mm. Sign. ddu. »E Misera 4/5 1881«
»Fort Cosmač.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.189
104. KOSTAJNICA
Pogled na kompleks tvrđave preko rijeke Une: zidine i kule.
Akvel, 241/350 mm. Bs. Josip Uhlik
»Kostajnica«
19.003
105. KOSTEL, kod Pregrade
Ruševine staroga grada među niskom vegetacijom.
Crtež perom i tušem, laviran sepijom, 140/210 mm. Bs. Zoran Didek
»Ruševine Kostelgrada«
25.886
106. KOTOR 1844.
Kiša nad morem: u sredini veći jedrenjak, jako nagnut na valovima, desno mala jedrilica, u dnu na obali kuće.
Akvel, 117/182 mm. Sign. ddi. »J. Leard«
»Canale v. Cattaro 1844.«
Kupljeno od Jelke Foller iz Sušaka 1939.
5018 — G. 1928
107. KOTOR 1875/6.
Pogled na grad s utvrđama uz more, u pozadini vrlo visoke i strme planine.
Ulje na kartonu, 31,5/39 cm. Bs. Ferdo Quiquerez (nedovršeno)
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
8619
Hrvatska umjetnost, Zagreb 1943. sl. 7 »Krajolik iz Kotara« (reprodukcija)
Izloženo: II Retrospektivna izložba hrvatske umjetnosti, Zagreb 1934 (katalog str. 18, br. 5: »Kotor«)
108. KOTOR i881.
Pogled od kopna prema zaljevu.
Akvel, 122/176 mm. Sign. dlu. »E Misera 2/9 1881«
»Cattaro.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.191
109. KOTOR 1896.
Pogled sa sjevera na grad i okolna brda. Lijevo strme serpentine.
Akvel, 166/231 mm. Sign. dlu. »E Misera 1896 18/8«
»Cattaro Nordseite.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.196
110. KRALJEVICA
Pogled s mora na grad s okruglim ugaonim kulama.
Crtež perom i tušem i akvel, 215/315 mm. Bs. Zoran Didek
»Kraljevica«
13.198
111. KRANJSKA (?) 1845.
Lijevo kamenita seljačka kuća s trokrilnim prozorom i slamnatim krovom, uz ogradu žena i dječak. Desno u dnu niski dvorac sa kulom, okružen drvećem.
Akvel, 168/255 mm. Bs. Joseph Leard
»Krain 1845«
Kupljeno od Jelke Foller iz Sušaka 1939.
5031 — G. 1946
112. KRANJSKA (?) 1845.
U sredini preko vode drveni most, na kome sjedi muškarac i lovi ribu. U dnu lijevo kuća među zelenilom, desno krajlik.
Akvel, 178/290 mm. Bs. Joseph Leard
»Krain 1845«
Kupljeno od Jelke Foller iz Sušaka 1939.
5032 — G. 1947
113. KRANJSKA (?) 1845.
U sredini brvno s ogradom preko potoka, desno grmlje. U dnu niska brda.
Akvel, 171/292 mm. Bs. Joseph Leard
»Krain 1845.«
Kupljeno od Jelke Foller iz Sušaka 1939.
5037 — G. 1953
114. KRANJSKA (?) 1845.
U prednjem planu mirna površina vode, desno pod drvećem goveda, lijevo na brežuljku ruševine staroga grada, u dnu brda.
Akvel, 233/294 mm. Bs. Joseph Leard
»Krain 1845.«
Kupljeno od Jelke Foller iz Sušaka 1939.
5038 — G. 1954

115. KRAPINA
U dnu stari grad na obronku brda, u prednjem planu dolje grad.
Akvel, 171/220 mm. Bs. Zoran Didek
»Stari grad u Krapini«
25.887
116. KRAPINA
Stari grad gledan iz bližeg, naokolo stijene.
Akvel, 145/250 mm. Bs. Zoran Didek
»Krapina«
25.888
- 116.a KRIŽEVCI, crkva sv. Križa stanje prije 1912.
Crkva prije restauriranja i pregradnje, gledana s juga.
Crtež olovkom, 210/302 mm. Sign. ddu. »AJ« Antun Jiroušek
»Crkva sv. Križa u Križevcima 1930 (Po staroj fotografiji)«
U Muzeju od 1942.
26.046
117. KRK
U sredini stari grad, desno gradske kuće i toranj crkve.
Crtež perom i laviran sepijom, 195/245 mm. Bs. Zoran Didek
»Krk«
25.889
118. KRKA, slapovi o. 1820.
U dnu kaskade i okolna brda, u prednjem planu na vodi dva čamca.
Kist i tuš, 94/164 mm. Bs.
»Vue Générale de la Cascade de la Kerka. Prise enfance sur la Riviere.«
Kupljeno od Taussiga & Taussiga iz Praga 1913.
3613 — G. 515
119. KRKA, slapovi kod Skradina 1880.
Čitavom širinom kaskade rijeke, okružene zelenilom, desno brda.
Akvel, 166/227 mm. Sign. ddu. »E Misera 1880 9/7«
»Cascaden der Kerka bei Scardona.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.163
120. KRKA, slapovi kod Skradina 1880.
Kaskade iz male udaljenosti, čitavom sredinom, okružene zelenilom.
U prvom planu više kuća, u dnu visoka gola brda.
Akvel, 172/223 mm. Sign. ddu. »E Misera 9/7 1880«
»Cascaden der Kerka bei Scardona.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.153
121. KRKA, slapovi kod Knina 1880.
Visoki slapovi u tri kraka, preko strmih golih stijena.
Akvel, 166/198 mm. Sign. dlu. »E Misera 12/7 1880«
»Kerkafall bei Knin.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.162
122. KRŠKO, Slovenija 1901.
Lijevo kuća, srednji dio jednokatan na konsolama, desno dvokatan, krov od šindre. Desno drveće, ograda, a u dnu šumovito brdo.
Akvel, 285/210 mm. Sign. gdu. »Mara Ettinger«
»KRŠKO. 22. VIII 1901.« v. »Najstarija kuća u Gurkfeldu u kojoj je stanovao »Frankopan« g. 1525.«
Kupljeno od dra Milana Hoića iz Zagreba 1971.
19.719
123. KRUŠEDOL, manastir u Fruškoj gori 1878.
Kompleks crkve i manastira, naokolo drveće, desno šumoviti brežuljci i cesta.
Crtež olovkom, 167/268 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
»Krušedol«
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
3764 — G. 678
124. KUPINOVO, u Srijemu 1912.
Desno u dnu selo: toranj crkve i krov kuće među drvećem. Ispred toga malo pristanište s desetak čamaca, lijevo voda i šaš.
Kist i sepija, 150/220 mm. Bs. Müller
»Kupinovo — Ostseite 1912.«
24.739
125. KUPINOVO 1912.
U prednjem planu vrbe u dnu prostrana voda.
Kist i sepija, 150/220 mm. Sign. dlu. »Müller«
»Obedska bara 1912 Kupinovo«
24.738
126. KUPINOVO 1912?
U prednjem planu voda, u dnu drveće.
Kist i sepija, 150/220 mm. Sign. ddu. »Müller«
24.740
127. KUPINOVO, u Srijemu 1913.
U dnu selo: prizemne kuće i zvonik crkve među drvećem. U prednjem planu i desno voda.

- Akvarel, 228/366 mm. Sign. ddu. »H. Pichler.«
»Kupinovo 1913.«
24.736
128. KUPINOVO 1915.
Lijevo vrbe i dva ribiča, desno prostrana voda, u dnu drveće.
Kist i sepija, 150/220 mm. Sign. dlu. »Müller 915«
»Kupinovo Westseite«
24.741
129. KUPINOVO 1915.
U prednjem planu plitki čamac, prema dnu voda i šaš, desno drveće.
Kist i sepija, 140/202 mm. Sign. ddu. »Müller 1915«
Kupinovo 1915 Obedska bara 1915.« v. »Hinter der Vorpostenreserve
im Kupinski kut an der Save, 1915. Sommer«
24.742
130. LABRO, Norveška 1881.
U sredini širok i ovisok vodopad preko klisura, bočno stijene i drveće.
Ispred šire mirnije vode desno drveće, lijevo među kamenjem dva medvjeda.
Ulje na platnu, 132/171 cm. Sign. ddu. »Methudy Max 1881.«
Kupljeno od Mate Benovića iz Zagreba 1968.
8851
Izloženo: Narodni muzej u zgradi Akademije 1881.
131. LEPOGLAVA 1878. ?
U dnu kompleks bivšeg samostana, zatim kaznionice. Desno mjesto i cesta.
U prednjem planu livade, desno seljaci.
Ulje na platnu, 30/50 cm. Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
8602
Vienac XII/1880, 13, 205 (reprodukcija)
132. LEPOGLAVA 1903.
Pogled na kompleks crkve i kaznionice iz ptičje perspektive. Desno ulica i kuće, u dnu desno više šumovito brdo.
Ulje na platnu, 65/90 cm. Bs.
»KRLJ. ZEM. KAZNIONA LEPOGLAVA G. 1903. (ćirilicom) uspomena 18. srp. ove godine.«
Kupljeno od Nikole Pejnovića iz Zagreba 1974.
23.102
133. LIPNIK, kod Gackog, Hercegovina 1876.
Kompleks gledan iz daljeg: više i niže kuće i džamija okruženi zidom i kulama.
Crtež olovkom, 176/255 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
»Kule Ded-Age Čengića«
Kupljeno 1903.
4477 — G. 1387, list 37 v.
Izloženo: Bosansko-hercegovački ustanak, PMH 1975.
M. Schneider, Hrvatski slikar Ferdo Quiquerez u Crnoj Gori i Hercegovini 1875. i 1876. godine (u tisku)
134. LIPOVAC, manastir 1878.
Crkva i manastir, okruženi gustim drvećem, među šumovitim brežuljcima. Na jednom vrhu ruševina kule staroga grada.
Crtež olovkom, 158/282 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
»Lipovac«
Crkva i manastir, desno gore ruševina kule (započeti crtež).
3763 — G. 677 a
135. LIPOVAC, manastir 1878.
Kupljeno 1903.
Crtež olovkom, 158/282 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
»Lipovac«
Kupljeno 1903.
3763 — G. 677 a
136. LIPOVAC, kod Samobora
Rekonstrukcija staroga grada iz ptičje perspektive.
Crtež perom i tušem, 235/300 mm. Bs. Josip Uhlik
»Grad Lipovac kraj Samobora 1535. god.«
25.890
137. LOBOR, Hrvatsko Zagorje
Ruševine zidina i kule staroga grada na brežuljku, naokolo grmlje.
Crtež perom i tušem, 246/330 mm. Bs. Josip Uhlik
»Pusti Lobor«
21.255
138. LOBOR, Hrvatsko Zagorje
Gore lijevo ruševine staroga grada na golom obronku, sprijeda drveće.
Crtež perom i tušem, laviran sepijom i zeleno, 143/120 mm. Bs. Zoran Didek
»Pusti Lobor«
25.891
139. LOKRUM, kod Dubrovnika 1880.
U dnu u sredini niže i dvokatne zgrade, desno kula sa zastavom i kapelica, lijevo vegetacija, u prednjem planu livada i put.
Akavrel, 110/184 mm. Sign. dlu. »E Misera 10/6 1880«

- »Platz auf der Insel Lacroma.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.178
140. LOPUD, kod Dubrovnika 1880.
Pogled preko mora na mjesto: lijevo na višem crkva, desno uz more kuće, u dnu visoko brdo s tvrđavom. Sprijeda barka s ljudima.
Akvarel, 176/221. mm. Sign. ddu. »E Misera 26/5 1880«
»Isola Mezzo.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.173
141. LOŠINJ MALI 1880.
U sredini na otočiću svjetionik, u dnu desno visoka brda, sprijeda i u dnu lijevo more.
Akvarel, 153/230 mm. Sign. ddu. »E Misera 1860 6/3«
»Leuchthurm bei Lussinpiccolo.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.151
142. LUDBREG
U dnu trokatni dvorac, okružen parkom. U prednjem planu ograda i ulaz.
Crtež perom i tušem, laviran sepijom, 131/237 mm. Bs. Zoran Didek
»Grad Ludbreg«
25.892
143. LUKAVEC, Turopolje
U dnu jednokatna tvrđava s ugaonim kulama i tornjem nad ulazom.
Akvarel, 262/326 mm. Sign. dlu. »S Matasić«
»Turopoljski grad Lukavec«
25.893
144. MALA REMETA (Remetica), Fruška gora 1878.
U sredini crkva i manastir, u prednjem planu sa strane gospodarske zgrade i taraba s ulazom.
Crtež olovkom, 150/163 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
»Mala Remete«
Kupljeno 1903.
3768 — G. 682
145. MALI TABOR, Hrvatsko Zagorje
Jednokatni dvor s tri okrugle kule, među drvećem.
Crtež perom i tušem, i akvarel, 75/124 mm. Bs. Zoran Didek
»Mali Tabor«
25.894
146. MAMULA, otok na ulazu u Boku Kotorsku 1880.
U dnu na nisku otoku prostrana tvrđava, desno dvokatna kula.
Akvarel, 150/241 mm. Sign. dlu. »E Misera 25/6 1880«
»Fort Mamula bei Castelnuovo.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.183
147. MARIJA BISTRICA 1882/3.
U dnu u sredini crkva na uzvisini, okružena kućama i zelenilom. Naokolo brežuljci i šume. U prednjem planu desno ogromni hrast s klupom naokolo. Desno detalji: crteži crkvenog tornja.
Crtež olovkom, 267/390 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
»Pogled na Sv. Mariju Bistričku izpod hrasta pred kapelom sv. Ladislava«
Kuplje od Gizele Quiquerez 1903.
3761 — G.675
148. MARTIJANEC, kod Ludbrega
Jednokatni dvorac s altanom u sredini, među crnogoricom parka,
Crtež perom i tušem, laviran sepijom i zeleno, 120/160 mm. Bs. Zoran Didek
»Martijanec«
25.895
149. MEDVEDGRAD, kod Zagreba
Rekonstrukcija čitavog kompleksa staroga grada, iz ptičje perspektive.
Crtež perom, 235/300 mm. Bs. Josip Uhlík
»Medvedgrad«
19.010
150. MELJINE, kod Hercegnovog 1880.
Pogled s mora na malo naselje, djelomično okruženo visokim zidom. U dnu brda, na moru jedrenjak i više čamaca.
Akvarel, 134/160 mm. Sign. ddu. »E Misera 26/8 1880«
»Megline bei Castelnuovo,«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.182
151. MILENGRAD, na južnoj strani Ivanšćice
Ruševine zidova i kula staroga grada na strmu obronku.
Akvarel, 196/270 mm. Bs. Zoran Didek
»Podor Milengrada«
25.896

152. MLJET
Lijevo ruševine zidova, desno more.
Crtež perom i kistom, laviran sepijom, 158/253 mm. Bs. Zoran Didek
»Mljet — rimske ruševine«
25.897
153. MOKRICE
U prednjem planu dvije okrugle kule, lijevo most na lukovima nad opkopom, desno drveće.
Crtež perom i tušem, laviran sepijom, 137/212 mm. Bs. Zoran Didek
»Mokrice kraj Samobora«
21.252
154. MOSTAR
U sredini most, sa strane na obalama visoke kule, kuće i stijene.
Akvarel, 216/357 mm. Bs. Zoran Didek
»Mostar«
25.898
155. NEHAJGRAD, kod Senja 1895. ?
U sredini i desno u okviru: u dnu lijevo tvrđava na brežuljku, desno Kalvarija, pred kojom kleči žena u narodnoj nošnji. Lijevo more s dva starinska jedrenjaka.
Akvarel, 510/685 mm. Sign. sr. »CSIKOS«
»NEHAIGRAD (isto i glagolicom)
Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 7
24.707
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
156. NEHAJ
Tvrđava na brežuljku, naokolo nešto niskog drveća.
Akvarel, 220/309 mm. Bs. Josip Uhlik
»Nehaj«
25.916
157. NEVESINJSKO POLJE, Hrecegovina 1876.
Pogled iz udaljenosti na prostrano polje s planinama u dnu.
Crtež olovkom, 176/255 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
»Nevesinje Veleš Casaba«
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
4477 — G.1387, list 38
Izloženo: Bosansko-hercegovački ustanak, PMH 1975.
158. NEVESINJSKO POLJE, Hercegovina 1876.
Čitav kompleks zgrada s kulama, minaretom i gospodarskim dijelom.
Posebno detalji.
- Crtež olovkom, 176/255 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
»Dvori Ljubovićah«
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
4477 — G.1387, list 40
Izloženo: Bosansko-hercegovački ustanak, PMH 1975.
159. NOVI DVORI, kod Klanjca
Dvorac izvana, s okruglim kulama na uglovima i tornjićem nad ulazom, okružen drvećem.
Akvarel, 232/331 mm. Bs. Zoran Didek
»Novi Dvori kod Klanjca«
25.899
160. NOVIGRAD
Na uzvisini stari grad s tri kule, okružen gustom šumom. U prednjem planu voda.
Crtež perom i tušem, laviran sepijom, 165/220 mm. Bs. Zoran Didek
»Novigrad na Dobri«
19.006
161. NOVA MAROF, na istoku Ivanščice
Jednokatni dvorac s balkonom u sredini, okružen vrtom i parkom.
Crtež perom i tušem, laviran sepijom i zeleno, 110/203 mm. Bs. Zoran Didek
»Grad Novi Marof«
25.900
162. NOVI VINODOLSKI
Lijevo dvokatna masivna zgrada, u dnu desno kula s kruništem.
Crtež perom i tušem, laviran sepijom, 115/93 mm. Bs. Zoran Didek
»Frankopanski grad u Novom«
19.012
163. OGULIN 1894.
Stari grad na više katova s dvije oble kule.
Akvarel, 112/155 mm. Sign. ddu. »L. Breyer 1894.« dlu. »Ogulin 7/4 96«
»Ogulin«
Darovao Lavoslav Breyer 1904.
3630 — G.53
164. OGULIN — KLEK 1895.
Dolje desno u okviru: gore stari grad i nekoliko kuća povrh spilje iz koje izvire Dobra. Gore i lijevo Klek u snijegu, naokolo povorke

- vještica na metlama, posve lijevo dolje seoska kuća.
 Akvarel, 690/513 mm. Sign. sri. »Oton IVEKOVIC 1895.«
 »KLEK I OGULIN«
 Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 20
 24.720
 Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
165. OGULIN 1880.
 Stari grad s visokim oblim kulama, lijevo kuća.
 Akvarel, 237/308 mm. Bs. Josip Uhlik
 »Ogulinska tvrđa«
 14.899
166. OMIS 1880.
 Pogled s uzvisine i preko rijeke na grad. U dnu lijevo strmo brdo, a
 desno more i obala.
 Akvarel, 178/241 mm. Sign. ddu. »E Misera 7/6 1880.«
 »Almissa.«
 Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
 23.159
167. OMIS, CETINA 1880.
 Rijeka Cetina prije ušća kod Omiša: široka i mirna voda između
 ravnih obala s vegetacijom. U dnu brda.
 Akvarel, 184/232 mm. Sign. ddu. »E Misera 3/7 1880.«
 »Partie bei Almissa.«
 Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
 23.161
168. OMIS, obala južno 1880.
 Pogled s uzvisine na obalu lijevo sa samostanom, te prostrano more
 desno, s malim parobrodom.
 Akvarel 141/227 mm. Sign. ddu. »E Misera 7/8 1880.«
 »Partie südlich von Almissa.«
 Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
 23.160
169. OMIŠALJ (?) 1844.
 Desno jednokatna gostionica s cimerom, lijevo u dnu ruševina sta-
 roga grada s kulom i biforom, u sredini tri muškarca, u dnu selo.
 Akvarel, 175/263 mm. Bs. Joseph Leard
 »Bodolia, Omišalj 1844 (Gostiona al pavone)«.
 Kupljeno od Jelke Foller iz Sušaka 1939.
 5028 — G.1944
170. OPEKA, kod Varaždina 1878.
 Jednokatni dvorac s dvorišne strane, s arkadama u prizemlju, okru-
 žen parkom.
 Crtež perom i tušem, laviran sepijom, 113/188 mm. Bs. Zoran Didek
 »Dvor Opeka«
 25.901
171. ORAHOVICA 1878.
 Ograđeni prostor za ovce s pojilištem, među drvećem.
 Crtež olovkom, 163/268 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
 »Manastir Orahovica (Duzluk), tor za ovce«
 Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
 3771 — G.685
172. OROSLAVJE DONJE, kod Zaboka 1893.
 Lijevo dvorac s dvije oble kule i istaknutim srednjim dijelom. U
 prednjem planu vrt, u dnu visoko drveće perivoja.
 Ulje na platnu, 31,7/44,6 cm. Sign. dlu. »Bukovac« v. »V. Bukovac
 Oroslavje 1893.«
 Kupljeno kod »Posrednika« u Zagrebu 1968.
 5841
 Oroslavje povijesni zapisi. Biblioteka »Kaj« br. 11 Zagreb 1975. (re-
 produkcija u bojama)
173. OSTROŽAC, Bosanska Krajina
 U dnu na uzvisini zidine staroga grada i branič-kula, naokolo kuće
 i zelenilo.
 Akvarel, 267/312 mm. Sign. ddu. »S Matasić«
 »Ostrožac čelo grada«
 25.902
174. OŠTRC, na Ivanščici
 Ruševine staroga grada među niskom vegetacijom.
 Crtež perom i tušem, 236/326 mm. Bs. Josip Uhlik
 »Grad Oštrc«
 25.903
175. OTOČAC — »ŠVICA« 1895.
 Gore lijevo ruševina oble ugaone kule na brežuljku, na obronku pa-
 stir u narodnu odijelu i ovce. Gore desno prizor konjaničke bitke
 s Turcima. Dolje u sredini slikoviti vodopadi preko stijena.
 Akvarel, 510/685 mm. Sign. l. na kamenu »CSIKOS 1895«
 »OTOČAC« (isto i glagolicom) »ŠVICA«
 Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 8
 24.708
 Milenijska izložba, Budimpešta 1896.

176. OZALJ 1868/9.
Pogled na stari grad sa suprotne obale Kupe. Označeni nazivi drveća. Crtež olovkom, 228/303 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
4486 — G.1396, listovi 29 v. i 30
177. OZALJ oko 1880.
U dnu na uzvisini stari grad, okružen bujnom vegetacijom. U prvom planu prostrana mirna vodena površina. Akvarel, 207/269 mm. Bs. Maksimilijan Methudy (nedovršeno)
Kupljeno od Ignjata Feliksa 1931.
4621 — G.1532
178. OZALJ oko 1880.
Stari grad (slično kao br. 177), posve u prednjem planu vodopad i kamenje. U dnu desno na vodi čamac s dvije osobe. Crtež perom i tušem, 342/263 mm. Sign. ddu. »Maximilian« Methudy
4622 — G.1533
179. OZALJ oko 1880.
Pogled na stari grad preko rijeke: desno ulaz i kula, te crkva. Lijevo na vodi čamac, desno uz rijeku seljaci. Crtež perom i tušem, 254/340 mm. Sign. ddu. »Maximilian« Methudy
4623 — G.1534
180. OZALJ, ulaz u grad
U sredini potporni stup, lijevo gore ulaz u grad s pokretnim mostom. Crtež perom i tušem, 164/126 mm. Bs. Josip Uhlik
»Mostobran na gradu Ozlju«
25.904
181. PAKRAC 1878.
Gore lijevo krilo kompleksa staroga grada sa zidinama i kulama. Dolje u manjem mjerilu desno krilo. Naznačeni nazivi drveća, boje i dr. Crtež olovkom, 163/268 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
»Pakrac grad«
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
25.849
182. PAKRAC
Ruševine dviju kula staroga grada. Akvarel, 237/237 mm. Bs. Zoran Didek
»Pakrac«
25.905
183. PAKRAC
Reševine oble kule staroga grada. Akvarel, 233/153 mm. Bl. Zoran Didek
»Pakrački grad«
25.906
184. PERAST, Boka Kotorska 1880.
U sredini prostrana morska površina, u dnu desno visoka planina. Naselja u prednjem planu, na drugoj obali i na pola visine brda. Akvarel, 165/199 mm. Sign. ddu. »E Misera 16/8 1880«
»Perasto.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.186
185. POČITELJ, na Neretvi
Gore desno na strmu obronku stari grad s visokom branič-kulom. Crtež kistom i sepijom, 190/260 mm. Bs. Zoran Didek
»Počitelj grad«
25.907
186. POLJUD, samostan kod Splita 1880.
Pogled s mora na kompleks samostana okruženog zidom: crkva s tornjem desno, obrambena kula u sredini, naokolo drveće. Akvarel, 153/188 mm. Sign. ddu. »E Misera 19/7 1880«
Kloster Paludi.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.175
187. POZNANOVEC, kod Zlatara
Jednostavni jednokatni dvorac u parku. Crtež perom i tušem, 242/332 mm. Bs. Josip Uhlik
»Poznanovec«
25.908
188. PRČANJ, Boka Kotorska 1880.
Lijevo i u dnu, uz obalu mora niz kuća. U dnu lijevo kamenito brdo, desno more. Akvarel, 176/260 mm. Sign. ddu. »E Misera 19/8 1880«
»Perzagno.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.187
189. PROZOR, kod Otočca 1895?
Desno ruševine staroga grada među drvećem. Lijevo i u sredini, u okviru veduta prostrane zelene doline sa seoskim kućama, u prvome planu seljak s kosom.

- Akvarel, 510/685 mm. Sign. sr. »B CSIKOS«
 »PROZOR« »VRELO«
 Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 9
 24.709
 Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
190. PUHA KOVEC, Hrvatsko Zagorje 1845.
 Jednokatna drvena kurija s balkonom u sredini prvoga kata, okružena parkom.
 Crtež perom i laviran sepijom, 118/178 mm. Bs. Zoran Didek
 »Drveni dvorac u Puhakovcu«
 25.909
191. PULA 1845.
 U dnu lijevo arena, u dnu desno uz obalu grad, na brežuljku tvrđava.
 U prednjem planu obala s drvećem, između morski zaliv.
 Akvarel, 280/453 mm. Bs. Joseph Leard
 »Pola s arenom 1845. Iz albuma Josepha Learda«
 Kupljeno od Jelke Foller iz Sušaka 1939.
 5040 — G.1956
192. PULA 1845.
 Pogled s obale sa štafažom (tri žene u crnom i muškarac s mrežom
 — preko luke na grad s tvrđavom i crkvom.
 Akvarel, 183/235 mm. Sign. ddi. »J Leard«
 »Pola den 1^a April 1845.«
 Kupljeno od Jelke Foller iz Sušaka 1939.
 5027 — G.1943
193. PULA 1845.
 Lijevo na obali drvena prizemna kućica s bijelom tendom. U prvom
 planu na moru crna barka s dva ribara, u dnu desno jedrenjak.
 Akvarel, 176/272 mm. Bs. Joseph Leard
 »Pola 1845.«
 Kupljeno od Jelke Foller iz Sušaka 1939.
 5035 — G.1951
194. PULA, Porta aurea 1845.
 Desno dvokatna kuća, lijevo zid sa zelenilom, u dnu slavoluk, na ulici
 štafaža.
 Akvarel, 232/184 mm. Bs. Joseph Leard
 »Pola. Porta aurea 1845.«
 Kupljeno od Jelke Foller iz Sušaka 1939.
 5033 — G.1949
195. RAKOVAC, manastir u Fruškoj gori 1878.
 U sredini crkva s visokim zvonikom desno i masivnom laternom nad
 križištem. Naokolo jednokatni manastir.
 Crtež olovkom, 163/268 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
 »Rakovac Manastir«
 Kupljeno 1903.
 3773 — G.687
196. RAKOV POTOK, kod Jastrebarskog oko 1900.
 U dnu jednokatna jednostavna kurija, okružena vrtom i parkom.
 Ulje na platnu, 27,5/40 cm. Sign. dlu. »A. Jelinka«
 Kupljeno od Mire Concilia iz Zagreba 1977.
 25.945
197. RAM, na obali Dunava u Srbiji 1845.
 Pogled s rijeke na ruševine staroga grada, lijevo seoske kuće. Desno
 na vodi parobrod s austrijskom zastavom i čamcem.
 Akvarel, 137/206 mm. Sign. ddi. »Leard«
 »Rama in Serbia«
 Kupljeno od Jelke Foller iz Sušaka 1939.
 5019 — G.1929
198. RASINJA, kod Koprivnice
 Dvorac u parku: lijevo viša zgrada s tornjićem, desno niža.
 Crtež perom i tušem, laviran sepijom, 120/180 mm. Bs. Zoran Didek
 »Dvor Rasinja«
 21.259
199. RATAJ, Bosna
 U dnu na brežuljku više niskih zgrada i visoka kula.
 Akvarel, 286/238 mm. Bs. Zoran Didek
 »Rataj«
 25.911
200. RIBNIK, kod Karlovca oko 1890.
 U dnu desno kompleks staroga grada s visokom branič-kulom i dvije
 niže oble kule. Sredinom vijuga rječica; oko grada visoko drveće.
 Akvarel, 180/288 mm. Bs. F. Smočinski?
 Kupljeno od Matije Juranića iz Zagreba 1976.
 24.667
201. RIBNIK, kod Karlovca
 Stari grad u ravnici, među drvećem.
 Akvarel, 222/273 mm. Bs. Stjepan Matasić
 »Ribnik na Kupi«
 19.008

202. RIJEKA 1838.
Panoramna veduta grada s povišena mjesta na kopnu. U dnu more s brodovima.
Crtež olovkom, laviran smeđe i sivo, 530/930 mm. Sign. dli. »L. Manzoni Fecit«
Izradio Annibale Manzoni po narudžbi grofa Lavala Nugenta 1838.
Kupljeno iz ostavštine grofa Artura Nugenta na dražbi u Bosiljevu 1899.
3674 — G.587
Luna Agramer Zeitschrift 1838, 33, 29.4, 133—136
203. RIJEKA DUBROVAČKA 1880.
U dnu izvor rijeke iz strme visoke stijene, desno mlin. Desno cesta sa štafažom, uz obalu rijeke čamac.
Akwarel, 145/220 mm. Sign. ddu. »E Misera 2/6 1880.«
»Mühle an der Omblamündung bei Gravosa.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.166
204. RIJEKA DUBROVAČKA 1880.
Pogled na široku mirnu površinu vode, s cestom desno i visokim brdima u dnu.
Akwarel, 153/212 mm. Sign. dlu. »E Misera 4/8 1880.«
»St. Stefano. Omblamündung bei Gravosa.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.177
205. RIM, Italija oko 1830.
Panoramna veduta Rima, slikana s Kapitola. Lijevo trećina — od foruma na desno — dovršena samo u prednjem planu, sredina izrađena u svim planovima, desna trećina — od Piazza Venezia do foruma — nedovršena (crtež bez laviranja).
Crtež olovkom, laviran sepijom, 540/2240 mm. Bs. Annibale Manzoni
Iz posjeda maršala Lavala Nugenta
Darovao dr Milan Šenoa 1902.
3775 — G.690
206. RIM 1873/4.
Pogled kroz luk palatinskih razvalina prema crkvi sv. Petra.
Crtež olovkom, 186/102 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
»izgled iz kapele carske palace«
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
4478 — G.1389, list 9
Studija za uljenu sliku »Pogled na kupolu sv. Petra«, ulje na platnu, 36/22 cm. Vijesti muzealaca i konzervatora XXIV/1975, 1—6, 156 (reprodukcija)
- Izloženo: II retrospektivna izložba hrvatske umjetnosti, Zagreb 1934. (katalog str. 20, br. 24)
Stogodišnjica prve umjetničke izložbe u Hrvatskoj. Galerija Benko Horvat, Zagreb 1974. (kat. br. 39, reprodukcija)
207. RIM, obala Tibera 1873/4.
Pogled preko rijeke na dio obale zvan Ripetta, s dvokrakim zavijanim stubištem, crkvom sv. Jeronima i okolnim visokim kućama. Na vodi više plitkih čamaca.
Ulje na kartonu, 25,1/32,2 cm. Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
8605
Stogodišnjica prve umjetničke izložbe u Hrvatskoj. Galerija Benko Horvat, Zagreb 1974. (kat. br. 43, reprodukcija)
208. RIM, pogled s Palazzo Venezia 1873/4.
Desno ovisok toranj s terasom na vrhu, lijevo kuća i palma, u dnu kuće i tornjevi.
Ulje na kartonu, 24/17,5 cm. Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
8605
209. RIMSKA CAMPAGNA 1874/5.
Lijevo dio arhitekture sa stupom i fontanom — reljef delfina i školjka s vodom — ispred fontane na plaštu gola žena, poluležeći uz rub basena. U dnu desno ravnica s dijelovima rimskog akvedukta među visokom travom.
Ulje na platnu, 78,5/50 cm (odrezano). Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
4472 — G.1382
210. RISAN, Boka Kotorska 1881.
Od lijeva prema dnu mjesto uz obalu mora i među zelenilom, desno more, u dnu visoke kamenite planine.
Akwarel, 173/253 mm. Sign. dlu. »E. Misera 14/6 1881.«
»Risano in der Bocche di Kattaro.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.192
211. ROŽAT, na Rijeci Dubrovačkoj 1880.
U dnu desno naselje uz obalu i uz mali šumoviti brežuljak s crkvom na vrhu. U srednjem planu mirna površina vode sa čamcem, lijevo obala i drvo.
Akwarel, 171/236 mm. Sign. dlu. »E Misera 11/6 1880«

- »Rožat in der Ombla bei Gravosa.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.179
212. RUŽICA, kod Orahovice 1878.
Ruševine staroga grada na brežuljku: zidine i kule sa zelenilom.
Crtež olovkom, 163/268 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
»Orahovica zapadna strana«
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
3770 — G.684
213. RUŽICA, kod Orahovice 1896.
Dolje lijevo u okviru pogled na ruševinu iz daljega. Gore desno iz bližega detalj zidina i jedne kule, okruženo šikarom. Dekor: grančice i cvjetovi divlje ruže.
Akwarel, 500/670 mm. Sign. dl. »S. Landsinger 96.«
»RVŽICA (ORAHOVICA)«
Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 29
24.729
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
214. RUŽICA, kod Orahovice
Ruševine staroga grada na vrhu brežuljka.
Akwarel, 153/352 mm. Bs. Josip Uhlik
»Ružica kod Orahovice«
25.912
215. SAMOBOR
Rekonstrukcija izgleda staroga grada na vrhu strma brežuljka, s mnogo kula i tornjeva.
Akwarel, 220/270 mm. Bs. Josip Uhlik
»Samobor«
21.253
216. SAMOBOR, kod Ustiprače, Bosna
Ruševine staroga grada na vrhu strmih stijena, nakolo kuće.
Crtež perom i tušem, laviran sepijom, 193/126 mm. Bs. Zoran Didek
»Samobor u Bosni«
25.913
217. SAVINA, kod Hercegnovog 1880.
Crkva na brežuljku, među gustim zelenilom.
Akwarel, 163/166 mm. Sign. dlu. »E Misera 18/6 1880.«
»Kirche bei Savina bei Kastelnuovo.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.188
218. SENJ
Lijevo prostrana okrugla kula šiljata krova, desno kuće.
Crtež perom i tušem i akwarel, 142/217 mm. Bs. Zoran Didek
»Senj«
25.915
219. SENJ
Pogled kroz gradska vrata s fenjerom prema Nehaju.
Crtež perom i laviran sepijom, 208/112 mm. Bs. Zoran Didek
»Senj«
25.914
220. SISAK 1866.
U dnu stari grad s tri okrugle kule, te nižim zidom i uglatom kulom lijevo, među drvećem.
Crtež perom i tušem, 120/183 mm. Sign. ddu. »Snimio u studenu 1866. Mij. Novak.«
»GRAD SISAK od severo-zapada.«
Darovao dr Josip Brunšmid 1900.
3687 — G.600
221. SISAK 1878.
Pogled preko rijeke na drugu obalu: lijevo kuća, u sredini stari grad, desno kapelica na brežuljku.
Crtež olovkom, 163/268 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
3778 — G.693 (a)
222. SISAK 1895.
U dnu na uzvisini stari grad s dvije okrugle kule, lijevo rijeka. Na cesti s desna dolazi konjanik s kopljem.
Akwarel, 513/690 mm. Sign. dli. »Oton IVEKOVIC 1895.«
»CAPRAG«
Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 15
24.715
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
223. SISAK 1940.
Pogled s vode na dio staroga grada uz obalu: dvije okrugle kule, između zid s trijemom na vrhu, naokolo zelenilo.
Ulje na platnu, 33/40 cm. Sign. ddu. »J.HORVAT« — M—44.«
Iz tvornice u Savskom Marofu
10.230
224. SISAK
Stari grad s tri okrugle kule, gledan preko rijeke.
Akwarel, 246/338 mm. Bs. Josip Uhlik
»Sisak«
25.917

225. SLAVETIĆ, kod Krašića
U dnu na uzvisini stari grad s više uglatih kula, među drvećem.
Akvarel, 223/313 mm. Bs. Josip Uhlik
»Slavetić«
25.918
226. SLAVONSKA POŽEGA 1878.
U priličnoj udaljenosti gradić, s crkvom i kućama među drvećem.
U dnu šumoviti obronci brda, u prednjem planu livade i drveće.
Crtež olovkom, 163/268 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
»Požega«
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
3372 — 6.686
227. SLAVONSKI BROD 1927.
Pogled kroz prozor ljetnikovca obitelji Brlić na grad u nizini lijevo.
U prednjem planu desno vrt, lijevo magarac.
Crtež olovkom, bojadisan šarenim olovkama, 460/350 mm. Sign. ddu.
»J B 1927.« Ivana Brlić-Mažuranić
Darovao Ivo Brlić iz Jesenica 1976.
25.944
228. SLUNJ 1895.
U dnu na brežuljku ruševine staroga grada, među niskim zelenilom.
U prednjem planu rijeka, lijevo ribič u seljačkom odijelu.
Akvarel, 510/685 mm. Sign. dli. »Oton IVEKOVIĆ 1895.«
»SLUNJ«
Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 22
24.722
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
229. SLUNJ
Desno gore ruševina grada na strmu obronku, lijevo drveće.
Akvarel, 222/250 mm. Bs. Josip Uhlik
»Slunj«
14.897
230. SLUNJ
Lijevo u dnu ruševine grada, u prednjem planu široka rijeka, sa
svake strane po jedan mlin.
Akvarel, 183/278 mm. Bs. Josip Uhlik
»SLUNJ«
25.919
231. SOKOLAC, kod Bihaća
Na gotovo vertikalnoj goloj stijeni ruševine staroga grada s branič-
kulom.
- Akvarel, 320/243 mm. Bs. Josip Uhlik
»Bihać«
25.857
232. SOLIN 1880.
Raštrkano naselje u ravnici, u daljini visoka brda.
Akvarel, 136/275 mm. Sign. ddu. »E Misera 28/9 1880«
»Salona.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.164
233. SOLIN, rimske iskopine 1898.
U sredini široka cesta, desno ruševine zida i brojni stupovi. U dnu
lijevo brda.
Akvarel, 168/244 mm. Sign. ddu. »E Misera 10/6 98«
»Säulenhain bei Salona.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.198
234. SOLIN, okolina 1880.
U prednjem planu široka mirna morska površina s malim jedrenja-
kom i štafažom. U dnu most preko rijeke i daleka brda.
Akvarel, 161/193 mm. Sign. dlu. »E Misera 28/9 1880«
»Partie bei Salona.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.165
235. SOLIN, izvor Jadra 1880.
Izvor široke rijeke iz spilje u dnu, naokolo visoke gole stijene. U
prednjem planu vodopad i kuće.
Akvarel, 165/240 mm. Sign. ddu. »E Misera 25/7 1880.«
»Ursprung der Salona (:Bistrizza:)«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.167
236. SPLIT 1880.
Pogled na grad s Marjana: lijevo riva, desno luka, u dnu brda.
Akvarel, 134/175 mm. Sign. ddu. »E Misera 10/7 1880«
»Spalato.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.157
237. SPLIT, Hrvojeva kula
U dnu lijevo kula, u prednjem planu trg sa spomenikom Maruliću
i štafažom.

- Crtež perom i laviran sepijom, 270/165 mm. Bs. Zoran Didek
»Split«
25.920
238. SRIJEMSKA MITROVICA 1878.
Pogled s druge obale Save na mjesto uzduž rijeke, s dvije crkve i niskim kućama.
Crtež olovkom, 163/268 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
»Mitrovica od srbske obale«
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
3769 — G.683
239. SRIJEMSKI KARLOVCI 1878.
Mjesto s više crkvenih tornjeva i niskim kućama među bogatim zelenilom. U dnu niski brežuljci, u prednjem planu livada sa stokom.
Crtež olovkom, 163/268 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
»Karlovc«
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
3767 — G.681 (na poleđini crteži Beočina, kat. br. 9)
240. SRIJEMSKI KARLOVCI, kapela Marije Sniježne 1878.
Lijevo na brežuljku centralna građevina s dvokatnim prednjim dijelom.
Crtež olovkom, 163/268 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
»Mir karlovački 1699«
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
3765 — G.679
241. STARI GRAD, kod Orahovice 1878.
Dio ruševina staroga grada na strmu obronku, među drvećem.
Crtež olovkom, 270/163 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
»Stari grad nad Orahovicom«
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
25.848
242. STARIGRAD, na Hvaru
Uska gradska ulica s kamenim kućama i zasvedenim prolazom u dnu.
Crtež perom i lavirano sepijom, 185/123 mm. Bs. Zoran Didek
»Starigrad«
25.921
243. STOLAC, Hercegovina
U dnu na brežuljku stari grad, u podnožju naselje s kućama i džamijom, u prednjem planu livada.
Crtež perom i laviran sepijom, 165/230 mm. Bs. Zoran Didek
»Stolac«
25.922
244. STOLAC, Hercegovina
Pogled na ruševine staroga grada s drugog položaja, u prvom planu kuće.
Crtež perom i tušem i akvarel, 177/235 mm. Bs. Zoran Didek
»Stolac«
25.923
245. STOLIV, kod Kotora 1881.
Panorama mjesta uz obalu mora. U prvom planu čamac sa ženom i časnikom (autoportret slikara ?).
Akvarel, 175/233 mm. Sign. ddu. »E Misera 5/5 1881«
»Stolivo bei Cattaro.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.190
246. STON 1844.
Širok morski prostor s jedrenjakom desno. Sprijeda kameno pristanište, u dnu rt sa svjetionikom.
Akvarel, 165/293 mm. Bs. Joseph Leard
»Ston 1844«
Kupljeno od Jelke Foller iz Sušaka 1939.
5032 — G.1948
247. STON 1880.
Pogled preko morskog zaljeva na gradić uz more i na brežuljku, s tvrđavom na vrhu. Naokolo i desno na brdu zidine. Lijevo uz more vjetrenjača.
Akvarel, 178/210 mm. Sign. ddu. »E Misera 4/6 1880«
»Stagno piccolo.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.172
248. STONEHENGE, Velika Britanija 1855.
Nizovi kamenih stupova, lijevo jedan osamljen. Oblačno nebo.
Akvarel, 170/265 mm. Bs. Joseph Leard
»Bretagne 1855«
Kupljeno od Jelke Foller iz Sušaka 1939.
5029 — G.1945
249. STRAŽILOVO, kod Srijemskih Karlovaca 1878.
Šumoviti krajolik s po jednom kućom lijevo i desno. Označene boje i vrste drveća.
Crtež olovkom, 163/268 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
»Stražilovo«
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
3777 — G.692 (na poleđini crteža Zemuna, kat. br. 314)

250. STUBICA GORNJA
Lijevo ruševine starog kaštela, desno dio dvorca sa trijemovima.
Crtež perom i laviran tušem, 255/194 mm. Bs. Zoran Didek.
»Stubica«
25.924
251. STUBIČKE TOPLICE poč. 19. st.
Kompleks kupališnih zgrada, gledan s visine. U dnu brežuljci.
Crtež perom i tušem i akvarel, 115/173 mm. Sign. ddi. »Schmit«
»Bad Sztubicza« (legenda od br. 1 do 15)
Kupljeno od Mirka Brejera 1923.
3698 — G.611
252. STUPČANICA, kod Daruvara
Ruševine ovisoke branič-kule staroga grada.
Crtež perom i tušem, laviran sepijom, 188/119 mm. Bs. Zoran Didek
»Stupčanica (Glavna kula)«
25.925
253. SUPETAR, otok Brač 1845.
U sredini lijevo blokovi kamenja, desno nagnuta barka s pokidanim konopima. Na kamenu muškarac s crvenom kapom. Oluja i oblaci.
Akvarel, 183/232 mm. Sign. dli. »Dalm.1845« ddi. »J.Leard«
»Brodolom (Grote Supetar)«
Kupljeno od Jelke Foller iz Sušaka 1939.
5014 — G.1924
254. SUSEDGRAD oko 1880.
U dnu desno na strmu brežuljku ruševine staroga grada, u podnožju uz obalu rijeke kuće. U sredini široka površina Save, lijevo u prvom planu obala s drvećem, grmljem i dva seljačka momka.
Ulje na kartonu, 33,5/50,5 cm. Sign. ddu. »E.W.« Eduard Weingärtner
Darovao Leon Kaurić 1930. Muzeju Braće hrvatskog zmaja u Ozlju 8844
255. SUSEDGRAD 1895?
U sredini u krugu ruševine staroga grada. Lijevo dvije seoske kuće uz obalu Save. Desno prizor iz seljačke bune: naoružani seljaci u dvorištu grada.
Akvarel, 507/680 mm. Sign. dd. uz krug »CSIKOS«
»SUSJEDGRAD« (isto i glagolicom)
Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 11 24.711
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
256. SUSEDGRAD
Ruševine staroga grada među niskim zelenilom, lijevo vrata.
Crtež perom i tušem, 243/337 mm. Bs. Josip Uhlik
»Susjedgrad«
21.256
257. SV. ANA, kod Velikih Bastaja 1896.
Desno jednostavna gotička crkvice s drvenim tornjićem, okružena drvećem. Lijevo dekor: kitica cvijeća.
Akvarel, 515/690 mm. Sign. dli. »Oton IVEKOVIĆ 1896.«
»SV. ANA U BASTAJI.«
Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 23 24.723
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
258. SV. DONAT, kod Punta, otok Krk
Lijevo kraj ceste niska crkvice s kupolom. U dnu brežuljci.
Crtež perom i laviran sepijom, 203/263 mm. Bs. Zoran Didek
»Otok Krk — sv. Donat 6. st.«
25.910
259. ŠARENGRAD 1896.
U okviru lijevo na niskoj uzvisini ruševine staroga grada, desno Dunav i mali parobrod. U prednjem planu seoske kuće. Dekor: crveno lišće i crne bobice puzavice.
Akvarel, 512/665 mm. Sign. ddi. »S. Landsinger 96.«
»ŠARENGRAD«
Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 30 24.723
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
260. ŠARENGRAD
Ruševine staroga grada.
Crtež perom i tušem, 265/350 mm. Bs. Josip Uhlik
»Šarengrad«
25.926
261. ŠAULOVEC, kod Varaždina
Jednokatni dvorac s altanom u sredini. U prednjem planu desno vrt, nakolo visoko drveće.
Crtež perom i tušem, laviran sepijom i zeleno, 145/197 mm. Bs. Zoran Didek
»Dvor Šaulovec«
25.927

262. ŠCRBINEC, kod Zlatara
Lijevo jednokatna skromna kurija, desno gospodarske zgrade.
Crtež perom i tušem, laviran sepijom, 129/180 mm. Bs. Zoran Didek
»Dvor Šćrbinec«
25.930
269. ŠIBENIK 1880.
Pogled s mora na grad uz obalu, s tvrđavama na brežuljcima. U sredini parobrod.
Akwarel, 174/258 mm. Sign. ddu. »E Misera 10/7 1880«
»Sebenico.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.154
264. ŠIBENIK, okolica 1845.
Lijevo drveće, grmlje i ograda, desno i u dnu širok krajolik s vodom.
Na putu muškarac.
Akwarel, 162/265 mm. Bs. Joseph Leard
»Iz šibenskog kraja 1845.«
Kupljeno od Jelke Foller iz Sušaka 1939.
5026 — G.1942
265. ŠKARIĆEVO DONJE, Turopolje
Jednokatna drvena kurija s trijemom i tornjićem nad ulazom.
Crtež perom i tušem, 240/325 mm. Bs. Josip Uhlik
»Dol. Škarićevo«
25.928
266. ŠKARIĆEVO DONJE, Turopolje
Jednokatna drvena kurija s ulaznim trijemom, među vočkama.
Crtež perom i laviran sepijom, 143/203 mm. Bs. Zoran Didek
»Dvorac u donjem Škarićevo«
25.929
267. »ŠVICA«, Gorski kotar 1895?
U dnu, na kamenitu brežuljku selo. U sredini rječica, u prednjem planu lijevo visoko drveće, pod njim seljak s kosom.
Akwarel, 510/680 mm. Sign. dd. »CSIKOS«
»ŠVICA«
Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 12
24.712
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
268. TEVČAK, Bosna
Ruševine staroga grada, desno džamija.
Crtež perom i tušem, 233/332 mm. Bs. Josip Uhlik
»Tevčak«
25.931
269. TONIMIR, Hrvatsko Zagorje
Jednokatni jednostavni dvorac, okružen drvećem; nekoliko figura.
Crtež perom i tušem, laviran sepijom i akvarel, 83/142 mm. Bs. Zoran Didek
»Tonimir«
25.932
270. TOPUSKO 1895.
Desno ostatak crkve: visok gotički luk. Lijevo gore povijesni prizor: seljačka djevojka srpom ranila plemića. Dolje u okviru drugi prizor: u dvorani desno velikaš, lijevo izlaze redovnici.
Akwarel, 683/510 mm. Sign. dli. »O. IVEKOVIĆ 1895.«
»OPATIJA TOPUSKO.«
Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 21
24.721
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
271. TOUNJ, kod Oštarija 1895.
Na strmoj klisuri povrh potoka stari grad. Sprijeda lijevo seljakinja s vrčem i djetetom.
Akwarel, 680/510 mm. Sign. dd. »Oton IVEKOVIĆ 1895.«
»TOUNJ«
Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 24
24.724
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
272. TOUNJ, kod Oštarija
Lijevo iz daljega grad s višekatnom kulom, desno kuće.
Crtež perom i tušem i akvarel, 131/197 mm. Bs. Zoran Didek
»Tounj«
19.001
273. TRAKOŠCAN oko 1860.
U dnu na šumovitu brežuljku stari grad, sprijeda jezero.
Ulje na kartonu, 18,3/24,7 cm. Bs.
10.229
274. TRAKOŠCAN
Stari grad okružen zelenilom.
Akwarel, 250/295 mm. Bs. Josip Uhlik
»Trakošćan«
21.260

275. TRAKOŠĆAN
Stari grad na uzvisini, u prednjem planu drveće.
Crtež perom i laviran sepijom, 250/161 mm. Bs. Zoran Didek
»Trakošćan«
25.933
276. TROGIR 1880.
Pogled na grad s mora. U bližem planu barke.
Akvarel, 156/225 mm. Sign. ddu. »E Misera 10/7 1880«
»Trau.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.156
277. TROGIR, tvrđava Camerlengo
Utvrda sa tri ugaone kule, na obali mora.
Crtež perom i laviran sepijom, 151/270 mm. Bs. Zoran Didek
»Trogir«
25.934
278. TROGIR
Obla i niža kula, gledana s unutrašnje strane.
Crtež perom i laviran sepijom, 203/285 mm. Bs. Zoran Didek
»Trogir«
25.935
279. TRSAT, nad Sušakom 1895.
U dnu ulazna kula s gotičkim vratima i četverolisnim prozorom. Do nje vode stube, okružene zelenilom. Lijevo u prvom planu žena u povijesnom kostimu.
Akvarel, 675/510 mm. Sign. dd. »Oton IVEKOVIC 1895.«
»TRSAT.«
Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 25
24.725
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
280. TRSTENO, kod Dubrovnika 1880.
Pogled s mora na obalu: na uzvisini mjesto sa crkvom, u dnu visoka kamenita brda. U prednjem planu na moru natovaren jedrenjak.
Akvarel, 184/164 mm. Sign. ddu. »E Misera 10/4 1880«
»Canosa.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.176
281. UMETIĆ, između Petrinje i Kostajnice 1917.
Rodna kuća feldmaršala Svetozara Borojevića (1856—1920). Jednostavna seoska kuća prekrivena šašem, među zelenilom.
Ulje na kartonu, 35/51 cm. Sign. ddu. »Šprem 1917.«
»Roditeljski dom generala Borojevića.«
Muzej Braće hrvatskog zmaja u Ozlju; Ratni muzej, Zagreb
8841
282. UNA, IZVOR 1895?
U dekorativnu okviru s libelama slikoviti vodopad među stijenama i zelenilom. Na kamenju i među mlazovima vode krilate vile.
Akvarel, 510/685 mm. Sign. l. »CSIKOS«
»IZVOR UNE«
Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897 br. 4
24.704
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
283. VARAŽDIN
Kompleks staroga grada, u prednjem planu tratina.
Akvarel, 212/306 mm. Sign. ddu. »Z.D.« Zoran Didek
»Varaždin«
25.936
284. VARAŽDIN
Ulaz u stari grad, naokolo visoko drveće.
Akvarel, 277/214 mm. Bs. Stjepan Matasić
»Varaždin«
25.937
285. VARAŽDINSKE TOPLICE 1830.
U dnu lijevo na uzvisini mjesto: crkva okružena višim i nižim kućama. U dnu desno druga naselja. U prvom planu desno cesta s troje seljaka, lijevo autoportret slikara koji izrađuje vedutu, a promatraju ga seljak i građanin.
Akvarel, 248/350 mm. Sign. ddi. »v: Johann Breüer d. 15. May 1830«
»Töplicz v: Abend in Croatien.«
Kupljeno od Petra Banka 1921.
3716 — G.629
286. VARAŽDINSKE TOPLICE 1832.
Mjesto iz daljega: crkva, veće i manje kuće, desno na brdu druga crkva. Desno cesta s dvoredom jablana. U srednjem planu pastir s govodima, u prvom planu desno više figura: građani i seljaci.
Akvarel, 250/355 mm. Sign. ddi. »v. Johann Breüer d.4: Aug:1832«
Töplicz v: Morgen in Croatien.«
Kupljeno od Petra Banka 1921.
3715 — G.628
Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske XV/1966, 5, 21 (reprodukcija)

287. VELIKA REMETA, manastir u Fruškoj gori 1878.
U sredini jednokatni manastir, s crkvenim zvonikom u sredini. Naokolo visoko drveće. Sprijeda lijevo bunar. Oznake drveća. Crtež olovkom, 163/268 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
»Vel Remete«
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
3775 — G.689
288. VELIKI BUKOVEC, kod Ludbrega
Lijevo jednokatni dvorac, okružen vrtom. U dnu desno toranj crkve. Crtež perom i tušem, laviran sepijom i zeleno, 87/178 mm. Bs. Zoran Didek
»Bukovec«
25.864
289. VELIKI TABOR, kod Desinića oko 1920.
Okolica staroga grada zimi: blagi brežuljci dijelom prekriveni snijegom, dijelom šumom. Akvarel, 290/390 mm. Sign. ddu. »O. IVEKOVIĆ«
Kupljeno od Ljerke Majstorović iz Zagreba 1972.
24.737
290. VELIKI TABOR oko 1925.
Stari grad na brežuljku, okružen niskim zelenilom. Ulje na platnu, 54/72 cm. Sign. ddu. »O. IVEKOVIĆ«
23.131
291. VELIKI TABOR
Pogled na stari grad u brežuljkastu krajoliku, s južne strane. Akvarel, 220/278 mm. Bs. Josip Uhlik
»Veliki Tabor«
21.257
292. VELIKI TABOR
Stari grad na vrhu brežuljka, u prednjem planu vinogradi. Crtež perom i tušem, laviran sepijom, 90/153 mm. Bs. Zoran Didek
»Veliki Tabor«
25.938
293. VERONA, Italija 1845.
U prvom planu lijevo visoka zgrada s otvorenim trijemom. U sredini i desno rijeka, u dnu most s kruništem, desno obala i crkva. Akvarel, 193/292 mm. Bs. Joseph Leard
»Verona 1845«
Kupljeno od Jelke Foller iz Sušaka 1939.
5034 — G.1950
294. VIDOVEC, kod Varaždina
Jednokatni dvorac s dva krila. Lijevo nad ulazom mala kula, u prvom planu vrt. Crtež perom i tušem, laviran sepijom, 106/168 mm. Bs. Zoran Didek
»Vidovec«
25.939
295. VIJENAC, kod Jajca
U dnu na brdašcu ruševine staroga grada. U podnožju seoske kuće, u dnu planine. Ulje na ljepenci, 37/50 cm. Sign. ddu. »S Matasić«
»Razvaline grada „Vienca“ kod Jajca. S. Matasić«
24.760
296. VINICA, kod Varaždina
Ruševine staroga grada u zagorskom krajoliku s vinogradima i kleti. Crtež perom i tušem, laviran sepijom, 128/184 mm. Bs. Zoran Didek
»Vinice«
21.258
297. VIS 1880.
Panorama s višeg položaja: grad, luka i okolna brda. Akvarel, 157/221 mm. Sign. ddu. »E Misera 19/8 1880.«
»Lissa.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.171
298. VISOVAC, na Krki 1880.
U dnu u sredini na otočiću crkva i samostan, okruženi visokim drvećem. U prvom planu površina jezera, u dnu visoka brda. Akvarel, 163/213 mm. Sign. ddu. »E Misera 17/7 1880.«
»Konvent Visovac auf Scardona.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.174
299. VIŠEGRAD, Mađarska 1880.
U sredini na uzvisini kapelice uz kameni šiljak. U dnu lijevo i desno gore na brdu ostaci starih gradova. Crtež olovkom, 162/250 mm. Sign. ddu. »Szentkereszty Arpad Kalocsan 880 2/2«
»VIŠEGRAD«
Darovao Antun Jakuš iz Zagreba 1977.
25.947

300. VRANDUK, Bosna
Desno kula i zid staroga grada, lijevo kuće, u dnu džamija.
Crtež perom i tušem, 250/360 mm. Bs. Josip Uhlik
»Vranduk«
25.940
301. VRBNIK, otok Krk 1873.
U sredini na brežuljku gradić s kućama oko crkve, okružen vrtovima i voćnjacima. U prvom planu desno kapelica, u dnu more i brda na kopnu.
Ulje na papiru, 35/49,5 cm. Sign. ddu. »Fabris 1873«
»VERBENICO dedicata all'Egregio Signor Matteo Brusich da Riccardo Fabbris autore.«
8848
302. ZADAR, Porta Terraferma 1875.
U sredini gradska vrata s pristupnom cestom preko mosta. U dnu krovovi i toranj. U prvom planu lijevo brodovi u lučici.
Ulje na kartonu, 30,8/38,5 cm. Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
8616
Retrospektivne izložbe hrvatske umjetnosti. Zagreb 1934. II, 18, 8
L'art en Yougoslavie de la préhistoire à nos jours. Paris 1971. kat. 505
Umjetnost na tlu Jugoslavije od praistorije do danas. Sarajevo 1971. kat. 505
Stogodišnjica prve umjetničke izložbe u Hrvatskoj. Zagreb 1974. kat. 48, (reprodukcija)
Izloženo: London 1929, Zagreb 1934, Pariz 1971, Sarajevo 1971, Zagreb 1974.
303. ZADAR 1880.
Lijevo jednokatna kuća među drvećem, u sredini zidine, desno more.
Akvarel, 174/274 mm. Sign. ddu. »E. Misera 9/6 1880.«
»Front St. Rocco in Zara.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.152
304. ZADAR 1898.
Prizemna kućica, lijevo dio bastiona, u prvom planu lučica i barke.
Akvarel, 165/250 mm. Sign. ddu. »E Misera 10/6 98«
»Sanitätsstation bei Zara.«
Kupljeno od Avde Humića iz Pariza 1972.
23.197
305. ZAGREB, sv. Duh oko 1878.
Posve lijevo u dnu kapelica, do nje nekoliko kuća, u sredini drvo.
Desno u daljini brdo.
Ulje na kartonu, 11/28 cm. Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
8606
306. ZAGREB, Maksimir oko 1880.
U sredini kapelica sv. Jurja, u dnu desno kiosk. Visoko drveće, grmlje, u prvom planu ružičnjak. Raznolika štafaža: građani u šetnji, seljaci s robom, vrtlarica.
Ulje na kartonu. 33/50,5 cm. Sign. ddu. »E. W.« Eduard Weingärtner
Darovao Leon Kaurić 1930. Muzeju Braće hrvatskog zmaja u Ozlju
8845
307. ZAGREB, Ljubljanska ulica 1880.
Desno i u sredini gradnja kuća s radnicima na skelama. U dnu već dovršena zgrada. Posve lijevo u prvom planu gospodarska zgrada.
Crtež olovkom, 134/216 mm. Sign. dl. »Agram, 30/IX 1880« Maksimilijan Methudy
»Ljubljanska ulica, gradnja željezničarskih kuća«
Kupljeno od Ignjata Feliksa 1931.
4618 — G. 1529
308. ZAGREB, Ilica između Primorske i Krajiške ulice 1881.
S lijeve strane niske, većinom prizemne kuće, s desne jedna dvokatna s vrtovima u bližem planu. Posve u dnu lijevo tvorničke zgrade s dimnjacima i daleka brda. Na ulici raznolika štafaža: kola, pješaci — građani, seljaci, panduri — i čistač fenjera.
Akvarel, 242/348 mm. Sign. ddu. »MM 881« Maksimilijan Methudy
»Vlaška ulica« (nije točno)
4619 — G. 1530
309. ZAGREB, Mirogoj oko 1880.
Lijevo dio arkada sjeverno od glavnog ulaza. Sprijeda i desno grobovi i posve mlado drveće. U dnu desno šumovite padine Zagrebačke gore.
Crtež perom i tušem, 195/418 mm. Bs. Maksimilijan Methudy
»Mirogoj Arkade«
Kupljeno od Ignjata Feliksa 1931.
4620 — G. 1531
310. ZAGREB, Harmica stanje oko 1850.
Lijevo zgrade prema Dugoj ulici, koje postoje. Desno, na sjevernoj strani, niz niskih kuća s dućanima u prizemlju i robom izloženom na

- vratima. Lijevo gore Gornji grad s gimnazijom i crkvama. Na trgu brojna štafaža, pretežno seljaci iz okolice.
Ulje na platnu, 200/300 cm. Sign. ddu. »F. Radočaj« — slikano prema bakropisu Branka Senoe
Predsjedništvo grada Zagreba predalo sa zgradom 1959.
8849
311. ZAGREB, Kaptol stanje prije 1880.
Pogled s vatrodobnog tornja na Dvercima preko crkve sv. Marije na Kaptol sa starom katedralom.
Ulje na platnu, 141/101 cm. Sign. ddu. »Kirin« Vladimir Kirin
Kupljeno od Maksimilijane Kirin iz Zagreba 1971.
19.722
312. ZAJEZDA, kod Zlatara
Jednokatni dvorac s dva krila, među kojima je zid s ulazom.
Crtež perom i tušem, 230/332 mm. Bs. Josip Uhlak
»Zajezda«
25.941
313. ZEMUN 1878.
Pogled s brežuljka iza grada na krovove kuća lijevo, tvrđavu u dnu desno, te zavoj rijeke s parobrodom i brodovima. Posve u dnu lijevo Beograd.
Crtež olovkom, 163/268 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
3777 — G. 691 (na poleđini: Zemunice, kat. br. 359)
314. ZEMUN 1878.
Od ruševina staroga grada pogled na krovove i tornjeve u prednjem planu, preko rijeke na Beograd. Desno ostatak zida.
Crtež olovkom, 163/268 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
»Nad Zemunom na gradu Sibirjanina Janka«
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
3778 — G. 692 (na poleđini crtež Stražilova, kat. br. 249)
315. ZERMATT, Švicarska 1846.
U sredini vodopad, lijevo i desno kamene gromade i kržljivo drveće.
U daljini visoka brda.
Akvarel, 226/294 mm. Bs. Joseph Leard
»Zermatt. 1846.«
Kupljeno od Jelke Foller iz Sušaka 1939.
5039 — G. 1955
316. ZRIN oko 1890.
Ruševine staroga grada na brežuljku, obrasle zelenilom.
Akvarel, 112/156 mm. Sign. ddu. »Zriny L. Breyer«
Darovao Lavoslav Breyer 1904.
3749 — G. 662
317. ZRIN 1895.
U dnu desno ruševine staroga grada na brežuljku, lijevo šuma, a u prednjem planu konjanik u povijesnom odijelu. Dekor gore lijevo: preko saga s resama obješeno različito oružje, štit i kaciga.
Akvarel, 685/515 mm. Sign. ddu. »Oton IVEKOVIC 1895.«
»ZRIN«
Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 26
24.726
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
318. ZRIN
Ruševine uglate kule među drvećem.
Crtež perom i tušem, laviran sepijom i zeleno, 128/196 mm. Bs. Zoran Didek
»Glavna kula gradine Zrin«
19.002
319. ZVONIGRAD, nad Zrmanjom 1895.
U daljini, unutar dekorativnog okvira sa ciklamama, ruševine staroga grada. U bližem planu visoko drvo i ograda.
Akvarel, 685/515 mm. Sign. sri. »B CSIKOS 1895.«
»ZVONIGRAD« (isto i glagolicom)
Zemaljski vladin odjel za bogoštovlje i nastavu predao 1897. br. 13
24.713
Milenijska izložba, Budimpešta 1896.
320. ŽELJEZNA VRATA, na Dunavu 1845.
Pogled s jedne obale na drugu, na vodi brzaci.
Akvarel, 130/173 mm. Sign. dli. »1845« ddi. »Leard«
Porta di Ferro.«
Kupljeno od Jelke Foller iz Sušaka 1939.
5015 — G. 1925
321. ŽELJEZNA VRATA, na Dunavu 1845.
U sredini i desno rijeka, na obalama zeleni obronci, lijevo cesta, u dnu brda.
Akvarel, 117/173 mm. Sign. dli. »1845« ddi. »Leard«
»Porta di Ferro.«
Kupljeno od Jelke Foller iz Sušaka 1939.
5016 — G. 1926

NEIMENOVANI PRIKAZI KRONOLOŠKIM REDOM PREMA AUTORIMA

322. KRAJOLIK prva pol. 19. st.
 U sredini rijeka s čamcima, na lijevoj obali nekoliko kuća, na desnoj ogradna i ulaz vrata i drveće.
 Vezivo kosom na svili, 200/313 mm. Sign. ddi. »Julie Gortan.«
 Kupljeno od Ivana Kovačića 1971.
 19.091
323. VEDUTA prva pol. 19. st.
 Gradska ulica s drvoredom i kolima. Lijevo viša građevina s kupolom, desno kućica okružena drvećem na obali kanala.
 Vezivo kosom na svili. 183/275 mm. Bs. vjerojatno Julija Gortan
 Kupljeno od Ivana Kovačića 1971.
 19.092
324. ŠUMSKI KRAJOLIK 1833.
 Hrastova šuma oko vode.
 Crtež perom i laviran sepijom, 335/455 mm. Sign. v. goticom »Adolph Methudy 1833«
 26.022
325. JEDRENJAK 1844.
 Pogled s obale na uzburkano more, u sredini jako nagnut jedrenjak s francuskom zastavom.
 Akvarel, 183/232 mm. Sign. ddi. »J. Leard«
 »Dalmacija 1844. Franc. jedrenjak«
 Kupljeno od Jelke Foller iz Sušaka 1939.
 5020 — G. 1930
326. BRDSKI KRAJOLIK 1867.
 U sredini visoka crnogorica, u prednjem planu potok sa srušenim deblima, u dnu visoka kamenita brda.
 Crtež olovkom, 205/278 mm. Sign. dl. »M M 8/12 1867« Maksimilijan Methudy
 26.024
327. BROD U OLUJI 1868.
 U sredini manji jedrenjak na visokim valovima, sa slomljenim jednim jarbolom i poderanim jedrima. Lijevo stijenje.
 Crtež crnom i bijelom olovkom, 74/141 mm. Sign. ddu. »Methudy 868«
 26.034

328. SEOSKI PUT 1880.
 S desna kolni put, lijevo bara s nizom starog drveća.
 Crtež olovkom, 134/216 mm. Sign. ddu. 24/III 880« Maksimilijan Methudy
 26.035
329. SEOSKI KRAJOLIK 1881?
 Isti motiv kao br. 328, samo iz udaljenosti: vide se i krošnje drveća, a lijevo uz baru seljačka kuća s ogradom.
 Crtež olovkom, 134/204 mm. Sign. ddu. »881 (?)«
 26.034
330. KRAJOLIK UZ JEZERO 1882.
 U dnu lijevo zid sa ulazom i dvije okrugle kule, na prilaznoj stazi putnik, desno jezero, posve u dnu planina u oblacima.
 Crtež crnom i bijelom olovkom, 93/123 mm. Sign. ddu. »M Methudy 82«
 26.037
331. STUDIJA KAMENE GROMADE 1888.
 Strma litica s raspuklinama i škrtom vegetacijom.
 Crtež olovkom, 169/123 mm. Sign. ddu. »M Meth 88«
 26.038
332. ŠUMSKI KRAJOLIK
 Visoko drveće, dijelom nagnuto nad jezerom. U dnu desno selo.
 Crtež kistom i tušem, 372/488 mm. Bs. Maksimilijan Methudy
 26.023
333. ŠUMSKI KRAJOLIK S FAZANOM
 Rijetko i visoko drveće među grmljem, lijevo u travi fazan.
 Crtež crvenom kredom, 108/168 mm. Bs. Maksimilijan Mathudy
 26.039
334. GORSKI KRAJOLIK
 Kameniti gorski lanac sa škrtom vegetacijom.
 Crtež crvenom kredom, 123/207 mm. Bs. Maksimilijan Methudy
 26.040
335. GORSKI KRAJOLIK S PTICAMA
 Lijevo viši, desno niži kameniti obronci; ptice u letu.
 Crtež crvenom kredom, 123/206 mm. Bs. Maksimilijan Methudy
 26.041

336. DRVO I JELEN
Crnogorično drvo s jelenom u trku.
Crtež crvenom kredom, 206/123 mm. Bs. Maksimilijan Methudy
26.041. v.
337. STUDIJA prije 1870.
Valov od izdubljenog debla i izvor s drvenim krovicom, uz tarabu.
Crtež olovkom, 115/220 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
25.850
STUDIJE IZ CRTANKE FERDE QUIQUEREZA prije 1870.
Crteži olovkom, 121/166 mm. Bs.
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
4475 — G. 1385
338. Crtež vitkog drva (fol. 1 v.)
339. Studija debelog hrasta (fol. 2 v.)
340. Vitko drveće (fol. 3)
341. Dio guste šume (fol. 5 v.)
342. Veliko granato drvo (fol. 9)
343. Gusta šuma i grmlje uz mirnu vodu (fol. 11)
344. Dva debela stara drveta (fol. 13)
345. Studija biljke čička (fol. 13 v.)
346. Veliko drveće i detalji kuća (fol. 19 v.)
347. Skica vrha crkvenog tornja (fol. 21 v.)
348. Studija grma (fol. 22)
349. Veliko deblo u gustoj šumi (fol. 28)
350. NOĆNI ROMANTIČNI KRAJOLIK 1870—72.
U dnu visoko strmo i kamenito brdo, desno na vrletnoj klisuri ruševine staroga grada, lijevo i dolje površina vode, u prvom planu sirena, desno drveće. Na nebu pun mjesec.
Ulje na platnu, 61/44 cm. Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
4484 — G. 1394
STUDIJE IZ CRTANKE FERDE QUIQUEREZA 1870—72.
Crteži olovkom, 143/213 mm. Bs.
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
4476 — G. 1386
351. Jezerce i rukavac među zelenilom. Na vodi dva čamca; štafaža. (fol. 1)
352. Obronak s kućom i drvećem (fol. 2)
353. Studija vrbe uz vodu (fol. 3)
354. STARI ZID SA STABLOM 1874/5.
Lijevo zid kao dio bastiona, iz koga raste tanko stablo i trava.
Ulje na kartonu, 25,5/15,5 cm. Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
8608
355. MARINA 1874/5.
Uzburkano more, u dnu desno visoko brdo, u prvom planu stijene.
Ulje na kartonu, 21,5/34 cm. Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
8611
356. PRIMORSKO SELO 1875.
Lijevo obala sa cestom, uz nju nekoliko oviših kuća. Desno i u dnu more, daleko brdo.
Ulje na kartonu, 33,5/25,5 cm. Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
8617
357. PEĆINE I STABLO 1875?
Među kamenim gromadama drvo i nešto grmlja.
Ulje na kartonu, 16/21 cm. Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
8607
358. ZEMUNICE 1878.
Lijevo: među stijenama uzidana nastamba s prozorima i vratima.
Desno: nastamba na kat, s jednim vratima u prizemlju, te balkonom i ulazom na prvom katu, lijevo stube.
Crtež olovkom, 163/268 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
»Zemunica« »zemunice nastanjene«
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
3762 — G. 676
359. ZEMUNICE 1878.
Cijelom širinom vertikalne kamene stijene u koje je ugrađeno nekoliko zidova s vratima.
Crtež olovkom, 163/268 mm. Bs. Ferdo Quiquerez

»zapuštene zemunice koje služe lagume«
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
377 — G. 691 v. (na poleđini crteža Zemuna, kat. br. 313)

360. SEOSKA KUĆA 1878.
Lijevo, među drvećem, prizemnica strma krova, sa krovčićem trijema, okružena tarabom i grmljem.
Crtež olovkom, 163/268 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
25.851
361. DRVO
Studija velikog razgranatog drveta.
Crtež olovkom, 267/155 mm. Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
25.852
362. ŠUMSKI KRAJOLIK oko 1880.
Bjelogorična šuma oko male bare, u prednjem planu livada.
Ulje na kartonu, 24/27 cm. Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
8613
363. KRAJOLIK oko 1880.
Lijevo grupa drveća, u sredini grmlje, u prednjem planu livada.
Ulje na kartonu, 15,5/25,5 cm. Bs. Ferdo Quiquerez
Kupljeno od Gizele Quiquerez 1903.
8610
364. BRODOVI 1888.
U sredini jedrenjak na tri jarbola, lijevo parobrod, desno drugi jedrenjak.
Ulje na platnu, 45/73,5 cm. Sign. ddu. »Ivancovich 1888«
»Abraham« Com-te, dal Cap-no Marco Kestyck
Kupljeno od Neve Budisavljević iz Zagreba 1973.
22.300
365. NA PAŠNJAKU 1899.
U prostranoj ravnicu, u prednjem i srednjem planu petnaestak konja u trku i igri, desno jedan magrac. Na nebu crvenkasti odsjaj na oblacima.
Ulje na platnu, 46/65 cm. Sign. ddu. »C. v. W. Vel. Mlaka 1899« Dragutin Weingärtner
Kupljeno od Paška Mravičića iz Zagreba 1974.
23.123

366. KRAJOLIK poč. 20. st.
Prostran krajolik s blagim brežuljcima, mjestimično šuma i grmlje. Desno u obronku usječen kamenolom, u dnu lijevo na višem brdu stari grad.
Ulje na platnu, 116/126 cm. Sign. dlu. »Fritz Bayerlein.«
Predsjedništvo grada Zagreba predalo sa zgradom 1959.
8850
367. PRIMORSKI KRAJOLIK poč. 20. st.
Lijevo cesta uz morsku obalu, desno veliki bor među stijenama. Posve u dnu dugački niski otok.
Ulje na platnu, 54/74 cm. Sign. ddu. »M. Strborsky«
8853
368. RUŠEVINE STAROGA GRADA
Desno ruševine okrugle kule i dio zida, lijevo drveća.
Crtež perom i tušem i akvarel, 147/278 mm. Bs. Zoran Didek
25.943
369. DVORIŠTE DVORCA
Jednokatni jednostavni dvorac sa dva krila, okrenut prema vrtu. U sredini prvoga kata galerija.
Crtež perom i tušem i akvarel, 144/223 mm. Bs. Zoran Didek
25.942

D O D A T A K

370. OLOMOUC, Moravska, ČSSR 1889.
Dio tvrđave, u prednjem planu livada.
Ulje na kartonu, 18/24,2 cm. Sign. ddu. »H. Seeburger Olmütz«, v. posveta i »Prag, März 1889. Franz von Miskich Oberst d. Ruhestds.«
»LAGERFORT IV OLMÜTZ 1855, 1856, 1857, 1858«
Darovale Ana Miskić iz Sarajeva i Marija Miskić iz Zagreba 1977.
26.048
371. OLOMOUC 1889.
Tvrđava iz bližeg, s ulaznim vratima i natpisom »FRANCISCUS JOSEPHUS IMP.«
Pred vratima vojnici, u prvom planu na cesti časnik.
Ulje na kartonu, 19,3/24,5 cm. Sign. ddu. »H. Seeburger Olmütz«, v. posveta i »Prag, Juli 1889. Franz von Miskich Oberst des Ruhestandes.«

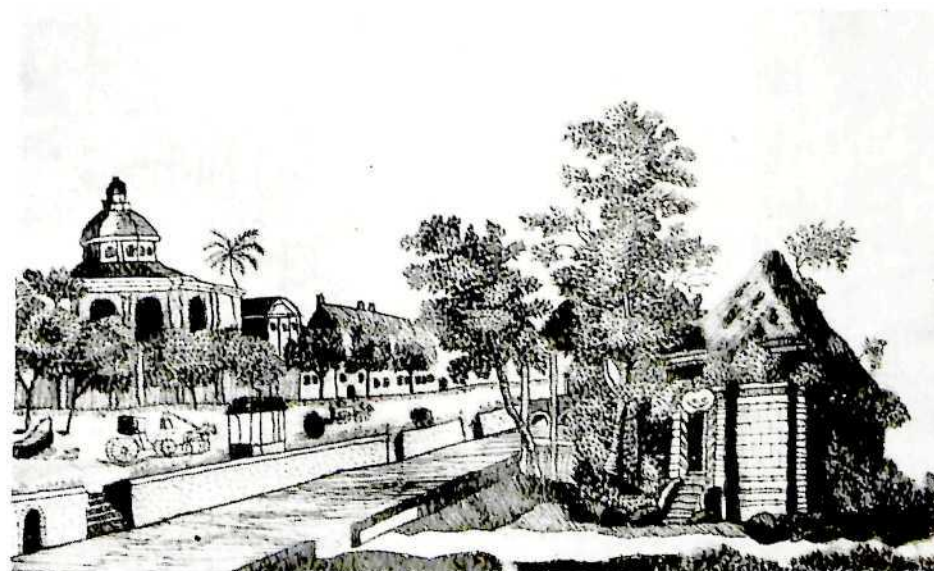
- »LAGERFORT IV OLMÜTZ 1855, 1856, 1857, 1858«
Darovale Ana Miskiđ iz Sarajeva i Marija Miskiđ iz Zagreba 1977.
26.049
372. OLOMOUC 1890.
Pogled na dio tvrđave. U prednjem planu desno orač na njivi, lijevo posvetni stup s natpisom »SANCTA FRANCISCA ORA PRO ME 1840.«, te muškarac u crnom i pas.
Ulje na kartonu, 18,5/24,8 cm. Bs. V. posveta i »Prag 18 2/XII 90. Franz von Miskich Oberst des Ruhestandes.«
»LAGERFORT IV. OLMÜTZ.«
Darovale Ana Miskiđ iz Sarajeva i Marija Miskiđ iz Zagreba 1977.
26.047
373. GARIĆ 1977.
Pogled na ruševine staroga grada (nisu posve točno prikazane).
Ulje na platnu, 46/61 cm. Sign. dlu. »Truhli D. 1977«
»Garić Grad«
Darovao Dragan Truhli iz Zagreba 1977.
26.050
374. JELENGRAD 1977.
Ruševine zidova među drvećem i grmljem.
Ulje na platnu, 55/76 cm. Sign. dd. »Truhli D. 1977«
»Ruševine 'Jelen Grada'«
Darovao Dragan Truhli iz Zagreba 1977.
26.051

POPIS ILUSTRACIJA

- Korice: Trsat — Oton Iveković 1895. (kat. br. 279)
- Sl. 1. Stubičke Toplice — Schmit, početak 19. stoljeća (kat. br. 251)
Sl. 2. Veduta — Julija Gortan, prva polovica 19. stoljeća (kat. br. 323)
Sl. 3. Varaždinske Toplice — Johann Breuer 1830. (kat. br. 285)
Sl. 4. Šumski krajolik — Adolfo Methudy 1833. (kat. br. 324)
Sl. 5. Rijeka — Annibale Manzoni 1838. (kat. br. 202)
Sl. 6. Pula — Joseph Leard 1845. (kat. br. 191)
Sl. 7. Sisak — Mijat Novak 1866. (kat. br. 220)
Sl. 8. Vrbnik — Riccardo Fabbris 1873. (kat. br. 301)
Sl. 9. Rim, obala Tibra — Ferdo Quiquerez 1873/4. (kat. br. 207)
Sl. 10. Marija Bistrica — Ferdo Quiquerez 1882/4. (kat. br. 147)
Sl. 11. Dobor u Bosni — Danijel Komadina iza 1878. (kat. br. 40)
Sl. 12. Knin — Edmund Misera 1880. (kat. br. 99)
Sl. 13. Zagreb, Maksimir — Eduard Weingärtner oko 1880. (kat. br. 306)
Sl. 14. Zagreb, Ilica — Maksimilijan Methudy 1881. (kat. br. 308)
Sl. 15. Brodovi — Bartul Ivanković 1888. (kat. br. 364)
Sl. 16. Rakov Potok — A. Jelinka oko 1890. (kat. br. 196)
Sl. 17. Kalnik — Milan Sunko 1890/1. (kat. br. 91)
Sl. 18. Spomenik kod Jajca — K. Kustersitz/J. Mahorcig 1881/1892. (kat. br. 80)
Sl. 19. Bjelovar — F. Smočinski 1892. (kat. br. 13)
Sl. 20. Donje Oroslavje — Vlaho Bukovac 1893. (kat. br. 172)
Sl. 21. Ogulin — Lavoslav Breyer 1894. (kat. br. 163)
Sl. 22. Ružica kod Orahovice — Sigismund Landsinger 1896. (kat. br. 213)
Sl. 23. Izvor Une — Bela Csikos Sessia 1895? (kat. br. 282)
Sl. 24. Klek i Ogulin — Oton Iveković 1895. (kat. br. 164)
Sl. 25. Na pašnjaku — Dragutin Weingärtner 1899. (kat. br. 365)
Sl. 26. Lepoglava — Nepoznati slikar 1903. (kat. br. 132)
Sl. 27. Krško — Mara Ettinger 1901. (kat. br. 122)
Sl. 28. Hreljin — Mihovil Krušlin oko 1910. (kat. br. 75)
Sl. 29. Slavonski Brod — Ivana Brlić-Mažuranić 1927. (kat. br. 227)
Sl. 30. Varaždin, stari grad — Stjepan Matasić (kat. br. 284)
Sl. 31. Novi Dvori kod Klanjca — Zoran Didek (kat. br. 159)
Sl. 32. Sisak, stari grad — Josip Horvat-Međimurec 1944. (kat. br. 223)

Sl. 1. Stubičke Toplice — Schmit, početak 19. stoljeća (kat. br. 251)

Sl. 2. Veduta — Julija Gortan, prva polovica 19. stoljeća (kat. br. 323)

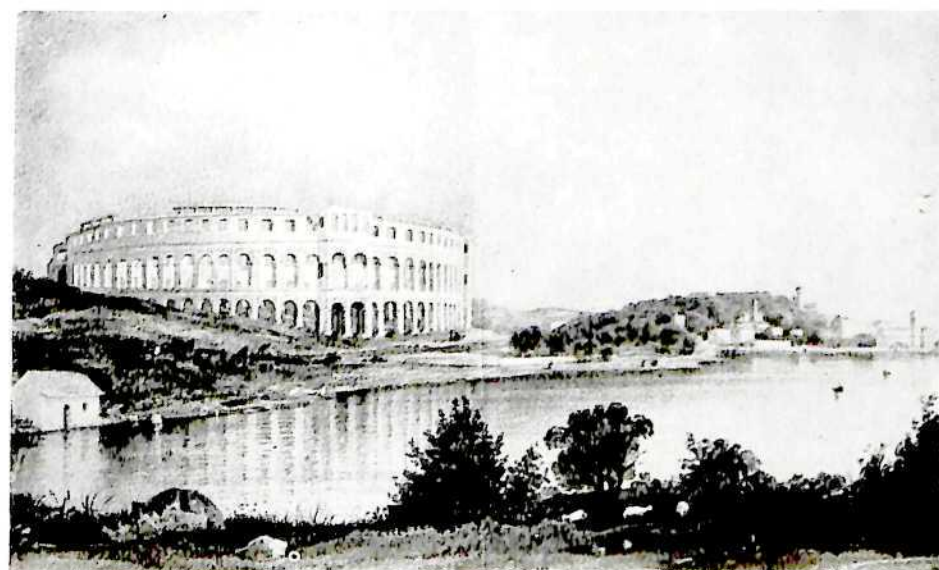
Sl. 3. Varaždinske Toplice — Johann Breuer 1830. (kat. br. 285)

Sl. 5. Rijeka — Annibale Manzoni 1838. (kat. br. 202)

Sl. 4. Šumski krajolik — Adolfo Methudy 1833. (kat. br. 324)

Sl. 6. Pula — Joseph Leard 1845. (kat. br. 191)

Sl. 7. Sisak — Mijat Novak 1866. (kat. br. 220)

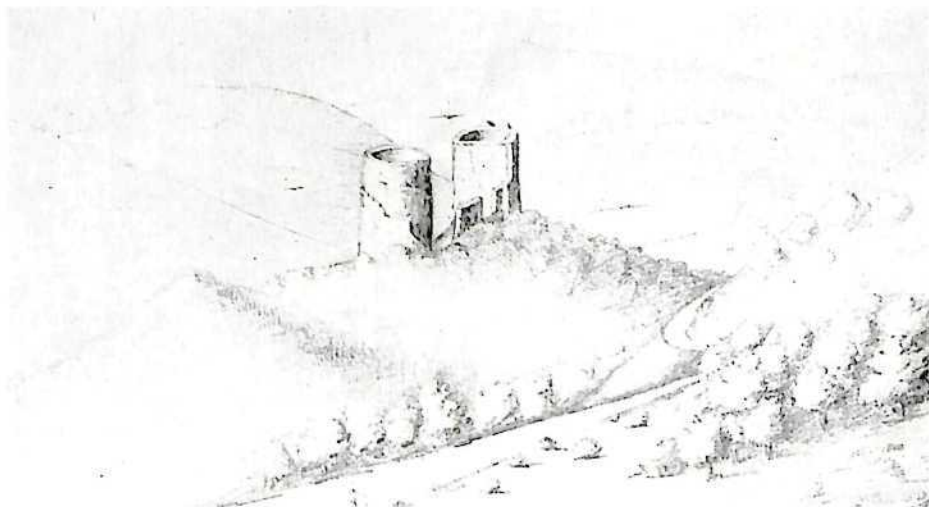
Sl. 9. Rim, obala Tibra — Ferdo Quiquerez 1873/4. (kat. br. 207)

Sl. 8. Vrbnik — Riccardo Fabbris 1873. (kat. br. 301)

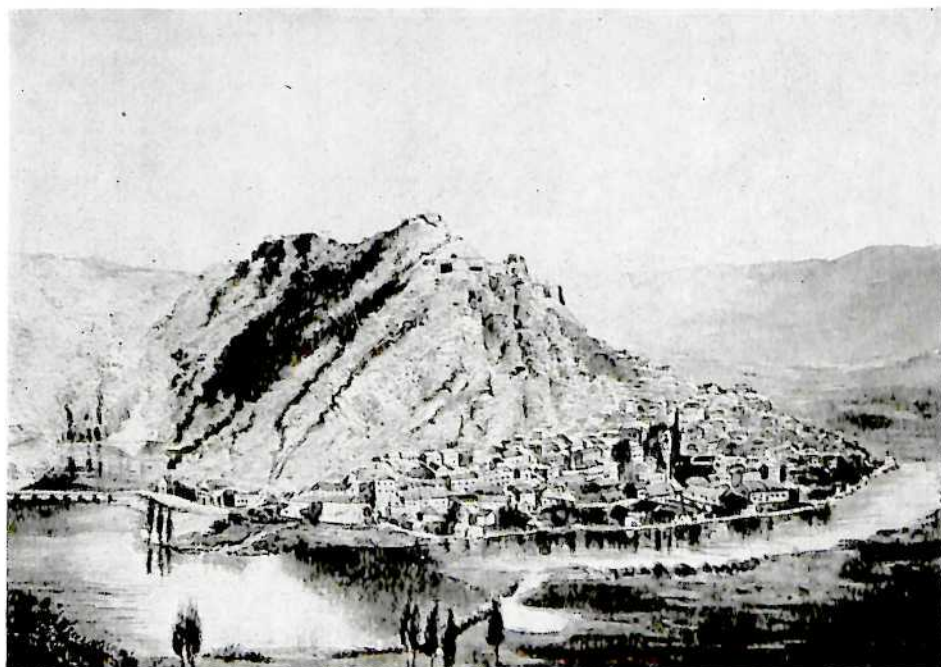
Sl. 10. Marija Bistrica — Ferdo Quiquerez 1882/4. (kat. br. 147)

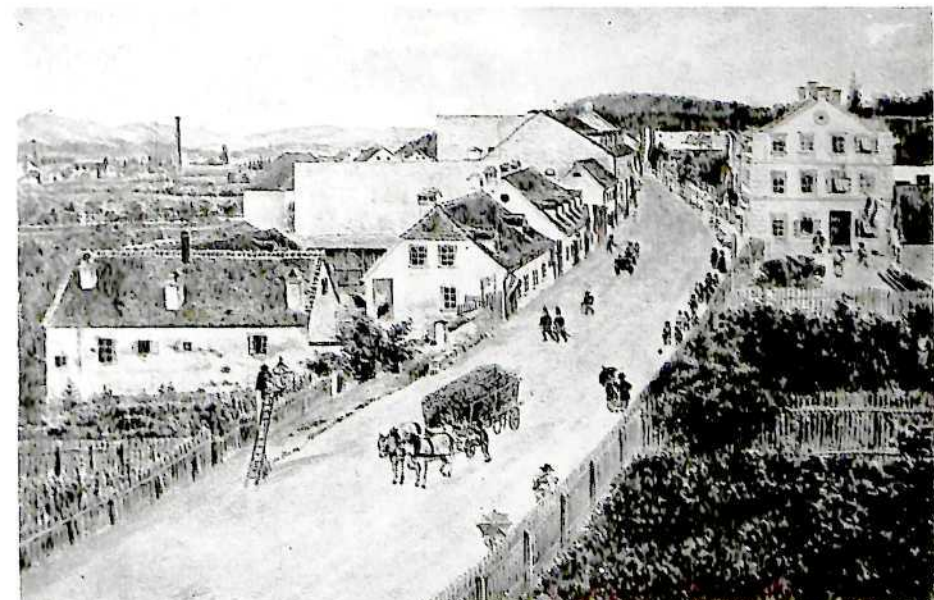
Sl. 11. Dobor u Bosni — Danijel Komadina iza 1878. (kat. br. 40)

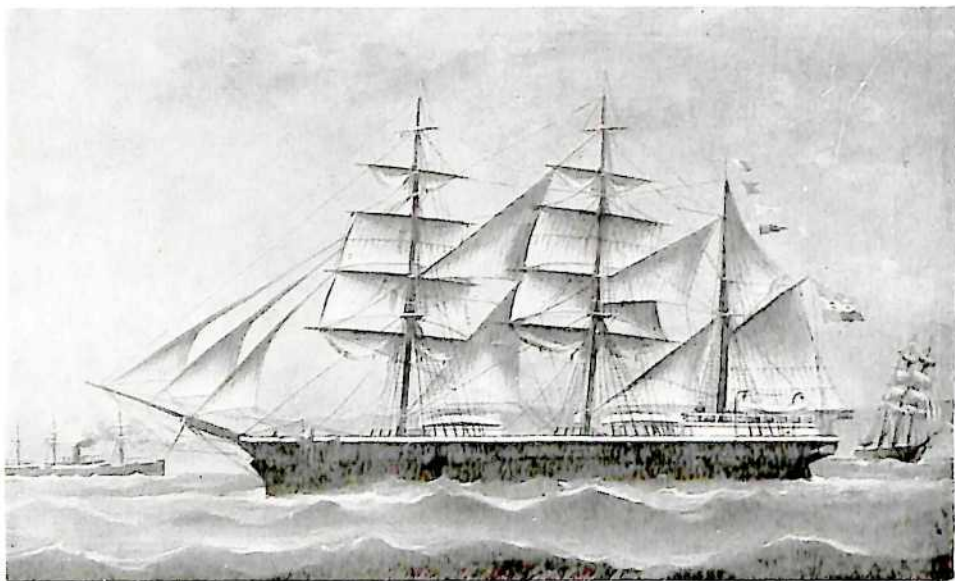
Sl. 13. Zagreb, Maksimir — Eduard Weingärtner oko 1880. (kat. br. 306)

Sl. 12. Knin — Edmund Misera 1880. (kat. br. 99)

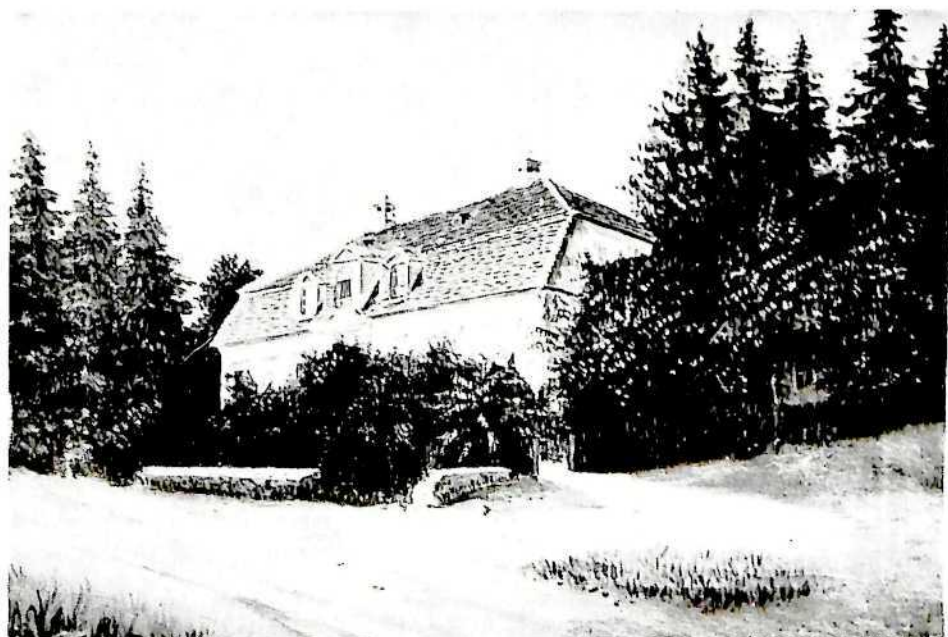
Sl. 14. Zagreb, Ilica — Maksimilijan Methudy 1881. (kat. br. 308)

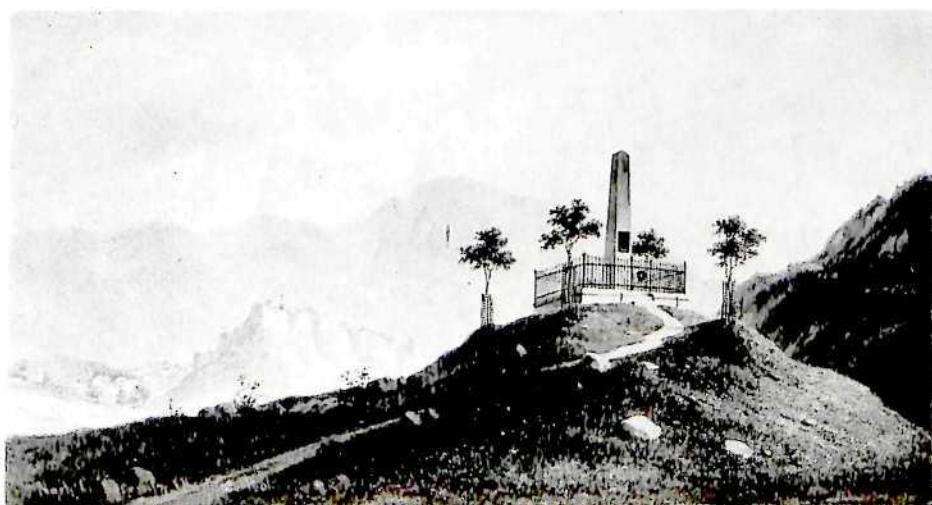
Sl. 15. Brodovi — Bartul Ivanković 1888. (kat. br. 364)

Sl. 17. Kalnik — Milan Sunko 1890/1. (kat. br. 91)

Sl. 16. Rakov Potok — A. Jelinka oko 1890. (kat. br. 196)

Sl. 18. Spomenik kod Jajca — K. Kustersitz/J. Mahorcig 1881/1892. (kat. br. 80)

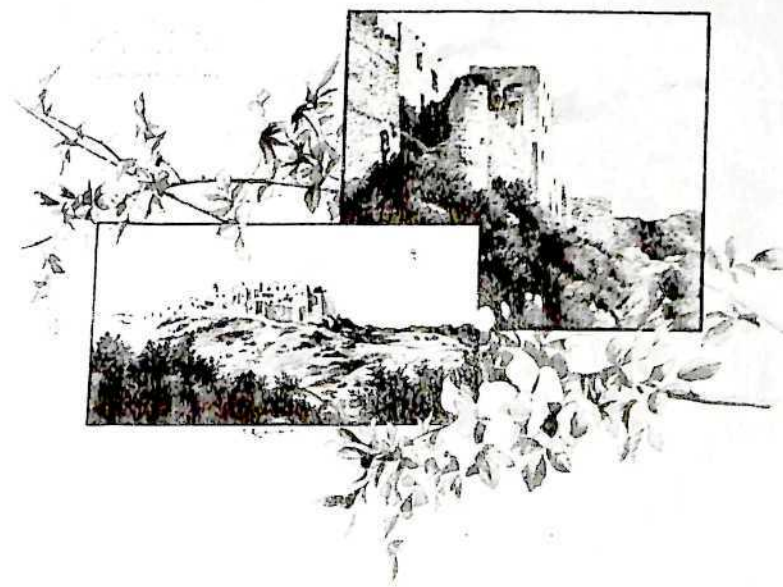
Sl. 19. Bjelovar — F. Smočinski 1892. (kat. br. 13)

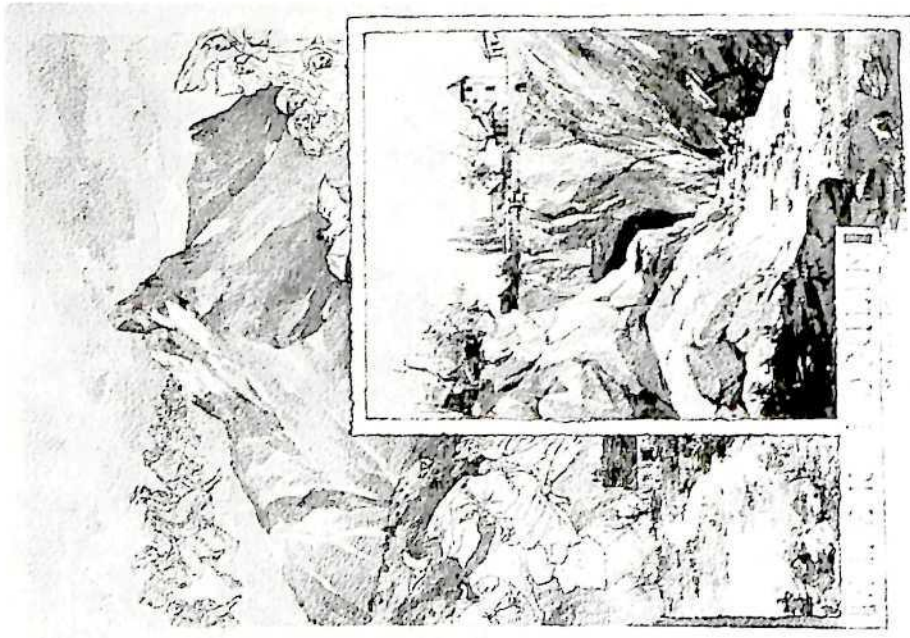
Sl. 21. Ogulin — Lavoslav Breyer 1894. (kat. br. 163)

Sl. 20. Donje Oroslavje — Vlaho Bukovac 1893. (kat. br. 172)

Sl. 22. Ružica kod Orahovice — Sigismund Landsinger 1896. (kat. br. 213)

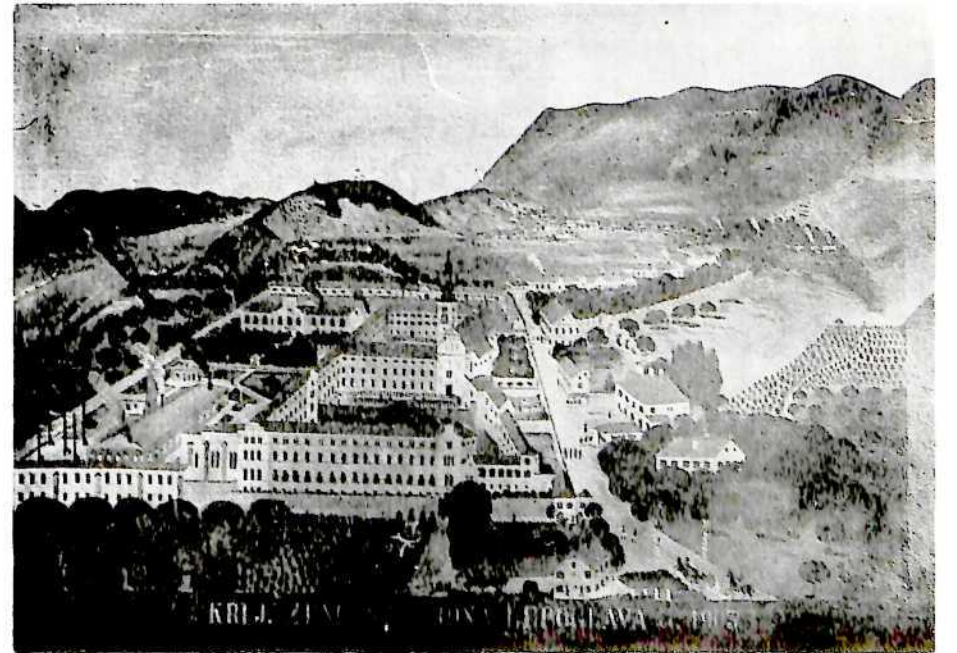

Sl. 23. Izvor Une — Bela Csikos Sessia 1895? (kat. br. 282)

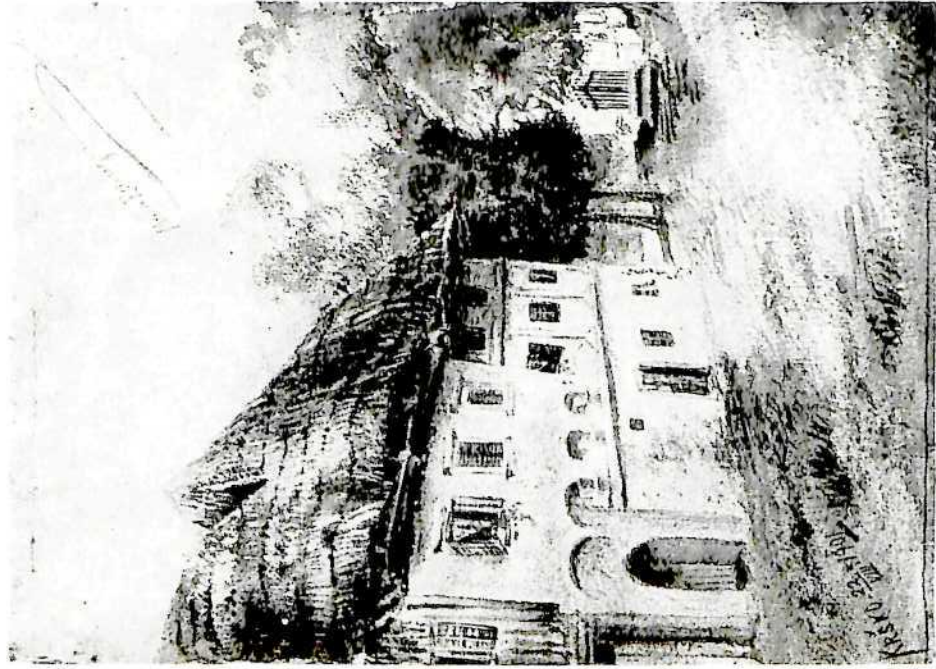
Sl. 24. Klek i Ogulin — Oton Iveković 1895. (kat. br. 164)

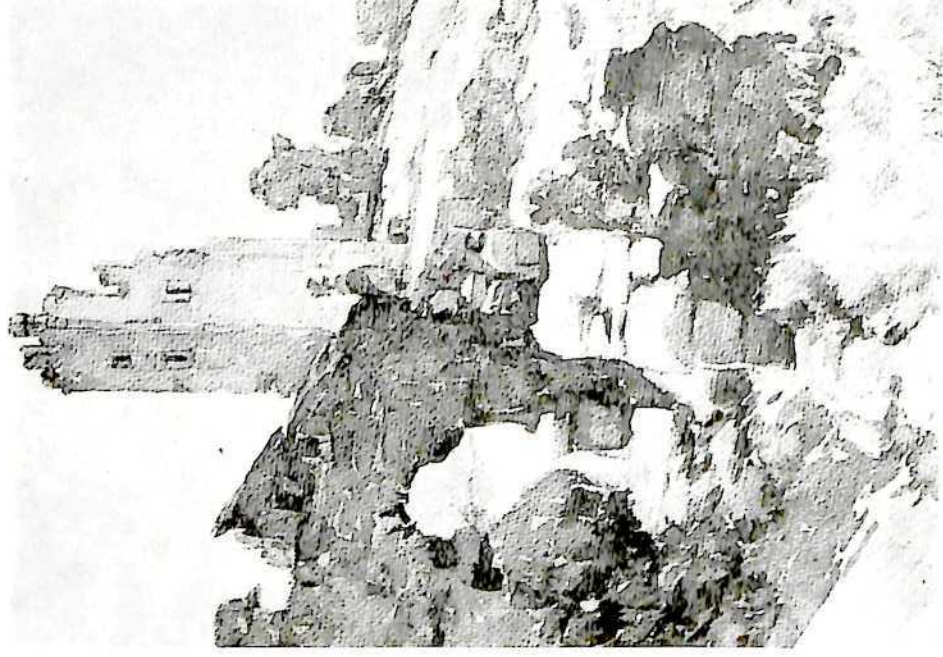
Sl. 25. Na pašnjaku — Dragutin Weingärtner 1899. (kat. br. 365)

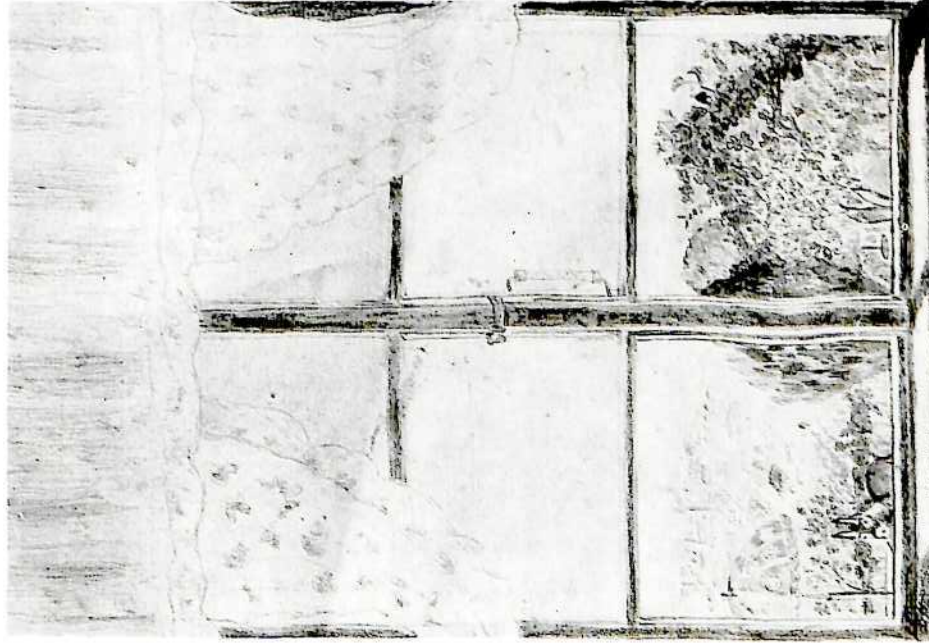
Sl. 26. Lepoglava — Nepoznati slikar 1903. (kat. br. 132)

Sl. 27. Krško — Mara Ettinger 1901. (kat. br. 122)

Sl. 28. Hreljin — Mihovil Krušlin oko 1910. (kat. br. 75)

Sl. 29. Slavonski Brod — Ivana Brlić-Mažuranić 1927. (kat. br. 227)

Sl. 30. Varaždin, stari grad — Stjepan Matasić (kat. br. 284)

Sl. 31. Novi Dvori kod Klanjca — Zcran Didek (kat. br. 159)

Sl. 32. Sisak, stari grad — Josip Horvat-Međimurec 1944. (kat. br. 223)